CĀNDRA-VYĀKARAṆA

DIE GRAMMATIK DES CANDRAGOMIN.

Abhandlungen

für die

Kunde des Morgenlandes

herausgegeben von der

Deutschen Morgenländischen Gesellschaft.

XI. Band.

No. 4.

CĀNDRA-VYĀKARAṆA

DIE GRAMMATIK DES CANDRAGOMIN.

SŪTRA, UṆĀDI, DHĀTUPĀṬHA.

HERAUSGEGEBEN

VON

BRUNO LIEBICH,

DR. PHIL.

Slob · dpon
Ćandra · go · mi · la
na · mo

LEIPZIG, 1902

IN COMMISSION BEI F. A. BROCKHAUS.

HERRN PROFESSOR

DR. ALFRED HILLEBRANDT

DEM LEHRER UND FREUND

GEWIDMET.

Vorwort.

Als Prolegomena für diese Ausgabe darf ich wohl verweisen auf meinen bibliographischen Versuch: Das Cāndra-Vyākaraṇa (Nachrichten der Göttinger Gesellschaft 1895 S. 272—321), wo über die vorhandenen Hülfsmittel, teils Originalhandschriften und Fragmente, teils die zwischen 700 und 900 n. Chr. entstandenen Übertragungen ins Tibetische, Auskunft gegeben ist. Das Datum Candragomins wurde von mir (WZfKM. XIII S. 308—315) als zeitgenössisch mit den Einfällen der Hūṇa in Indien nachgewiesen, deren Zeit durch die beiden Zahlen 465 und 544 n. Chr. begrenzt wird. Die Seitenzahlen im folgenden beziehen sich auf die zuerst genannte Abhandlung.

1. Sūtra.

Hier bedeutet

A die Text-Hs. der Asiatic Society zu Calcutta (S. 312);

B die Fragmente der Universitäts-Bibliothek in Cambridge (S. 309—311), B_1 im Original, B_2 die Eggeling'sche Kopie im India Office. Das durch Bendall nach Cambridge gebrachte Fragment (S. 310) hat jetzt die Signatur Ms. Add. 2192;

C die Commentar-Hs. in der Bibliothek des Mahārāja in Kathmandu, Nepal (S. 313—315);

T die tibetische Übersetzung im 116. Bande des Tanjur (S. 280—283).

Jedem Sūtra ist die Entsprechung aus Panini oder dem Bhāṣya beigefügt. Wo eine solche Entsprechung fehlt, wie z. B. bei I, 3, 98. 99, ist Candra selbst unsre älteste Autorität für das betreffende Sūtra, vorausgesetzt, dass ich die Regel im Bhāṣya nicht doch übersehen habe, was bei dem Fehlen eines Registers allerdings nicht ausgeschlossen ist. In diesen Fällen

ist durch Anführung der Candra-Vṛtti oder auch (z. B. I, 1, 151) durch Hinweis auf die Kāśikā, die ja ihrerseits dieses Neue aus Candra meist aufgenommen hat, ohne die Quelle zu nennen, der Sinn der Regel klar gemacht. Die ganze Vṛtti schon zugleich mit dem Sūtra zu edieren war nicht angängig, weil dazu ein alphabetisches Verzeichnis der Sūtra, der Wurzeln und überhaupt die Hülfsmittel nicht gut zu entbehren waren, die erst durch die gegenwärtige Ausgabe geschaffen werden. Doch würde ich allerdings gern eine Ausgabe der Candra-Vṛtti folgen lassen, womöglich mit Übersetzung und Erklärung aller schwierigen Stellen. Die zuerst von Eggeling (vgl. S. 310), dann auch von mir (S. 314) geäusserte Vermutung, dass Candragomin selbst Verfasser der Vṛtti sei, hat sich inzwischen durch sichere Zeugnisse bestätigt, die ich bei passender Gelegenheit veröffentlichen werde.

2. Uṇādi.

Vom Candra-Uṇādi konnte ich 1895 Text und Commentar nachweisen, aber nur in tibetischer Übersetzung (S. 299—302). Die vorliegende Ausgabe wurde ermöglicht durch eine Enquete nach Candra-Handschriften, welche der Mahārāja von Nepal (auf meine Bitte, durch gütige Vermittlung des Herrn Prof. Sylvain Lévi in Paris) vor zwei Jahren anstellen liess. Als Resultat dieser Nachforschung, für welche sich der Bruder des Mahārāja, Exc. Deb Shumsher Jung, in dankenswerter Weise persönlich interessierte, erhielt ich u. a. eine Palmblatths. mit der Aufschrift **उणादिवृत्तिव्याकरण**. Diese Hs. (undatiert, mit Schrift des 13.—14. Jh.) erwies sich als identisch mit dem obigen Commentar im Tanjur. Allerdings ist sie unvollständig; sie reicht nur bis Uṇ. II, 103 und auch vorn fehlen einzelne Blätter. Zur Ergänzung der Lücke am Schluss sind zwei Blätter einer andern Hs. beigelegt, welche die Sūtra von III, 7 bis Ende, ohne Commentar, enthalten. Aber diesen Mängeln liess sich mit Hülfe der lücken- und tadellos erhaltenen Tanjur-Version zuverlässig abhelfen; man vergleiche zum Belege dafür die teilweise Rückübersetzung, die ich schon 1895, ohne Kenntnis des Originals, gegeben habe (S. 299. 301).

Die Uṇādi-Worte sind von Candragomin unabhängig von

Panini angeordnet (S. 299), auch vielfach anders abgeleitet, sodass hier eine Anführung der Parallelsūtra wenig förderlich wäre. Statt dessen habe ich aus dem Commentar die fertigen Uṇādiworte mit Paraphrase beigegeben. Diese Paraphrasen sind, wie bereits bemerkt (S. 301), auch im Tanjur in Sanskrit geblieben, nur mit tibetischen Glossen versehen worden. T_1 bezeichnet hier das tibetische Uṇādi (No. 3725 b), T_2 die tibetische Uṇādi-Vṛtti (No 3726), Ms. dieselbe im Original.

3. Der Dhātupāṭha.

Für die 'Wurzellese' des Cāndra-Systemes standen mir zunächst die drei Versionen im Tanjur zu Gebote, deren gegenseitiges Verhältnis ich S. 303—305 charakterisiert habe. In der vorliegenden Ausgabe ist T_1 oder T schlechtweg = Tanjur No. 3724, T_2 = No. 3728, T_3 = No. 3727. Dazu kamen die beiden S. 315/6 erwähnten Cambridger Handschriften, Add. 1162 und Pūrṇacandra's Dhātupārāyaṇa (jetzt Add. 2121), mir damals nur aus der Aufführung im Katalog bekannt, deren Benützung mir seither durch die Liberalität der Cambridger Bibliotheksverwaltung verstattet wurde; sechstens ein Ms. aus Nepal, und endlich die Zitate in der Uṇādi-Vṛtti (S. 301).

Trotz dieses verhältnismässigen Reichtums an Hülfsmitteln blieben mir hier öfter Bedenken über die richtige Lesart als bei den beiden anderen Texten, wie dies durch die zahlreicheren textkritischen Anmerkungen zum Ausdruck kommt. Die Ausgabe beruht in erster Linie auf dem Cambridger Cod. 1162 [1]) und auf Tanjur No. 3724, die gut zusammengehen, bis auf eine Abweichung im zehnten Kapitel (vgl. die Anm. zu X, 73).

Pūrṇacandra's Dhātupārāyaṇa, das nur in dieser einen Hs. erhalten ist [2]), weicht in der Disposition von der erheblich

[1]) Add. Ms. 1162. Palmblatt, 18 fol., 5 Zeilen auf der Seite, vollständig. Nepalesische Schrift. Datiert Samvat 476 (A. D. 1356). — Cāndra-Dhātupāṭha.

[2]) Add. Ms. 2121. Palmblatt, 73 fol., 6 Zeilen auf der Seite, unvollständig. Vorhanden Blatt 1—60, 62—71 und drei einzelne. Nordindische Schrift, älter als von Cod. 1162. Ohne Datum. Auf Blatt 71: ācāryaPūrṇṇacandraraci(te) dhātupārāyaṇe curādilaṭ parisamāptaḥ. — Pūrṇacandra's Dhātupārāyaṇa, ein Commentar zum Cāndra-Dhātupāṭha.

jüngeren Mādhavīya-Dhātuvṛtti dadurch ab, dass es nicht die einzelnen Wurzeln an einer Stelle vollständig, sondern vielmehr die einzelnen Tempora und Modi (Laṭ, Liṭ, Luṭ etc.) für sich behandelt, aber diese fortlaufend durch alle Klassen. Da mit Blatt 71 curādilaṭ (das Praesens der X. Klasse) schliesst, so enthält das Fragment den Text des Dhātupāṭha vollständig mit Ausnahme eines Teils der VII. Klasse (Blatt 61), doch sind einige Blätter schwer lesbar. Pūrṇacandra, obgleich in der Terminologie sich Candra anschliessend, zeigt im einzelnen manche Abweichungen, die sich als Contamination mit andern Systemen (Panini und Kātantra) erkennen lassen.

Die Hs. aus Nepal (in der Ausgabe Cod. Nepal.) ist auf nepalesischem Papier geschrieben und datiert Samvat 799 (A. D. 1679). Sie ist vollständig auf 21 Blättern, schliesst sich aber der Kātantra-Rezension des Cāndra-Dhātupāṭha an (vgl. Tanjur No. 3727 und S. 305. 316) und war mir darum selten von Nutzen, obgleich ich sie natürlich überall verglichen habe.

Die eingeklammerten Zahlen beziehen sich auf den Dhātupāṭha in Böhtlingk's Panini-Ausgabe von 1887. —

Die Mühe des Registers ist mir erleichtert worden durch die Geschicklichkeit und Intelligenz des Setzers, Herrn Gustav Lälius, der das Verzeichnis der Sūtra direkt aus Devanāgarī in Antiqua gesetzt und mir dadurch eine nochmalige Abschrift erspart hat. Einige im Text stehen gebliebene Druckfehler sind hier berichtigt, sodass das Verzeichnis zugleich als Errata dient.

In der Transkription war ich an die Beschlüsse der DMG gebunden. Die Titelvignette ist nach der Figur im Londoner Tanjur Band 116 (vgl. S. 280) durch Herrn Adolf Rost in getreuer Nachbildung hergestellt.

Breslau, den 9. Mai 1902.

B. Liebich.

नमो बुद्धाय ॥

१ भू सत्तायाम् । (1)
२ चिती संज्ञाने । (39)
३ अत सातत्यगमने । (38)
४ च्युतिर् आसेचने । (40)
५ श्च्युतिर् चरणे । (41)
६ कुथि पुथि लुथि हिंसायाम्। (44—46)
७ मन्थ विलोडने । (43)
८ षिधु गत्याम् । (48)
९ षिधू शिष्टौ । (49)
१० खादृ भक्षणे । (50)
११ खद् स्थितौ । (51)
१२ बद् स्थैर्ये । (52)
१३ गद् वचने । (53)
१४ रद् विलेखने । (54)
१५ णद् नर्द गर्द शब्दे । (55. 57. 58)
१६ कर्द कुत्सिते शब्दे । (60)
१७ तर्द हिंसायाम् । (59)
१८ अर्द गतौ । (56)
१९ खर्द दशने । (61)
२० अति अदि बन्धने । (62. 63)
२१ इदि परमैश्वर्ये । (64)
२२ बिदि अवयवे । (65)
२३ णिदि कुत्सायाम् । (66)
२४ टुनदि समृद्धौ । (67)
२५ चदि आह्लादने । (68)
२६ त्रदि चेष्टायाम् । (69)
२७ कदि क्रदि क्लदि आह्वाने । (70—72)
२८ क्लिदि परिदेवने । (73)
२९ शुन्ध शुद्धौ । (74)
३० फक्क नीचैर्गतौ । (119)
३१ तक हसने । (120)
३२ तकि कृच्छ्रजीवने । (121)
३३ शुक गतौ । (123)

11. So nach Pūrṇacandra und T gnas · pa · lao.
13. Pūrṇacandra vadane.

३४ बुक्क भषणे । (122)

३५ कक्ख हसने । (124)

३६ ओखृ राखृ लाखृ द्राखृ ध्राखृ शोषणे । (125—129)

३७ शाखृ श्लाखृ व्याप्तौ । (130. 131)

३८ उख णख वख मख रख लख रखि लखि इखि ईखि वल्ग व्लगि रगि लगि अगि वगि मगि तगि त्वगि त्रगि श्रगि श्लगि इगि रिगि लिगि गत्यर्थाः । (132. 138. 134. 136. 140. 142. 141. 143. 145. 146. 152. vlagi fehlt. 153—160. 162—165)

३९ युगि जुगि वुगि वर्जने । (167—169)

४० दघि पालने । (171)

४१ लघि शोषणे । (172)

४२ घग्घ हसने । (170)

४३ शिघि आघ्राणे । (174)

४४ शुच शोके । (198)

४५ कुच शब्दे । (199)

४६ क्रुन्च गतौ । (201)

४७ कुन्चु कौटिल्ये । (200)

४८ लुन्चु अपनयने । (202)

४९ अन्चु वन्चु मन्चु चन्चु तन्चु त्वन्चु म्रुन्चु म्लुन्चु म्रुचु म्लुचु गत्यर्थाः । 203. 204. mancu fehlt. 205—211)

---

34. Pūrṇacandra hat bhāṣaṇe, in bhaṣaṇe korrigiert.

35. So (mit kkh) beide Hss. und T.

38. Statt valga vlagi bietet Cod. 1162 valgi, T ebenfalls valgi, Pūrṇacandra vlagi mit dem Präsens vlaṅgati. valgi, das selbst unmöglich ist, weist auf eine Form valga, verschrieben unter dem Einfluss der vorhergehenden Formenreihe auf i. Andrerseits kann vlagi vlaṅgati nicht wohl aus valga valgati entstellt sein. Ich vermute daher, dass im Original beide Formen wie oben nebeneinander standen und von den Kopisten in verschiedener Weise entstellt wurden.

39. Ob vugi oder bugi gemeint ist, ist nicht zu entscheiden, da die nepalesischen Hss. beide Laute durch dasselbe Zeichen व (mit dem Lautwert b) wiedergeben. Das Tibetische hat zwar für v ein besonderes Zeichen, verwendet es aber nur selten.

५० ग्रुचु ग्लुचु कुजु खुजु स्तेये । (212—215)

५१ ग्लुन्चु षस्ज गतौ । (216. 217)

५२ अर्च पूजायाम् । (219)

५३ म्लेछ अव्यक्ते वचने । (220)

५४ लछ लाछि लक्षणे । (221. 222)

५५ वाछि इच्छायाम् । (223)

५६ आछि आयामे । (224)

५७ ह्रीछ लज्जायाम् । (225)

५८ ऊर्छा कौटिल्ये । (226)

५९ मुर्छा मोहे । (227)

६० स्फुर्छा विस्मृतौ । (228)

६१ युछ प्रमादे । (229)

६२ उछि उञ्छे । (230)

६३ उछी विवासे । (231)

६४ धृजि ध्रजि ध्वजि गतौ । (237. 233. 239)

६५ अर्ज सर्ज अर्जने । (242. 243)

६६ गर्ज शब्दे । (244)

६७ तर्ज भर्त्सने । (245)

६८ खर्ज मार्जने । (247)

६९ तेज पालने । (249)

७० गज मदे । (265)

७१ खज मन्थे । (250)

७२ खजि गतिवैकल्ये । (252)

७३ एजृ कम्पने । (253)

७४ टुओस्फूर्जा वज्रनिर्घोषे । (254)

७५ क्षि क्षये । (255)

७६ क्षीज कूज गुजि अव्यक्ते शब्दे । (256)

७७ लज लाजि लाज लजि भर्त्सने । (257. 260. 259. 258)

७८ जज जजि युद्धे । (261. 262)

७९ तुज तुजि हिंसायाम् । (263. 264)

---

53. Pūrṇacandra avyaktavacane.

63. Es ist vivāsa 'Aufleuchten' gemeint.

68. Cod. 1162 karjja | kharjja | vyathane; Pūrṇacandra: karja vyathane iti pārāyaṇe | karjati ‖ kharja mārjane | kharjati; T nur kha · rja · brduṅ · ba · lao (= to beat, strike).

69. Nur in T (te · ja · skyoṅ · ba · lao), fehlt in Cod. 1162 und bei Pūrṇacandra.

70 fehlt bei Pūrṇacandra.

74. Die Länge des u wird von Pūrṇacandra ausdrücklich bezeugt.

८० गज गजि गृज गृजि मुज मुजि शब्दार्थाः । (265—270)

८१ अज वज व्रज गतौ । (248. 271. 272)

८२ शौटृ गर्वे । (310)

८३ यौटृ संबन्धे । (311)

८४ मेटृ म्लेटृ उन्मादने । (314. 312)

८५ कटे वरणे । (315)

८६ रट परिभाषणे । (319)

८७ लट बाल्ये । (320)

८८ शट विशरणे । (321)

८९ वट वेष्टने । (322)

९० खिट उत्त्रासने । (324)

९१ शिट षिट अनादरे । (325. 326)

९२ जट झट पिट संघाते । (327. 328. 333)

९३ भट भृतौ । (329)

९४ तट उच्छ्राये । (330)

९५ खट काङ्क्षे । (331)

९६ नट नृतौ । (332)

९७ हट दीप्तौ । (334)

९८ षट अवयवे । (335)

९९ लुट विलोटने । (336)

१०० चिट प्रेष्ये । (337)

१०१ विट शब्दे । (338)

१०२ बिट आक्रोशे । (339)

१०३ एठ हेठ विबाधायाम् । (343 und vgl. 286)

१०४ अट इट पट किट कटी इ गतौ । (317. 340. 318. 341. 342. i fehlt)

१०५ मडि भूषायाम् । (344)

१०६ कुटि वैकल्ये । (345)

१०७ मुटि प्रमर्दने । (346)

---

80. Die Bemerkung Mādhava's: mṛjamṛjīti Svāmicandrau findet durch meine Hss. keine Bestätigung.

82. gatau bei Böhtlingk ist Druckfehler.

84. Pūrṇacandra mreṭṛ für meṭṛ.

87. So nach T 1 und T 2. Cod. 1162 und Pūrṇacandra addunt ca.

96. Alle sechs Quellen schreiben naṭa mit dentalem n. — nṛtau mit einem t ist gut bezeugt; die Bildung ist, da das nur vedische Nomen nṛti nicht inbetracht kommt, wie asa bhuvi (II, 25).

108. So Cod. 1162 und T; Pūrṇacandra ursprünglich ebenfalls cuṭi, aber in cuḍi korrigiert. Durgasiṃha (Cod. Nepal. und T 3) hat cuṭa, wie Mādhava angiebt.

१०८ चुटि अल्पीभावे । (347)

१०९ मुडि खण्डने । (348)

११० वटि विभाजने । (351)

१११ रुटि लुटि स्तेये । (349. 350)

११२ स्फट स्फुटिर् विशरणे । (352)

११३ पठ उच्चारणे । (353)

११४ वठ स्थौल्ये । (354)

११५ मठ निवासे । (355)

११६ कठ कृच्छ्रजीवने । (356)

११७ हठ बलात्कारे । (358)

११८ रुठ लुठ उपघाते । (359. 360)

११९ पिठ हिंसायाम् । (362)

१२० शठ कैतवे च । (363)

१२१ शुठि कुठि गुठि शोषणे । (367. 365. guṭhi fehlt)

१२२ लुठि आलस्ये । (366)

१२३ रुठि लुठि गतौ । (368. 369)

१२४ चुड्ड हावकरणे । (370)

१२५ अड्ड अभियोगे । (371)

१२६ क्रीडृ विहारे । (373)

१२७ तुडृ तोडने । (374)

१२८ हुडृ हौडृ गतौ । (375. 376)

१२९ रौडृ अनादरे । (377)

१३० लौडृ उन्मादे । (379)

१३१ अड उद्यमे । (380)

१३२ लड विलासे । (381)

१३३ कड मदे । (383)

१३४ कड्ड कार्कश्ये । (372)

१३५ गडि वदनैकदेशे । (384)

१३६ गुपू रक्षणे । (422)

१३७ धूप संतापे । (423)

१३८ रप लप जप जल्प वचने । (428. 429. 424. 425)

१३९ चप सान्त्वने । (426)

१४० षच समवाये । (1046)

१४१ चुप मन्दायां गतौ । (430)

---

121. So übereinstimmend Cod. 1162, T 1 und T 2. Pūrṇacandra om. guṭhi.

128. So nach Pūrṇacandra. Cod. 1162 huṭṛ hauṭṛ, T hu · ḍṛ · ho · ḍṛ.

130. Cod. 1162 unmādane.

131 wird zitiert Uṇādivṛtti I, 47 für āḍu.

140. So beide Hss. und T.

१४२ तुप तुन्प त्रुप त्रुन्प तुफ तुन्फ त्रुफ त्रुन्फ स्त्रभु स्त्रन्भु हिंसार्थाः । (431—438. 457. 458)

१४३ बर्फ रफ रफि अर्ब पर्ब खर्ब गर्ब शर्ब षर्ब चर्ब गतौ । (barpha fehlt. 440—443. 448—452)

१४४ कुबि छादने । (453)

१४५ चुबि वक्त्रसंयोगे । (456)

१४६ शुम्भ भाषणे । (460)

१४७ अण रण वण भण मण कण क्वण व्रण भ्रण ध्रण ध्वन शब्दार्थाः । (471—479. 487. 881)

१४८ ओणृ अपनयने । (482)

१४९ शोणृ वर्णे । (483)

१५० श्रोणृ संघाते । (484)

१५१ पैणृ गतौ ।

१५२ कनी दीप्तौ । (488)

१५३ ष्टन वन कल शब्दे । (489. 490. 526)

१५४ षण संभक्तौ । (492)

१५५ अम द्रम हम्य मीमृ गतौ । (493. 494. hamya fehlt. 496)

१५६ चमु छमु जमु झमु अदने । (497—499. 501)

१५७ क्रमु पादविहरणे । (502)

१५८ मव्य बन्धने । (541)

१५९ षूर्क्ष्म ईर्क्ष्य ईर्ष्य ईर्ष्यार्थाः । (ṣūrkṣma fehlt. 543. 544)

१६० हय हर्य गतौ । (545. 547)

१६१ शुच्यी अभिषवे । (546)

१६२ फला विशरणे । (549)

१६३ मील स्मील क्ष्मील निमेषणे । (550. 552. 553)

१६४ पील प्रतिष्टायाम् । (554)

---

143. T addit karba hinter parba.

144. Pūrṇacandra āchādane. Dann folgt: lubi tubi ardane, bei Pūrṇacandra mit dem Zusatz: iti pārāyaṇe, fehlt in T2, also ursprünglich nicht bei Candra.

147. dhraṇa fehlt in Cod. 1162, in T dafür dhaṇa.

151. Pūrṇacandra paiṇṛ.

154. Pūrṇacandra: naimittiko ṇakāraḥ | sanati.

155. T an dritter Stelle ha · mma.

161. Pūrṇacandra: abhiṣavaḥ snānaviśeṣaḥ.

१६५ नील वर्णे । (555)

१६६ शील समाधौ । (556)

१६७ कील बन्धे । (557)

१६८ कूल वरणे । (558)

१६९ शूल रुजायाम् । (559)

१७० तूल निष्कर्षे । (560)

१७१ पूल संघाते । (561)

१७२ मूल प्रतिष्ठायाम् । (562)

१७३ फल निष्पत्तौ । (563)

१७४ चुल्ल हावकरणे । (564)

१७५ फुल्ल विकसने । (565)

१७६ चिल्ल शैथिल्ये । (566)

१७७ शिल्ल गतौ ।

१७८ वेलृ चेलृ केलृ खेलृ शेलृ षेलृ चलने । (568—571. 576)

१७९ पेलृ फेलृ गतौ । (574. 575)

१८० स्खल चलने । (577)

१८१ खल संचये च । (578)

१८२ गल अदने । (579)

१८३ पल गतौ । (892)

१८४ दल विशरणे । (581)

१८५ शल श्वल्ल आशुगमने । (582. 583)

१८६ खोरृ गतिप्रतिघाते । (584)

१८७ धोरृ गतिचातुर्ये । (585)

१८८ त्सर छद्मगतौ । (586)

१८९ क्मर ह्वर्छने । (587)

१९० अभ्र वभ्र मभ्र चर गत्यर्थाः । (588—591)

१९१ ष्ठिवु क्षिवु निरसने । (592. 599)

१९२ जि जये । (593)

१९३ जीव प्राणधारणे । (594)

१९४ पीव मीव नीव तीव स्थौल्ये । (595. 596. 598. 597)

१९५ उर्वी तुर्वी थुर्वी दुर्वी धुर्वी हिंसार्थाः । (600—604)

१९६ मुर्वी बन्धने । (606)

१९७ गुर्वी उद्यमे । (605)

१९८ पूर्व पर्व मर्व पूरणे । (607—609)

१९९ चर्व अदने । (610)

---

165. Pūrṇacandra ṇīla.

177. So beide Hss. und T.

178. T1 und T2 addunt gelṛ hinter khelṛ.

184. Uṇādivṛtti I, 64 dala vidāraṇe.

186. 187. Ich gebe die Gruppe rṛ in der Schreibung der Mss.

२०० कर्व खर्व गर्व दर्पे । (612—614)

२०१ अर्व शर्व भर्व हिंसायाम् । (615. 616. 611)

२०२ इवि व्याप्तौ । (618)

२०३ पिवि मिवि निवि सेचने । (619—621)

२०४ हिवि दिवि धिवि प्रीणनार्थाः । (622—624)

२०५ रिवि रवि धवि गत्यर्थाः । (626—628)

२०६ कृवि हिंसायाम् । (629)

२०७ मव बन्धने । (630)

२०८ अव रक्षणे । (631)

२०९ घुषिर् शब्दे । (683)

२१० अक्षू व्याप्तौ । (684)

२११ तक्षू त्वक्षू तनूकरणे । (685. 686)

२१२ उक्ष सेचने । (687)

२१३ रक्ष पालने । (688)

२१४ णिक्ष चुम्बने । (689)

२१५ तृक्ष स्तृक्ष णक्ष गतौ । (690—692)

२१६ वक्ष रोषे । (693)

२१७ मृक्ष संघाते । (694)

२१८ त्वक्ष त्वचने ।

२१९ सूर्क्ष अनादरे । (697)

२२० काक्षि वाक्षि माक्षि काङ्क्षायाम् । (698—700)

२२१ द्राक्षि ध्राक्षि ध्वाक्षि घोरवाशिते च । (701—703)

२२२ चूष पाने । (704)

२२३ तूष तुष्टौ । (705)

२२४ पूष वृद्धौ । (706)

२२५ मूष स्तेये । (707)

२२६ षूष प्रसवे । (710)

२२७ भूष अलंकारे । (712)

२२८ ऊष रुजायाम् । (714)

२२९ ईष उञ्छे । (715)

२३० कष शिष जष झष वष मष रुष रिष यूष जूष हिंसायाम् । (716. 718—720. 722—725. 711)

२३१ भष भर्त्सने । (726)

२३२ उष दाहे । (727)

203. nivi mit dentalem n beide Hss. und T.

219. anādare omnes, T ṣūrkṣa.

221. Hss. ghoravāsite.

२३३ जिषु विषु मिषु सेचने । (728—730)

२३४ पुष पुष्टौ । (732)

२३५ श्रिषु श्लिषु प्रुषु प्लुषु दाहे । (733—736)

२३६ पृषु वृषु सेचने । (737. 738)

२३७ मृषु सहने । (739)

२३८ घृषु संहर्षे । (740)

२३९ हृषु अलीके । (741)

२४० तुष ह्रष ह्लष रस शब्दे । (745)

२४१ जर्त्स चर्च झर्झ परिभाषणे । (748—750)

२४२ लस क्रीडायाम् । (746)

२४३ पिस्ल पेस्ल गतौ । (751. 752)

२४४ घस्लृ अदने । (747)

२४५ हसे हसने । (757)

२४६ णिश समाधौ । (758)

२४७ मश मिश शब्दे । (760. 759)

२४८ वश गतौ ।

२४९ शश प्लुतगतौ । (762)

२५० शसु हिंसायाम् । (763)

२५१ शन्सु स्तुतौ । (764)

२५२ चह परिकल्कने । (765)

२५३ रह परित्यागे । (767)

२५४ रहि गतौ । (768)

२५५ दृह दृहि बृह बृहि वृद्धौ । (769—772)

२५६ बृहिर् शब्दे । (772)

२५७ तुहिर् दुहिर् अर्दने । (773. 774)

२५८ अर्ह मह पूजायाम् । (776. 766)

२५९ धेट् पाने । (951)

२६० ग्लै हर्षक्षये । (952)

२६१ म्लै गात्रविनामे । (953)

२६२ द्यै न्यक्करणे । (954)

२६३ द्रै स्वप्ने । (955)

२६४ ध्रै दीप्तौ । (956)

235. Pūrṇacandra śiṣu für śriṣu.

238. So (saṃharṣe) beide Hss.

239. Uṇādivṛtti I, 26 hṛṣu ālīkye.

248. ? So übereinstimmend Cod. 1162 und T; Pūrṇacandra dagegen śava gatau | śavati. śava gatau zitiert Uṇādivṛtti II, 60.

249. Cod. 1162 plutigatau.

264. So nach Cod. 1162 und T gsal · ba · lao.

२६५ ध्यै स्मृ चिन्तायाम् । (957. 980)

२६६ कै गै रै शब्दे । (964. 965. 958)

२६७ ष्ट्यै स्त्यै संघाते च । (959)

२६८ खै खदने । (960)

२६९ चै जै षै चये । (961—963)

२७० श्रै स्रै पाके । (966. 967)

२७१ पै ओवै शोषणे । (968. 969)

२७२ ष्टै वेष्टने । (970)

२७३ दैप् शोधने । (971)

२७४ पा पाने । (972)

२७५ घ्रा गन्धोपादाने । (973)

२७६ ध्मा शब्दे । (974)

२७७ ष्ठा गतिनिवृत्तौ । (975)

२७८ म्ना अभ्यासे । (976)

२७९ दाण् दाने । (977)

२८० ह्वृ कौटिल्ये । (978)

२८१ स्वृ शब्दे । (979)

२८२ ह्वृ वरणे । (981)

२८३ सृ गतौ । (982)

२८४ ऋ प्रापणे । (983)

२८५ गृ घृ सेचने । (984. 985)

२८६ ध्वृ हूर्छने । (986)

२८७ शु सु दु द्रु गतौ । (śu fehlt. 987. 991. 992)

२८८ षु प्रसवे । (988)

२८९ जि ज्रि अभिभवे । (993. 994)

२९० तॄ प्लवने । (1018)

२९१ ष्विदा अव्यक्ते शब्दे । (1027)

२९२ स्कन्दिर् गतौ । (1028)

२९३ यभ मैथुने । (1029)

२९४ णम प्रह्वत्वे शब्दे च । (1030)

२९५ गम्लृ सृप्लृ गतौ । (1031. 1032)

२९६ यमु उपरमे । (1033)

२९७ तप संतापे । (1034)

२९८ त्यज हानौ । (1035)

२९९ षन्ज सङ्गे । (1036)

३०० दृशिर् प्रेक्षणे । (1037)

३०१ दन्श दशने । (1038)

३०२ कृष विलेखने । (1039)

३०३ दह भस्मीकरणे । (1040)

३०४ मिह सेचने । (1041)

३०५ कित निवासे । (1042)

अतङानाः ।

३०६ एध वृद्धौ । (2)

३०७ स्पर्ध संहर्षे । (3)

269. Pūrṇacandra sai für ṣai.

३०८ गाधृ प्रतिष्ठायाम् । (4)

३०९ बाधृ विलोडने । (5)

३१० दध धारणे । (8)

३११ स्कुदि आप्रवणे । (9)

३१२ श्विदि श्वैत्ये । (10)

३१३ वदि अभिवादने । (11)

३१४ भदि कल्याणे । (12)

३१५ मदि जाड्ये । (13)

३१६ स्पदि किंचिच्चलने । (14)

३१७ क्लिदि परिदेवने । (15)

३१८ मुद हर्षे । (16)

३१९ दद दाने । (17)

३२० ष्वद स्वाद स्वर्द आस्वादने । (18. 28. 19)

३२१ उर्द माने । (20)

३२२ कुर्द खुर्द गुर्द क्रीडायाम् । (21—23)

३२३ षूद क्षरणे । (25)

३२४ ह्राद शब्दे । (26)

३२५ ह्लादी सुखे च । (27)

३२६ पर्द कुत्सिते शब्दे । (29)

३२७ यती प्रयत्ने । (30)

३२८ युतृ जुतृ भाषणे । (31. 32)

३२९ नाधृ नाथृ विथृ वेथृ याचने । (6. 7. 33. 34)

३३० श्रथि शैथिल्ये । (35)

३३१ ग्रथ कौटिल्ये । (36)

३३२ कत्थ श्लाघायाम् । (37)

३३३ शीकृ सेचने । (75)

३३४ लोकृ दर्शने । (76)

३३५ श्लोकृ संघाते । (77)

३३६ द्रेकृ ध्रेकृ वृद्धौ । (78. 79)

३३७ रेकृ शङ्कायाम् । (80)

३३८ सेकृ स्रेकृ स्रकृ श्लकृ गत्यर्थाः । (81. 82. śrakṛ ślakṛ fehlt)

३३९ शकि शङ्कायाम् । (86)

३४० अकि लक्षणे । (87)

३४१ वकि कौटिल्ये । (88)

३४२ मकि मण्डने । (89)

३४३ कक लौल्ये । (90)

३४४ कुक वृक आदाने । (91. 92)

३४५ चक तृप्तौ । (93)

३४६ ककि श्वकि चकि ढौकृ चौकृ ष्वस्क वस्क मस्क टिकृ टीकृ रघि लघि गत्यर्थाः । (94. 96—104. 107. 108)

309. Pūrṇacandra loṭane | loṭanaṃ pratighātaḥ.
328. So nach Cod. 1162 und T (skad · lao).

३४७ अघि वघि गत्याक्षेपे । (109. 110)

३४८ मघि कैतवे च । (112)

३४९ राघृ लाघृ सामर्थ्ये । (113. 114)

३५० द्राघृ आयासे च । (117)

३५१ श्लाघृ कत्थने । (118)

३५२ वर्च दीप्तौ । (175)

३५३ लोचृ दर्शने । (177)

३५४ षच सेचने । (176)

३५५ शचि श्वचि गतौ । (śaci fehlt. 180)

३५६ कच बन्धने । (181)

३५७ कचि दीप्तौ । (182)

३५८ मचि धारणे । (186)

३५९ मच मुचि कल्कने । (184. 185).

३६० पचि व्यक्तीकरणे । (187)

३६१ ष्टुच प्रसादे । (188)

३६२ ईज ऋज गतौ । (196. 189)

३६३ ऋजि भृजी भर्जने । (190. 191)

३६४ एजृ रेजृ भ्रेजृ भ्राजृ दीप्तौ । (192. 195. 193. 194)

३६५ अट्ट अतिक्रमे । (273)

३६६ वेष्ट वेष्टने । (274)

३६७ चेष्ट चेष्टायाम् । (275)

३६८ गोष्ट लोष्ट संघाते । (276. 277)

३६९ घट्ट चलने । (278)

३७० स्फुट विकसने । (279)

३७१ अठि गतौ । (280)

३७२ वठि एकचर्यायाम् । (281)

३७३ मठि कठि शोके । (282. 283)

३७४ मुठि पलायने । (284)

३७५ एठ हेठ विबाधायाम् । (286. 285)

३७६ हिडि गतौ । (287)

३७७ हुडि पिडि संघाते । (288. 293)

३७८ कुडि दाहे । (289)

३७९ वडि मडि वेष्टने । (290. 291)

३८० भडि परिभाषणे । (292)

३८१ मुडि मार्जने । (294)

३८२ तुडि तोडने । (295)

३८३ भुडि भरणे । (296)

354. So beide Hss. und T ('dor · ba · lao); wie auch die Uṇādivṛtti zu I, 22. Im Uṇādi wird saktu 'Grütze' davon hergeleitet.

३८४ स्फुडि विकसने । (297)

३८५ चडि कोपे । (298)

३८६ शडि रुजायाम् । (299)

३८७ तडि ताडने । (300)

३८८ पडि गतौ । (301)

३८९ कडि मदे । (302)

३९० खडि मन्थे । (303)

३९१ होडृ अनादरे । (305)

३९२ बाडृ आप्लाव्ये । (306)

३९३ द्राडृ ध्राडृ विशरणे । (307. 308)

३९४ श्लाडृ श्लाघायाम् । (309)

३९५ तिपृ तेपृ ष्टेपृ क्षरणार्थाः । (385. 386. 388)

३९६ ग्लेपृ दैन्ये । (390)

३९७ टुवेपृ कम्पने । (391)

३९८ केपृ गेपृ ग्लेपृ च । (392—394)

३९९ केबृ पेबृ मेबृ रेबृ गतौ ।

४०० त्रपूष् लज्जायाम् । (399)

४०१ कपि चलने । (400)

४०२ अबि शब्दे । (403)

४०३ रबि लबि अवस्रंसने । (401. 404)

४०४ कबृ वर्णे । (405)

४०५ क्लीबृ आधार्ष्ट्ये । (406)

४०६ क्षीबृ मदे । (407)

४०७ शीभृ कत्थने । (408)

४०८ चीभृ च । (409)

४०९ रेभृ शब्दे । (410)

४१० ष्टभि स्तभि स्कभि प्रतिबन्धे । (413. 414)

४११ जभि जृभि गात्रविनामे । (416)

४१२ शल्भ कत्थने । (417)

४१३ वल्भ भोजने । (418)

४१४ गल्भ धार्ष्ट्ये । (419)

४१५ श्रन्भु प्रमादे । (420)

४१६ ष्टुभु स्तम्भे । (421)

४१७ घिणि घुणि घृणि ग्रहणे । (461—463)

४१८ घुण घूर्ण भ्रमणे । (464. 465)

४१९ पन स्तुतौ । (467)

४२० पण व्यवहारे । (466)

405. So (mit anlautendem ā) beide Hss.

411. Cod. 1162 jabha für jabhi.

420. Cod. 1162 und Pūrṇacandra addunt ca. Zitiert (ohne ca) Uṇādivṛtti I, 57.

४२१ भाम क्रोधे । (468)
४२२ चमूष् सहने । (469)
४२३ कमु कान्तौ । (470)
४२४ अय वय मय चय तय णय रय गतौ । (503. 504. 506—509. 511)
४२५ दय रक्षणे । (510)
४२६ ऊयी तन्तुसंताने । (512)
४२७ पूयी विशरणे । (513)
४२८ क्नूयी शब्दे । (514)
४२९ क्ष्मायी विधूनने । (515)
४३० स्फायी ओप्यायी वृद्धौ । (516. 517)
४३१ तायृ संताने । (518)
४३२ शल चलने । (519)
४३३ वल संवरणे । (520)
४३४ मल मल्ल धारणे । (522. 523)
४३५ भल भल्ल परिभाषणे । (524. 525)
४३६ कल संख्याने । (526)
४३७ कल्ल अव्यक्ते शब्दे । (527)
४३८ तेवृ देवृ देवने । (528. 529)
४३९ षेवृ शेवृ केवृ गेवृ ग्लेवृ पेवृ मेवृ म्लेवृ सेवने । (530. 536. 539. 531—535)
४४० रेवृ प्लवगतौ । (540)
४४१ धुक्ष धिक्ष संदीपने । (633. 634)
४४२ वृक्ष वरणे । (635)
४४३ शिक्ष विद्योपादाने । (636)
४४४ भिक्ष याञ्चायाम् । (637)
४४५ क्लेश बाधने । (638)
४४६ दक्ष वृद्धौ । (639)
४४७ दीक्ष मौण्ड्ये । (640)
४४८ ईक्ष दर्शने । (641)
४४९ ईष गतौ । (642)
४५० भाष वचने । (643)
४५१ स्पर्श स्नेहने ।
४५२ ग्लेषृ अन्विच्छायाम् । (645)
४५३ येषृ प्रयत्ने ।
४५४ जेषृ णेषृ एषृ ह्रेषृ गतौ । (647—650)
४५५ रेषृ अव्यक्ते शब्दे । (651)

439. So nach Pūrṇacandra. Die einzelnen Hss. zeigen starke Abweichungen.

449. Cod. 1162 und T1 fügen hier ein īṣa gaveṣaṇe (ī · ṣa · čhol · ba · lao).

451. T1 parśa; fehlt bei Pūrṇacandra.

४५६ काशृ भास्ट दीप्तौ । (678. 655)
४५७ कास्ट णास्ट रास्ट हेषृ शब्दे । (654. 656. 657. 652)
४५८ णस कौटिल्ये । (658)
४५९ भ्यस भये । (659)
४६० आङः शन्सु इच्छायाम् । (660)
४६१ ग्रसु ग्लसु अदने । (661. 662)
४६२ ईह चेष्टायाम् । (663)
४६३ वहि महि वृद्धौ । (664. 665)
४६४ अहि गतौ । (666)
४६५ गर्ह गल्ह कुत्सने । (667. 668)
४६६ बर्ह बल्ह प्राधान्ये । (669. 670)
४६७ प्लीह गतौ ।
४६८ वेहृ जेहृ बाहृ प्रयत्ने । (674—676)
४६९ द्राहृ निद्राक्षये । (677)
४७० ऊह वितर्के । (679)
४७१ गाहू विलोडने । (680)
४७२ गृहू ग्रहणे । (681)
४७३ घुषिर् करणे ।
४७४ स्मिङ् विहसने । (996)
४७५ गुङ् अव्यक्ते शब्दे । (997)
४७६ गाङ् गतौ । (998)
४७७ घुङ् कुङ् ङुङ् उङ् शब्दे । (1000. 999. 1002. 1001)
४७८ च्युङ् क्युङ् ज्युङ् झ्युङ् प्रुङ् प्लुङ् रुङ् गतौ । (1004—1008)
४७९ धृङ् अवध्वंसने । (1009)
४८० मेङ् प्रतिदाने । (1010)
४८१ देङ् रक्षणे । (1011)
४८२ श्यैङ् गतौ । (1012)
४८३ प्यैङ् वृद्धौ । (1013)
४८४ त्रैङ् पालने । (1014)
४८५ पूङ् पवने । (1015)
४८६ मूङ् बन्धने । (1016)
४८७ डीङ् आकाशगमने । (1017)
४८८ गुप गोपने । (1019)
४८९ तिज निशाने । (1020)
४९० मान पूजायाम् । (1021)
४९१ बध बन्धने । (1022)
४९२ रभ आरम्भे । (1023)
४९३ डुलभष् प्राप्तौ । (1024)

466. (oṣṭhyādī nach Mādhava).

467. Pūrṇacandra pliha.

491. Alle badha ohne n.

४९४ ष्वन्ज परिष्वङ्गे । (1025)
४९५ हद् पुरीषोत्सर्गे । (1026)
४९६ द्युता दीप्तौ । (777)
४९७ श्विता वर्णे । (778)
४९८ मिदा ष्विदा ञ्विदा स्नेहने । (779. 780)
४९९ रुच दीप्तौ । (781)
५०० घुट परिवर्तने । (782)
५०१ रुट लुट प्रतीघाते । (783. 784)
५०२ शुभ दीप्तौ । (786)
५०३ क्षुभ संचलने । (787)
५०४ णभ तुभ हिंसायाम् । (788. 789)
५०५ स्रन्सु भ्रन्शु अवस्रंसने । (790. 792)
५०६ ध्वन्सु गतौ । (793)
५०७ स्रन्भु विश्वासे । (794)
५०८ वृतु वर्तने । (795)
५०९ वृधु वृद्धौ । (796)
५१० शृधु शब्दकुत्सायाम् । (797)
५११ स्यन्दू स्रवणे । (798)
५१२ कृपू सामर्थ्ये । वृत् । (799)
५१३ घट चेष्टायाम् । (800)
५१४ व्यथ दुःखे । (801)
५१५ प्रथ पृथु विस्तारे । (802. pṛthu fehlt)
५१६ म्रद मृदु मर्दने । (804. mṛdu fehlt)
५१७ स्खद स्खदने । (805)
५१८ क्षजि दक्ष गतौ । (806. 807)
५१९ क्रप कृपायाम् । (808)
५२० कदि क्रदि क्लदि वैक्लव्ये । (809—811)
५२१ त्वरा संभ्रमे । (812)
५२२ घटादयः षितः ।
तङानिनः ।
५२३ ज्वर रोगे । (813)
५२४ गड सेचने । (814)

---

506. Cod. 1162 und Pūrṇacandra addunt ca.

512. Cod. 1162 fügt hinter vṛt die Ziffer 22. T: bṛt | dyut · sogs · bṛ · ta · sogs · rnams · so (= vṛt | dyutādivṛtādayaḥ). Pūrṇacandra: vṛt | vṛtkaraṇaṃ dyutādigaṇasamāptyartham.

515 zitiert Uṇādivṛtti I, 13. II, 2.

516. mṛdu zitiert Uṇādivṛtti I, 13.

522. 'Die Wurzeln von ghaṭ bis tvar sind ṣit' (cf. I, 3, 86).

५२५ हेड वेष्टने । (815)
५२६ वट भट परिभाषणे । (816. 817)
५२७ नट नृतौ । (818)
५१८ चक तृप्तौ । (820)
५२९ ष्टक प्रतीघाते । (819)
५३० कखे हसने । (821)
५३१ रगे शङ्कायाम् । (822)
५३२ लगे सङ्गे । (823)
५३३ ह्रगे ह्लगे षगे ष्ठगे संवरणे । (824—827)
५३४ अक अग कुटिलायां गतौ । (829. 830)
५३५ कण रण गतौ । (831. 832)
५३६ श्नथ क्रथ क्लथ हिंसायाम् । (836. 838. 839)
५३७ ज्वल दीप्तौ । (842)
५३८ ज्वल ह्वल ह्मल चलने । (jvala fehlt. 843. 844)
५३९ स्मृ आध्यध्यने । (845)
५४० दृ भये । (846)
५४१ नॄ नये । (847)
५४२ श्रा पाके । (848)
५४३ मारणतोषणनिशानेषु ज्ञा । (849)
५४४ कम्पने चलिः । (850)
५४५ ऊर्जने छदिः । (851)
५४६ जिह्वोन्मथने लडिः । (852)
५४७ हर्षग्लेपनयोर्मदिः । (853)
५४८ घटादयो मितः ।
५४९ जनीजॄक्नसुरञ्जो ऽमन्ताश्च । (862—866)
५५० ज्वलह्वलह्मलनमामनुपसर्गाद्वा । (867)
५५१ ग्लास्नावनुवमां च । (868)
५५२ न कम्यमिचमाम् । (869)
५५३ शमो दर्शने । (870)
५५४ यमो ऽपरिवेषणे । (871)
५५५ स्खदिरवपरिभ्यां च । (872)
५५६ फण गतौ । वृत् । (873)
अतङानाः ।
५५७ राजृ दीप्तौ । (874)
विभाषितः ।
५५८ भ्राजृ टुभ्राशृ टुभ्लाशृ दीप्तौ । (875—877)
तङानिनः ।

---

548. 'Die Wurzeln von ghaṭ bis mad sind mit' (cf. VI, 1, 56. 57).

556. Ende des Gaṇa ghaṭādi.

५५९ ष्यमु स्वन ध्वन शब्दे । (878. 879. 881)
५६० षम ष्टम वैक्लव्ये । (882. 883)
५६१ ज्वल दीप्तौ । (884)
५६२ चल कम्पने । (885)
५६३ जल धान्ये । (886)
५६४ टल ट्वल वैक्लव्ये । (887. 888)
५६५ ष्ठल स्थाने । (889)
५६६ हल विलेखने । (890)
५६७ णल गन्धे । (891)
५६८ पल गतौ । (892)
५६९ बल प्राणने । (893)
५७० पुल महत्त्वे । (894)
५७१ कुल संस्त्याने । (895)
५७२ शल हुल पत्लृ पथे गतौ । (896—898. 900)
५७३ क्वथे निष्पाके । (899)
५७४ मथे विलोडने । (901)
५७५ टुवम उद्गिरणे । (902)
५७६ भ्रमु चलने । (903)
५७७ चर संचलने । (904)
अतङानाः ।
५७८ षह मर्षणे । (905)
५७९ रमु क्रीडायाम् । (906)
तङानिनौ ।
५८० षद्लृ विशरणे । (907)
५८१ शद्लृ शातने । (908)
५८२ क्रुश आह्वाने । (909)
५८३ कुच कौटिल्ये । (910)
५८४ बुध बोधने । (911)
५८५ युध संप्रहारे ।
५८६ रुह प्रादुर्भावे । (912)
५८७ कस गतौ । वृत् । (913)
अतङानाः ।
५८८ हिक्क शब्दे । (914)
५८९ घावु गतिशुद्ध्योः । (632)
५९० अन्चु गतौ । (915)
५९१ टुयाचृ याञ्चायाम् । (916)
५९२ रेटृ परिभाषणे । (917)
५९३ चते चदे च याचने । (918)

559 zitiert Uṇādivṛtti II, 2.

563. So alle sechs Quellen (T_1 skal · ldan · lao = happy, T_2 und T_3 so · ba · lao = barley).

565. Fehlt in Cod. 1162, T_2 und T_3.

572 zitiert Uṇādivṛtti II, 1.

587. Ende des Gaṇa jvalādi.

५९४ प्रोथृ पर्याप्तौ । (919)
५९५ मेधृ संगमे । (920)
५९६ णिदृ णेदृ संनिकर्षे । (921)
५९७ मिदृ मेदृ मेधाहिंसयोः । (920)
५९८ शृधु मृधु उन्दे । (922. 923)
५९९ बुध बोधने । (924)
६०० उचुन्दिर् निशाने । (925)
६०१ वेणृ गतौ । (926)
६०२ खनु अवदारणे । (927)
६०३ चीवृ आदाने । (928)
६०४ चायृ पूजायाम् । (929)
६०५ व्यय गतौ । (930)
६०६ दाशृ दाने । (931)
६०७ भेषृ भये । (932)
६०८ असु गतौ । (934)
६०९ स्पश बाधने । (936)
६१० लष कान्तौ । (937)
६११ चष भक्षणे । (938)
६१२ कष हिंसायाम् । (939)
६१३ झष आदाने । (940)
६१४ भक्ष भक्षणे । (941)
६१५ दाश्ह दाने । (942)
६१६ माह्ह माने । (943)
६१७ गुह्ह संवरणे । (944)
६१८ श्रि सेवायाम् । (945)
६१९ हृञ् हरणे । (947)
६२० भृञ् भरणे । (946)
६२१ धृ धारणे । (948)
६२२ णी प्रापणे । (950)
६२३ दान अवखण्डने । (1043)
६२४ शान तेजने । (1044)
६२५ डुपचष् पाके । (1045)
६२६ भज सेवायाम् । (1047)
६२७ रन्ज रागे । (1048)
६२८ शप आक्रोशे । (1049)
६२९ त्विष दीप्तौ । (1050)
६३० यज देवपूजायाम् । (1051)
६३१ डुवप बीजनिक्षेपे । (1052)
६३२ वह प्रापणे । (1053)

594. protha bei Böhtlingk ist Druckfehler.

600. T rno · ba · lao = sharp, acute.

615. Fehlt in T_1.

617. Cod. 1162 und T_1 addunt vṛt.

624. T_1 addit ṣa · ća · yaṅ · dag · par · byuṅ · ba · lao (ṣaca samavāye).

631. ṭuvapa bei Böthlingk ist Druckfehler; vgl. Kāśikā zu Pan. III, 3, 88.

६३३ वेञ् तन्तुसंताने । (1055)
६३४ व्येञ् संवरणे । (1056)
६३५ ह्वेञ् स्पर्धायाम् । (1057)
विभाषिताः ।
६३६ वस निवासे । (1054)
६३७ वद् वचने । (1058)
६३८ टुओश्वि गतिवृद्धौ । वृत् । (1059)
अतङानाः ।
भूवादयः समाप्ताः ॥

१ अद् प्सा भक्षणे । (1. 46)
२ षस स्वप्ने । (69)
३ वश कान्तौ । (70)
४ हन हिंसायाम् । (2)
५ द्यु अभिगमने । (31)
६ यु मिश्रणे । (23)
७ णु स्तुतौ । (26)
८ क्ष्णु तेजने । (28)
९ ष्णु प्रस्रवणे । (29)
१० टुक्षु रु कु शब्दे । (27. 24. 33)
११ इक स्मरणे । (38)
१२ इण् वी वा गतौ । (36. 39. 41)
१३ या प्रापणे । (40)
१४ भा दीप्तौ । (42)
१५ ष्णा शौचे । (43)
१६ श्रा पाके । (44)
१७ द्रा पलायने । (45)
१८ पा रक्षणे । (47)
१९ रा ला आदाने । (48. 49)
२० दाप् लवने । (50)
२१ ख्या प्रकथने । (51)
२२ प्रा पूरणे । (52)
२३ मा माने । (53)
२४ विद् ज्ञाने । (55)
२५ अस भुवि । (56)
२६ मृजू शुद्धौ । (57)
२७ वच भाषणे । (54)

638. So, nicht gativṛddhyoḥ, übereinstimmend Cod. 1162 und T. Pūrṇacandra om. gati (ṭuośvi vṛddhau). —

10. T$_1$ addit ṣu · rab · tu · skye · ba · lao (ṣu prasave), das in den übrigen Quellen fehlt.

19. So T$_{1-3}$ (len · pa · lao). Cod. 1162 hat rā lā dāne. Uṇādivṛtti zitiert bald so bald so, doch ist wahrscheinlich überall ādāne zu lesen, denn in Uṇ. I, 91, wo die Wurzel als rā lā dāne aufgeführt wird, heisst es weiterhin: rātīti gṛhṇāti.

२८ रुदिर् अश्रुविमोचने । (58)
२९ ष्वप शये । (59)
३० अन श्वस प्राणने । (61. 60)
३१ जक्ष भक्षणे । (62)
३२ जागृ निद्राक्षये । (63)
३३ दरिद्रा दुर्गतौ । (64)
३४ चकासृ दीप्तौ । (65)
३५ शासु अनुशिष्टौ । (66)
३६ यङ्लुक् च । (71)
अतङानाः ।
३७ चक्ष वचने । (7)
३८ ईर गतौ । (8)
३९ ईड स्तुतौ । (9)
४० ईश ऐश्वर्ये । (10)
४१ आस उपवेशने । (11)
४२ आङः शासु इच्छायाम् । (12)
४३ वस आच्छादने । (13)
४४ कसि गतौ । (14)
४५ णिसि चुम्बने । (15)
४६ णिजि शुद्धौ । (16)
४७ शिजि शब्दे । (17)
४८ वृजी वर्जने । (19)
४९ पृची संपर्के । (20)
५० षूङ् प्रसवे । (21)
५१ शीङ् स्वप्ने । (22)
५२ इङ् अध्ययने । (37)
५३ दीधीङ् दीप्तौ । (67)
५४ वेवीङ् गतौ । (68)
५५ ह्नुङ् अपनयने । (72)
तङानिनः ।
५६ द्विष अप्रीतौ । (3)
५७ दुह प्रपूरणे । (4)
५८ दिह उपचये । (5)
५९ लिह आस्वादने । (6)
६० ऊर्णुञ् आच्छादने । (30)
६१ ष्टु स्तुतौ । (34)
६२ ब्रू वचने । (35)
विभाषिताः ।
अदादयः समाप्ताः ॥

१ हु हवने । (1)
२ भी भये । (2)
३ ह्री लज्जायाम् । (3)
४ पॄ पालने । (4)
५ ओहाक् त्यागे । (8)
६ घृ क्षरणे । (14)
७ ऋ सृ गतौ । (16. 17)
८ भस भर्त्सने । (18)

4. T$_1$ und Pūrṇacandra pṛ.

९ कि कित ज्ञाने । (19. 20)
१० तुर त्वरणे । (21)
११ धिष शब्दे । (22)
१२ धन धान्ये । (23)
१३ जन जनने । (24)
१४ गा स्तुतौ । (25)
अतङानाः ।
१५ णिजिर् शुद्धौ । (11)
१६ विजिर् पृथग्भावे । (12)
१७ विष्लृ व्याप्तौ । वृत् । (13)
१८ डुदा दाने । (9)
१९ डुधाञ् डुभृञ् धारणे । (10. 5)
विभाषिताः ।
२० माङ् माने । (6)
२१ ओहाङ् गतौ । (7)
तङानिनौ ।
जुहोत्यादयः समाप्ताः ॥

१ दिवु क्रीडायाम् । (1)
२ षिवु तन्तुसंताने । (2)
३ श्रिवु सिवु गतौ ।
४ ष्ठिवु क्षिवु निरसने । (4. kṣivu fehlt)
५ क्नसु ह्वरणे । (6)
६ नृती नाव्ये । (9)
७ त्रसी भये । (10)
८ कुथ पूतिभावे । (11)
९ पुथ हिंसायाम् । (12)
१० गुध वेष्टने । (13)
११ क्षिप प्रेरणे । (14)
१२ पुष्प विकसने । (15)
१३ तिम ष्टिम ष्टीम आर्द्रभावे । (16. 17)
१४ व्रीड चोदने । (18)
१५ इष गतौ । (19)
१६ षुह शक्तौ । (21)
१७ जॄष् झॄष् जरायाम् । (22. 23)
१८ शो तनूकरणे । (37)
१९ छो छेदने । (38)
२० षो अवसाने । (39)
२१ दो अवखण्डने । (40)
२२ राध साध संसिद्धौ । (71. sādha fehlt)
२३ व्यध ताडने । (72)

14. Pūrṇacandra om. —
5. T knusu.
16. T_1 addit ṣaha.

२४ पुष पुष्टौ । (73)
२५ शुष शोषणे । (74)
२६ तुष प्रीतौ । (75)
२७ दुष वैकृत्ये । (76)
२८ श्लिष आलिङ्गने । (77)
२९ ष्विदा पाके । (79)
३० क्रुध कोपे । (80)
३१ क्षुध बुभुक्षायाम् । (81)
३२ शुध शौचे । (82)
३३ षिधु संराद्धौ । (83)
३४ रध हिंसायाम् । (84)
३५ णश अदर्शने । (85)
३६ तृप तृप्तौ । (86)
३७ दृप हर्षे । (87)
३८ द्रुह द्रोहे । (88)
३९ मुह वैचित्त्ये । (89)
४० ष्णुह उद्गिरणे । (90)
४१ ष्णिह प्रीतौ । वृत् । (91)
४२ शमु दमु उपशमे । (92. 94)
४३ तमु काङ्क्षायाम् । (93)
४४ श्रमु खेदे । (95)
४५ भ्रमु अनवस्थाने । (96)
४६ क्षमूष् सहने । (97)
४७ क्लमु ग्लानौ । (98)
४८ मदी हर्षे । (99)
४९ असु क्षेपणे । (100)
५० यसु प्रयत्ने । (101)
५१ जसु मोक्षणे । (102)
५२ तसु दसु उपक्षेपे । (103. 104)
५३ वसु स्तम्भे । (105)
५४ प्युष विभागे । (106)
५५ प्लुष दाहे । (107)
५६ बिस प्रेरणे । (108)
५७ कुस श्लेषणे । (109)
५८ बुस उत्सर्गे । (110)
५९ मुस खण्डने । (111)
६० पसी मसी परिमाणे । (pasī fehlt. 112)
६१ लुट विलोटने । (113)
६२ उच समवाये । (114)
६३ भृशु भ्रन्शु अधःपतने । (115)
६४ वृश वरणे । (116)
६५ कृश तनूकरणे । (117)
६६ तृष पिपासायाम् । (118)
६७ हृष तुष्टौ । (119)
६८ रुष रोषे । (120)

54. Cod. 1162 pyaṣa, Pūrṇacandra puṣa.
56. Beide Hss. und T_1 schreiben biṣa.
60. Zitiert Uṇādivṛtti I, 22.

६९ डिप क्षेपे । (121)
७० स्तूप समुच्छ्राये । (127)
७१ कुप क्रोधे । (122)
७२ गुप व्याकुलत्वे । (123)
७३ युप रुप लुप विमोहने । (124—126)
७४ लुभ गार्द्ध्ये । (128)
७५ क्षुभ संचलने । (129)
७६ णभ तुभ हिंसायाम् । (130. 131)
७७ क्लिदू आर्द्रभावे । (132)
७८ मिदा स्नेहने । (133)
७९ क्ष्विदा मोचने । (134)
८० ऋधु वृद्धौ । (135)
८१ गृधु अभिकाङ्क्षायाम् । (136)
अतङानाः ।
८२ षूङ् प्राणिप्रसवे । (24)
८३ दूङ् परितापे । (25)
८४ दीङ् क्षये । (26)
८५ डीङ् गतौ । (27)
८६ धीङ् अनादरे । (28)
८७ मीङ् हिंसायाम् । (29)
८८ रीङ् स्रवणे । (30)
८९ लीङ् श्लेषणे । (31)
९० व्रीङ् वरणे । (32)
९१ स्वादय ओदितः ।
९२ पीङ् पाने । (33)
९३ ईङ् गतौ । (35)
९४ प्रीङ् प्रीतौ । (36)
९५ जनी प्रादुर्भावे । (41)
९६ दीपी दीप्तौ । (42)
९७ पूरी आप्यायने । (43)
९८ तूरी त्वरायाम् । (44)
९९ जूरी जरायाम् । (48)
१०० गूरी घूरी धूरी शूरी हिंसायाम् । (46.47.45.49)
१०१ चूरी दाहे । (50)
१०२ तप ऐश्वर्ये । (51)
१०३ वावृतु वर्तने । (52)
१०४ क्लिश उपतापे । (52 a)
१०५ काशृ दीप्तौ । (53)
१०६ वाशृ शब्दे । (54)
१०७ पद गतौ । (60)
१०८ खिद असहने । (61)

88. Alle Quellen śravaṇe.

99. Fehlt in Cod. 1162. T 1 giebt als Bedeutung rims · lao, was Jäschke durch 'epidemy, plague' wiedergiebt (jvarāyām?).

103. Präsens vāvṛtyate (Pūrṇacandra).

108. T mi · bzod · pa · lao.

१०९ विद सत्तायाम् । (62)
११० बुध अवगमने । (63)
१११ युध संप्रहारे । (64)
११२ अनो रुध कामे । (65)
११३ मन ज्ञाने । (67)
११४ युज समाधौ । (68)
११५ सृज विसर्गे । (69)
११६ लुजो विनाशे ।
११७ लिश अल्पीभावे । (70)
तङानिनः ।
११८ शक मृष क्षान्तौ । (78. 55)
११९ ईशुचिर् पूतिभावे । (56)
१२० णह बन्धने । (57)
१२१ रन्ज रागे । (58)
१२२ शप आक्रोशे । (59)
विभाषिताः ।
दिवादयः समाप्ताः ॥

१ षुञ् अभिषवे । (1)
२ षि बन्धने । (2)
३ शि निशाने । (3)
४ डुमिञ् प्रक्षेपणे । (4)
५ चि चये । (5)
६ स्तृ छादने । (6)
७ कृ हिंसायाम् । (7)
८ वृञ् वरणे । (8)
९ धूञ् कम्पने । (9)
विभाषिताः ।
१० टुदु उपतापे । (10)
११ हि गतौ । (11)
१२ क्षि क्षये । (30)
१३ पृ स्पृ प्रीतौ । (12. 13)
१४ आप्लृ व्याप्तौ । (14)
१५ शक्लृ शक्तौ । (15)
१६ श्रु श्रवणे ।
१७ राध साध संसिद्धौ । (16. 17)
१८ षघ तिक ष्टिक हिंसायाम् । (21. 20. ṣṭika fehlt)
१९ धृषा प्रागल्भ्ये । (22)
२० दन्भु दम्भे । (23)

116. Pūrṇacandra om., aber auch T lu · jo · 'jig · pa · lao ('jig · pa = to destroy, to ruin). —

13. Das richtige spṛ bietet nur der Cod. Nepal., die andern lesen smṛ.

20. Uṇādivṛtti I, 47 danbhū.

२१ ऋधु वृद्धौ । (24)
२२ ऋक्ष चिरि जिरि हिंसायाम्। (29—32)
२३ तृप प्रीणने । (25)
अतङानाः ।
२४ अशू व्याप्तौ । (18)
२५ ष्टिघ स्कन्दने । (19)
तङानिनौ ।
स्वादयः समाप्ताः ॥

१ तुद व्यथने । (1)
२ णुद प्रेरणे । (2)
३ दिश अतिसर्जने । (3)
४ भ्रस्ज पाके । (4)
५ क्षिप प्रेरणे । (5)
६ कृष विलेखने । (6)
७ मिल संगमे । (135)
८ मुचॢ मोक्षणे । (136)
९ लुपॢ छेदने । (137)
१० विदॢ लाभे । (138)
११ लिप उपदेहे । (139)
१२ षिच क्षरणे । (140)
विभाषिताः ।
१३ कृती छेदने । (141)
१४ खिद परिघाते । (142)
१५ पिश अवयवे । वृत् । (143)
१६ ऋषी गतौ । (7)
१७ ओव्रश्चु छेदने । (11)
१८ व्यच व्याजीकरणे । (12)
१९ उछि उञ्छे । (13)
२० उछी विवासे । (14)
२१ ऋच्छ गतौ । (15)
२२ मिच्छ उत्क्लेशे । (16)
२३ जर्त्स चर्च झर्झ परिभाषणे । (17)
२४ त्वच संवरणे । (18)
२५ ऋच स्तुतौ । (19)
२६ उब्ज आर्जवे । (20)
२७ उज्झ उत्सर्गे । (21)
२८ लुभ विमोहने । (22)
२९ ऋफ कत्थने ।
३० ऋफ ऋन्फ हिंसायाम् । (30)

22. Cod. 1162 ṛṣa für ṛkṣa. —
4. Pūrṇacandra bhrasjo, T_1 bhrarjo; zitiert Uṇādivṛtti I, 18.
17. Pūrṇacandra ovraścū.
30. Pūrṇacandra: ṛpha ṛnpha hiṃsāyām iti Draviḍāḥ paṭhanti, ṛpa ity ācāryāḥ.

३१ तृप तृन्प तृप्तौ । (24. tṛnpa fehlt)
३२ दृप दृन्प उत्क्लेशे । (28. dṛnpa fehlt)
३३ गुफ गुन्फ ग्रन्थे । (31)
३४ उभ उन्भ पूरणे । (32)
३५ शुभ शुन्भ शोभार्थे । (33)
३६ दृभी ग्रन्थे । (34)
३७ चृती हिंसायाम् । (35)
३८ विध विधाने । (36)
३९ जुन शुन गतौ । (37. 46)
४० पृड मृड सुखने । (39. 38)
४१ पृण प्रीणने । (40)
४२ मृण हिंसायाम् । (41)
४३ तुण कौटिल्ये । (42)
४४ पुण शुभे । (43)
४५ मुण प्रतिज्ञाने । (44)
४६ कुण शब्दे । (45)
४७ द्रुण हिंसायाम् । (47)
४८ घुण घूर्ण भ्रमणे । (48. 49)
४९ षुर ऐश्वर्ये । (50)
५० कुर शब्दे । (51)
५१ खुर क्षुर छेदने । (52. 79)
५२ मुर संवेष्टने । (53)
५३ क्षुर विलेखने । (54)
५४ घुर भीमे । (55)
५५ पुर अग्रगमने । (56)
५६ वृहू उद्यमे । (57)
५७ तृहू स्तृहू तृन्हू हिंसायाम् । (58)
५८ इषु इच्छायाम् । (59)
५९ मिष स्पर्धायाम् । (60)
६० किल क्रीडायाम् । (61)
६१ तिल स्नेहने । (62)
६२ चिल वसने । (63)
६३ चल विलसने । (64)
६४ इल गतौ । (65)
६५ बिल भेदे । (67)
६६ णिल गहने । (68)
६७ हिल हावे । (69)
६८ शिल षिल उञ्छे । (70)
६९ लिख लेखने । (72)
७० कुट कौटिल्ये । (73)
७१ पुट संश्लेषणे । (74)
७२ कुच संकोचने । (75)
७३ गुज शब्दे । (76)
७४ गुड रक्षायाम् । (77)
७५ डिप क्षेपे । (78)

39. Die erstere Wurzel zitiert Uṇādivṛtti II, 40. T juḍa.
52. Cod. 1162 und T_1 pura.

७६ ऊड संघाते । (102)
७७ स्फुट भेदे । (80)
७८ मुट प्रमर्दने । (81)
७९ त्रुट चुट छेदने । (82. 84)
८० तुट कलहे । (83)
८१ जुड बन्धे । (85)
८२ लुट संश्लेषणे ।
८३ छड घसने । (88)
८४ कुड बाल्ये । (89)
८५ लुड विलसने ।
८६ घुट प्रतीघाते । (91)
८७ तुड थुड स्फुड व्रुड भ्रुड संवरणे । 92. 93. 97. 99. bhruḍa fehlt)
८८ स्फुर चलने । (95)
८९ स्फुल संचये च । (96)
९० णू स्तुतौ । (104)
९१ धू विधूनने । (105)
९२ गुध पुरीषोत्सर्गे ।
९३ ध्रुव स्थैर्ये । (107)

अतङानाः ।
९४ गुरी उद्यमे । (103)
९५ कुङ शब्दे । वृत् । (108)
९६ पृङ व्यायामे । (109)
९७ मृङ प्राणत्यागे । (110)
९८ जुषी सेवायाम् । (8)
९९ ओविजी उद्वेगे । (9)
१०० ओलजी ओलस्जी व्रीडे । (10)
तङानिनः ।
१०१ रि पि गतौ । (111. 112)
१०२ धि धारणे । (113)
१०३ चि निवासे । (114)
१०४ षू प्रेरणे । (115)
१०५ कॄ विक्षेपे । (116)
१०६ गॄ निगरणे । (117)
अतङानाः ।
१०७ दृङ आदरे । (118)
१०८ धृङ अवस्थाने । (119)
तङानिनौ ।

82. Cod. 1162 luḍa.
84. So auch T_1 und T_2 (maṅ · po · ñid · lao).
92. So (gudha) übereinstimmend Cod. 1162, T_1 und T_2.
100. So übereinstimmend Cod. 1162, T_1 und T_2. Nur der oft selbständige Pūrṇacandra hat die, von Mādhava II, 216 den Cāndra's im allgemeinen zugeschriebene Variante onajī olasjī vrīḍe mit dem Präsens najate, lajjate.
101. Cod. 1162 riṣī gatau, T_1 ṛ · ṣī · 'gro · ba · lao.
107. 108. Cod. 1162 anādare und anavasthāne.

१०९ प्रछ प्रश्ने । (120)
११० सृज विसर्गे । (121)
१११ टुमस्जो शुद्धौ । (122)
११२ रुजो भङ्गे । (123)
११३ भुजो कौटिल्ये । (124)
११४ छुप स्पर्शे । (125)
११५ रुश रिश हिंसायाम् । (126)
११६ लिश विछ गतौ । (127. 129)
११७ स्पृश संस्पर्शे । (128)
११८ विश प्रवेशने । (130)
११९ मृश आमर्शे । (131)
१२० षद्लृ अवसादे । (133)
१२१ शद्लृ शातने । (134)
अतङानाः ।
तुदादयः समाप्ताः ॥

१ रुधिर् आवरणे । (1)
२ भिदिर् विदारणे । (2)
३ छिदिर् द्वैधीकरणे । (3)
४ रिचिर् विरेचने । (4)
५ विचिर् पृथग्भावे । (5)
६ क्षुदिर् संपेषणे । (6)
७ युजिर् योगे । (7)
८ उछृदिर् दीप्तौ । (8)
९ उतृदिर् हिंसायाम् । (9)
विभाषिताः ।
१० कृती वेष्टने । (10)
११ शिष्लृ विशेषणे । (14)
१२ पिष्लृ संचूर्णने । (15)
१३ भन्जो आमर्दने । (16)
१४ भुज पालने । (17)
१५ तृह हिंसि हिंसायाम् । (18. 19)
१६ उन्दी क्लेदने । (20)
१७ अन्जू व्यक्तौ । (21)
१८ तन्चू संकोचने । (22)
१९ वृजी वर्जने । (24)
२० पृची संपर्के । (25)
अतङानाः ।
२१ इन्धी दीप्तौ (11)
२२ खिद दैन्ये । (12)
२३ विद विचारे । (13)
तङानिनः ।
रुधादयः समाप्ताः ॥

१ तनु विस्तारे । (1)
२ षणु दाने । (2)

1. Cod. 1162 avadhāraṇe. —
2. Pūrṇacandra: lākṣaṇikaṃ ṇatvam.

३ क्षणु हिंसायाम् । (3)
४ ऋणु गतौ । (5)
५ तृणु अर्दने । (6)
६ घृणु दीप्तौ । (7)
७ डुकृञ् करणे । (10)
विभाषिताः ।
८ वनु याचने । (8)
९ मनु बोधने । (9)
तङानिनौ ।
तनादयः समाप्ताः ॥

१ डुक्रीञ् द्रव्यविनिमये । (1)
२ प्रीञ् तर्पणे । (2)
३ श्री पाके । (3)
४ मी हिंसायाम् । (4)
५ षि यु बन्धने । (5. 9)
६ स्कु आप्रवणे । (6)
७ क्नूयी शब्दे ।
८ पूञ् पवने । (12)
९ लू छेदने । (13)
१० स्तॄ छादने । (14)
११ कॄ हिंसायाम् । (15)
१२ वॄ वरणे । (16)
१३ धूञ् कम्पने । (17)
१४ ग्रह उपादाने । (61)
विभाषिताः ।
१५ शॄ मॄ हिंसायाम् । (18. 22)
१६ पॄ पूरणे । (19)
१७ भॄ भर्त्सने । (21)
१८ दॄ विदारणे । (23)
१९ जॄ जरायाम् । (24)
२० नॄ नये । (25)
२१ गॄ शब्दे । (28)
२२ ज्या हानौ । (29)
२३ ल्वी री ऋ गतौ । (32. 30. 27)
२४ ली द्रवीकरणे । वृत् । (31)
२५ व्री वरणे । (33)
२६ भी भये ।
२७ क्षिष् हिंसायाम् । (35)
२८ ज्ञा अवबोधने । (36)
२९ बन्ध बन्धने । (37)
३० श्रन्थ ग्रन्थ संदर्भे । (39. 41)

5. Cod. 1162 hiṃsāyām. —

1. Pūrṇacandra ḍukrī vinimaye, gegen alle übrigen Quellen.

4. T mīṅ.

26. Die andern Schulen bewahren hier offenbar mit bhrī die bessere Tradition.

३१ मन्थ विलोडने । (40)
३२ कुन्थ संश्लेषणे । (42)
३३ मृद क्षोदे । (43)
३४ पृड मृड सुखने । (pṛḍa fehlt. 44)
३५ गुध रोषे । (45)
३६ कुष निष्कर्षे । (46)
३७ क्षुभ संचलने । (47)
३८ णभ तुभ हिंसायाम् । (48. 49)
३९ क्लिश बाधने । (50)
४० अश भोजने । (51)
४१ उध्रस उञ्छे । (52)
४२ इष आभीक्ष्ण्ये । (53)
४३ विष विप्रयोगे । (54)
४४ पुष पुष्टौ । (57)
४५ प्रुष प्लुष स्नेहने । (55, 56)
४६ मुष स्तेये । (58)
४७ खव प्रादुर्भावे । (59)
अतङानाः ।
४८ वृङ् संभक्तौ । (38)
तङानी ।
क्र्यादयः समाप्ताः ॥

१ चुर स्तेये । (1)
२ चिति स्मृत्याम् । (2)
३ यत्रि संकोचने । (3)
४ स्फुडि परिहासे । (4)
५ लक्ष लोकृ दर्शने । (5. 236)
६ कुद्रि अनृतभाषणे । (6)

32. Zwischen kuntha und mṛda zeigt sich in T der Reflex einer Wurzel, die in den Hss. fehlt: T 1 kṛ · ḍa · 'joms · pa · lao ('joms · pa bei Jäschke = to conquer etc.); T 2 kṛt · 'dar · ba · lao ('dar · ba = to tremble etc.). Ich vermag die richtige Grundform nicht zu bestimmen.

39. Pūrṇacandra kliśū.

41. Pūrṇacandra: ukāra udito veti (C. V, 4, 117) cihnārthaḥ | dhrasnāti. —

1. Schluss von Pūrṇacandras Kommentar: phalavati (C. I, 4, 124) | ṇyantāt phalavati kartari taṅānā bhavanti | corayate.

2. Von der Spitzfindigkeit, die Wurzeln mit Anubandha i der zehnten Klasse auch nach der ersten zu flektieren, weiss Pūrṇacandra nichts. Er sagt nur: idittvān num | cintayati.

5. So nach Cod. 1162. T 1 om. lakṣa, T 2 lokṛ. Pūrṇacandra hat locṛ darśane, ālokayati.

७ लड उपसेवायाम् । (7)
८ मिद् स्नेहने । (8)
९ ओलडि उत्क्षेपे । (9)
१० पीड बाधायाम् । (11)
११ ऊर्ज बले । (16)
१२ कुट्ट छेदने । (23)
१३ पुट्ट अल्पीभावे । (24)
१४ अट्ट अनादरे । (25)
१५ घट्ट चलने । (87)
१६ खट्ट संवरणे । (89)
१७ षट्ट हिंसायाम् । (90)
१८ लुण्ट स्तेये । (27)
१९ श्वठ गतौ । (29)
२० तुजि पिजि हिंसायाम् । (30. 31)
२१ तिज निशाने । (110)
२२ व्यप कूट दाहे । (96. 344)
२३ नट नाट्ये । (12)
२४ श्वल्क वल्क भाषणे । (34. 35)
२५ स्फिट अनादरे ।
२६ पथि गतौ । (39)
२७ पिच्छ कुट्टने । (40)
२८ छदि संवरणे । (41)
२९ अण दाने । (42)
३० तड आघाते । (43)
३१ खड खडि भेदे । (44)
३२ कडि खण्डने । (44)
३३ वडि विभाजने । (48)
३४ भडि कल्याणे । (50)
३५ बुस्त वञ्चने । (52)
३६ चुद संचोदने । (53)
३७ वदि अभिवादने ।
३८ विद वेदनायाम् । (168)
३९ आ पाके ।
४० ज्ञा तोषणे ।
४१ नक्क धक्क नाशने । (54. 55)
४२ चक्क चुक्क व्यथने । (56)
४३ क्षल शौचे । (57)
४४ तल प्रतिष्ठायाम् । (58)
४५ तुल उन्माने । (59)

9. Dazu Pūrṇacandra das Präsens olaṇḍayati.
21—23 om. Pūrṇacandra.
28. Pūrṇacandra chada.
29. Pūrṇacandra śraṇa.
37—40 om. Pūrṇacandra.
42. So Cod. 1162 und T_2. T_1 cikka cakka, Pūrṇacandra cakka cvakka.
45. Cod. 1162 unmārdane.

४६ दुल उत्क्षेपे । (60)
४७ वृजी वर्जने । (270)
४८ पुल महत्त्वे । (61)
४९ चुल निमज्जने । (62)
५० पाल रक्षणे । (69)
५१ लूष हिंसायाम् । (70)
५२ चुट छेदने । (72)
५३ मुट संचूर्णने । (73)
५४ पसि नाशने । (74)
५५ छबि गतौ ।
५६ क्षपि क्षान्तौ । (78)
५७ क्षजि कृच्छ्रजीवने । (79)
५८ पूज पूजायाम् । (101)
५९ जुड प्रेरणे । (105)
६० पचि विस्तारे । (109)
६१ सूच पैशुन्ये । (327)
६२ कृत संशब्दने । (111)
६३ लप वचने ।
६४ मत्रि गुप्तिभाषणे । (140)
६५ तत्रि कुटुम्बधारणे । (139)
६६ लल ईप्सायाम् । (148)
६७ चर्च अध्ययने । (172)
६८ मान पूजायाम् । (299)
६९ घुषिर् विशब्दने । (187)
७० ऊन परिहाणे । (342)
७१ संग्राम युद्धे । (376)
७२ छद अपवारणे । (290)
७३ मार्ग अन्वेषणे । (302)

47. Pūrṇacandra om.
49. Pūrṇacandra bula.
50. Pūrṇacandra pala.
54 zitiert Uṇādivṛtti I, 9.
61. Bei Pūrṇacandra zwischen 87 und 88.
63. Dazu Pūrṇacandra: lāpayati ullāpayati.
64. Pūrṇacandra guptabhāṣaṇe.
66. Cod. 1162 und T_1 laḍa.
73. Pūrṇacandra, T_1 und T_2 schieben an dieser Stelle (zwischen chada und mārga) die Sūtra 103—105 ein und ausserdem folgende Verba: kutsa avakṣepaṇe | vancu pralambhane | ṣvada āsvādane | rica vimocane | śiṣa asarvopayoge | vaca bhāṣaṇe | garha vinindane | dhūñ kampane | prīñ tarpaṇe | āpḷ lambhane. Ich glaube, dass dies eine Neuerung Pūrṇacandras ist (der am Schluss von T_1 ausdrücklich als Autorität genannt wird), und dass Cod. 1162 den echten Text Candragomin's bewahrt. Sūtra 103 findet sich in T_1 aus Versehen an beiden Stellen, was auch für diese Auffassung spricht.

७४ कठि शोके । (303)
७५ मृजू शौचे । (304)
७६ मृष क्षान्तौ । (305)
७७ धृष प्रसहने । (306)
७८ कथ वाक्यप्रबन्धे । (307)
७९ वर ईप्सायाम् । (308)
८० गण संख्याने । (309)
८१ शठ श्वठ सम्यगाभाषणे । (310)
८२ रह त्यागे । (312)
८३ ष्टन गद देवशब्दे । (313. 314)
८४ रच प्रतियत्ने । (318)
८५ कल संख्याने । (319)
८६ मह पूजायाम् । (321)
८७ स्पृह ईप्सायाम् । (325)
८८ शील उपधारणे । (332)
८९ साम सान्त्वने । (333)
९० गवेष मार्गणे । (337)
९१ वास उपसेवायाम् । (338)
९२ निवास आच्छादने । (339)
९३ भाज पृथक्क्रियायाम् । (340)
९४ ध्वन शब्दे । (343)
९५ स्तेन चौर्ये । (349)
९६ गृह प्रग्रहणे । (351)
९७ मृग अन्वेषणे । (352)
९८ कुह विस्मापने । (353)
९९ स्थूल परिबृंहणे । (356)
१०० अर्थ याञ्चायाम् । (357)
१०१ गर्व माने । (359)
१०२ मिश्र संपर्के । (375)
१०३ सुपो धात्वर्थे बहुलमिष्ठवच्च । (368)
१०४ णिङ् अङ्गनिरसने । (393)
१०५ श्वेताश्वाश्वतरगालोडिताह्वरकाणामश्वतरेतकलोपश्च । (394)

नित्यण्यन्ताश्चुरादयः समाप्ताः ॥

क्रियावाचित्वमाख्यातुमेकैको ऽर्थः प्रदर्शितः ।
प्रयोगतो ऽनुगन्तव्या अनेकार्था हि धातवः ॥

धातुपाठः समाप्तः ॥

---

103. Dazu Pūrṇacandra: subantād dhātvarthe ṇic paro bhavati | teneṣṭhavat kāryāṇi bhavanti na bhavanti ca | iṣṭhe iva iṣṭhavat...

104. Pūrṇacandra: subantād aṅganirasane ṇiṅ paro bhavati | ṇiṅvacanaṃ taṅānārtham | hastaṃ nirasyati hastayate | pādaṃ nirasyati pādayate... — Die Worte dhātupāṭhaḥ samāptaḥ sind Zusatz des Herausgebers.

Verzeichnis der Wurzeln.

ghaggh I, 42
ghaṭ I, 513
ghaṭṭ I, 369. X, 15
ghas I, 244
ghiṇṇ I, 417
ghu I, 477
ghuṭ I, 500. VI, 86
ghuṇ I, 418. VI, 48
ghuṇṇ I, 417
ghur VI, 54
ghuṣ I, 209. 473. X, 69
ghūr IV, 100
ghūrṇ I, 418. VI, 48
ghṛ I, 285. III, 6
ghṛṇ VIII, 6
ghṛṇṇ I, 417
ghṛṣ I, 238
ghrā I, 275

ṅu I, 477

cak I, 345. 528
cakās II, 34
cakk X, 42
cakṣ II, 37
cañc I, 49
caṇḍ I, 385
cat I, 593
cad I, 593
cand I, 25
cap I, 139
cam I, 156. 552
cay I, 424
car I, 190
carc I, 241. VI, 23. X, 67
carb I, 143
carv I, 199
cal I, 544. 562. VI, 63
caṣ I, 611
cah I, 252
cāy I, 604
ci V, 5
ciṭ I, 100
cit I, 2
cint X, 2
ciri V, 22
cil VI, 62
cill I, 176
cibh I, 408
cīv I, 603
cukk X, 42
cuṭ VI, 79. X, 52
cuḍḍ I, 124
cuṇṭ I, 108
cud X, 36
cund I, 600
cup I, 141
cumb I, 145
cur X, 1
cul X, 49
cull I, 174
cūr IV, 101
cūṣ I, 222
cṛt VI, 37
cel I, 178
ceṣṭ I, 367
cyu I, 478
cyut I, 4

chad I, 545. X, 72
chand X, 28
cham I, 156
chamb X, 55
chid VII, 3
chup VI, 114
chur VI, 51
chṛd VII, 8
cho IV, 19
chyu I, 478

jakṣ II, 31
jaj I, 78
jañj I, 78
jaṭ I, 92
jan I, 549. III, 13. IV, 95
jap I, 138
jam I, 156
jambh I, 411
jarts I, 241. VI, 23
jal I, 563
jalp I, 138
jaṣ I, 230
jas IV, 51
jāgṛ II, 32
ji I, 192. 289
jiri V, 22
jiṣ I, 233
jīv I, 193
juṅg I, 39
juḍ VI, 81. X, 59
jut I, 328
jun VI, 39
juṣ VI, 98
jūr IV, 99
jūṣ I, 230
jṛmbh I, 411
jṝ I, 549. IV, 17. IX, 19
jeṣ I, 454
jeh I, 468
jai I, 269
jñā I, 543. IX, 28. X, 40
jyā IX, 22

jyu I, 478
jri I, 289
jvar I, 523
jval I, 537. 538. 550. 561

jhaṭ I, 92
jham I, 156
jharjh I, 241. VI, 23
jhaṣ I, 230. 613
jhṝ IV, 17
jhyu I, 478

ṭal I, 564
ṭik I, 346
ṭīk I, 346
ṭval I, 564
ḍip IV, 69. VI, 75
ḍī I, 487. IV, 85
ḍhauk I, 346

tak I, 31
takṣ I, 211
taṅk I, 32
taṅg I, 38
tañc I, 49. VII, 18
taṭ I, 94
taḍ X, 30
taṇḍ I, 387
tan VIII, 1
tantr X, 65
tap I, 297. IV, 102
tam IV, 43
tay I, 424
tarj I, 67
tard I, 17
tal X, 44
tas IV, 52
tāy I, 431
tik V, 18
tij I, 489. X, 21
tip I, 395
tim IV, 13
til VI, 61
tīv I, 194
tuj I, 79
tuñj I, 79. X, 20
tuṭ VI, 80
tuḍ I, 127. VI, 87
tuṇ VI, 43
tuṇḍ I, 382
tud VI, 1
tup I, 142
tuph I, 142
tubh I, 504. IV, 76. IX, 38
tump I, 142
tumph I, 142
tur III, 10
turv I, 195
tul X, 45
tuṣ I, 240. IV, 26
tuh I, 257
tūr IV, 98
tūl I, 170
tūṣ I, 223
tṛṃh VI, 57
tṛkṣ I, 215
tṛṇ VIII, 5
tṛd VII, 9
tṛp IV, 36. V, 23. VI, 31
tṛmp VI, 31
tṛṣ IV, 66
tṛh VI, 57. VII, 15
tṝ I, 290
tej I, 69
tep I, 395
tev I, 438
tyaj I, 298
traṅk I, 346
traṅg I, 38
trand I, 26
trap I, 400
tras IV, 7
truṭ VI, 79
trup I, 142
truph I, 142
trump I, 142
trumph I, 142
trai I, 484
trauk I, 346
tvakṣ I, 211. 218
tvaṅg I, 38
tvac VI, 24
tvañc I, 49
tvar I, 521
tviṣ I, 629
tsar I, 188

thuḍ VI, 87
thurv I, 195

daṃś I, 301
dakṣ I, 446. 518
daṅgh I, 40
dad I, 319
dadh I, 310
dam IV, 42
dambh V, 20
day I, 425
daridrā II, 33
dal I, 184
das IV, 52
dah I, 303

नमो वागीश्वराय ॥

सिद्धं प्रणम्य सर्वज्ञं सर्वीयं जगतो गुरुम् ।
लघुविस्पष्टसंपूर्णमुच्यते शब्दलक्षणम् ॥

१ अइउण् । Śivasūtra 1
२ ऋऌक् । 2
३ एओङ् । 3
४ ऐऔच् । 4
५ हयवरलण् । 5. 6
६ ञमङणनम् । 7
७ झभञ् । 8
८ घढधष् । 9
९ जबगडदश् । 10
१० खफछठथचटतव् । 11
११ कपय् । 12
१२ शषसर् । 13
१३ हल् ॥ 14

१ आदिरिता समध्यः । Panini I, 1, 71
२ उता सवर्गः । 69

३ ता तत्कालः । P. I, 1, 70
४ दो ऽपः । 20 [1])
५ अनंशचिह्नमित् । [2])
६ विधिर्विशेषणान्तस्य । 72
७ सप्तम्यां पूर्वस्य । 66
८ पञ्चम्यां परस्य । 67
९ आदेः । 54
१० षष्ठ्यान्त्यस्य । 52 [3])
११ ङित् । 53
१२ शिदनेकाल्सर्वस्य । 55
१३ टकितावाद्यन्तौ । 46
१४ मिदचो ऽन्त्यात्परः । 47
१५ ऋको ऽणो रलौ । 51 und vgl. Kāśikā zu Śivasūtra 6
१६ विप्रतिषेधे । 4, 2
१७ तिजः चान्तौ सन् । III, 1, 5 und vgl. Kāś.
१८ कितः संशयचिकित्सयोः । 5 und vgl. Kāś. [4])
१९ गुपो निन्दायाम् । 5 und vgl. Kāś.
२० बध एरी च । 6
२१ शान्दान्मानः । 6
२२ तुमो लुक् चेच्छायाम् । 7
२३ व्याप्यात्काम्यच् । 9. 7
२४ ससंख्यादमः क्यज्वा । 8 + Vārttika 1 [5])
२५ उपमानादाचारे । 10
२६ आधारात् । 10 Vā. 1
२७ कर्तुर्क्विप् । 11 Bhāṣya (a. E.)

२८ गल्भक्लीबहोडेभ्यो ङित् । P. III, 1, 11 Vā. 3
२९ क्यङ् । 11
३० च्व्यर्थे भृशादिभ्यः स्लोपश्च । 12
३१ डाज्लोहितादिभ्यः क्यष् । 13
३२ कष्टकक्षसत्त्रगहनाय पापे क्रमणे । 14 + Vā. 1
३३ रोमन्थं वर्तयति हनुचाले । 15 + Bh.
३४ वाष्पोष्मफेनमुद्वमति । 16 + Bh.
३५ सुखादीनि वेदयते । 18
३६ शब्दादीन्करोति । 17
३७ नमस्तपोवरिवसः क्यच् । 19 + 15 Vā. 1
३८ चित्रङ आश्चर्ये । 19 + Vā. 3 + Bh.
३९ कण्ड्वादिभ्यो यक् । 27
४० एकाचो हलादेः क्रियार्थाद्भृशाभीक्ष्ण्ये यङ् । 22
४१ ऋसूचिमूत्रिसूच्यटथूर्णुभ्यः । 22 Bh.
४२ गत्यर्थात्कौटिल्य एव । 23
४३ लुपसदचरगृजपजभदहदशो गर्ह्यात् । 24
४४ न शुभरुचः । 22 Bh.
४५ चुरादिभ्यो णिच् । 25
४६ प्रयोजकव्यापारे । 26. I, 4, 55
४७ गुपूधूपविच्छपणपन आयो वा । 28. 31
४८ ऋत ईयङ् । 29
४९ कमो णिङ् । 30
५० शित्वायादयः । 31
५१ अनेकाचो लिट आम्कृभ्वस्तिलिट् चानु । 35 + Bh. 40 + Vā. 3. 8. 9

५२	इजादेर्गुरुमतो ऽनृच्छोर्णोः ।	P. III, 1, 36 + Vā. 6
५३	कासयद्यासः ।	35. 37
५४	जाग्रुषो वा ।	38
५५	भीह्रीहुनां द्वे च ।	39
५६	बिभराम् ।	39
५७	विदाम् ।	38 + Vā. 1
५८	लोटः कृलोट् ।	41
५९	स्यतासी लृलुटोः ।	33
६०	लुङि सिच् ।	43. 44
६१	स्पृशमृशकृषतृपदृपो वा ।	44 Vā. 7 [6])
६२	दाधागातिस्थाभूपो ऽतङि लुक् ।	II, 4, 77
६३	घ्राधेशाच्छासो वा ।	78
६४	तनादिभ्यस्तथासोः ।	79
६५	शल इगुपान्ताददृशो ऽनिटः क्सः ।	III, 1, 45. 47
६६	श्लिषः ।	46
६७	सत्त्वाश्लेषे ।	46 + Vā. 4
६८	णिश्रिद्रुस्रुकमः कर्तरि चङ् ।	48 + Vā. 1
६९	धेश्विर्वा ।	49
७०	ऋदृशासुख्यावचो ऽङ् ।	52. 56
७१	ह्वालिप्सिचः ।	53
७२	तङि वा ।	54
७३	लृदिद्द्युतादिपुष्यत्यादिभ्यो ऽतङि ।	55 und vgl. Kāś.
७४	इरितो वा ।	57
७५	जॄश्विस्तम्भुम्रुचुम्लुचुग्लुचः ।	58
७६	चिण्ते पदः ।	60
७७	दीपजनबुधपूरितायिप्यायो वा ।	61

७८	भावाप्ययोः ।	P. III, 1, 66
७९	नानोस्तपः ।	65
८०	तिङ्शिति यगलिङाशीर्लिङि ।	67.4,113.115.116
८१	तपस्तपआप्यात् ।	88
८२	कर्तरि शप् ।	68
८३	अदादिभ्यो लुक् ।	II, 4, 72. 58
८४	हुनां द्वे च ।	75. VI, 1, 10
८५	चिणः ।	VI, 4, 104
८६	यङो बहुलम् ।	II, 4, 74
८७	दिवादिभ्यः श्यन् ।	III, 1, 69
८८	भ्राशभ्लाशभ्रमुक्रमुक्लमुचसित्रुटि-लषो वा ।	70
८९	यसः ।	71
९०	समः ।	72
९१	कुषिरज आप्ये ।	90 [7])
९२	तुदादिभ्यः शः ।	77
९३	रुधादीनां श्नम् ।	78
९४	तनादिभ्य उः ।	79
९५	स्वादिभ्यः श्नुः ।	73
९६	श्रुकृण्धिवां शृकृधि च ।	74. 80
९७	अचो वा ।	75
९८	तनूकृतौ तचः ।	76
९९	स्तम्भुस्तुम्भुस्कम्भुस्कुम्भुस्कुभ्यः ।	82 [8])
१००	श्नाः ।	82
१०१	क्र्यादिभ्यः ।	81
१०२	हलो हौ शानच् ।	83

१०३	बकुलम् ।	P. III, 3, 113
१०४	भावाप्ययोः ।	4, 70
१०५	तव्यानीयर्केलिमरः ।	1, 96 + Vā. 1
१०६	वास्तव्यः ।	96 Vā. 2
१०७	यत् ।	97
१०८	पुशकितकिचतियतिशसिसहियजः ।	98. 99. 97 Bh.
१०९	गदमदयमो ऽप्रादेः ।	100
११०	चरः ।	100
१११	अगुरावाङः ।	100 Vā. 1
११२	अवद्यपण्यवर्या गर्ह्यविक्रेयानिरोधेषु ।	101
११३	वह्यं करणम् ।	102
११४	अर्यः स्वामिवैश्ययोः ।	103
११५	ऋतुमत्युपसर्या ।	104
११६	अजर्यं संगतम् ।	105
११७	वदः सुपः क्यप्च ।	106
११८	भुवः ।	107
११९	भावे हनस्त च ।	108. 107
१२०	इण्स्तुशासुवृञ्दृजुषः ।	109 + Vā. 1[9]
१२१	ऋदुपान्तादक्लृपिचृतः ।	110
१२२	खेयम् ।	111
१२३	भृञो ऽसंज्ञायाम् ।	112
१२४	समो वा ।	112 Vā. 4
१२५	क्तवृषिमृजिशंसिदुहिगुहः ।	120. 113 und vgl. Kāś. zu 109
१२६	राजसूयरुच्यकृष्टपच्याव्यथ्याः ।	114

१२७	कुप्याज्यभिद्योद्ध्यसिध्ययुग्यानि नाम्नि ।	P. III, 1, 114. 109 Vā. 2. 115. 116. 121
१२८	जित्याविपूयविनीया हलिमुञ्जकल्केषु ।	117[10]
१२९	पदास्वैरिपच्यवाह्यासु ग्रहः ।	119[11]
१३०	ऋहलो ण्यत् ।	124
१३१	पाणिसमवाभ्यां सृजः ।	124 Vā. 1. 2
१३२	ओरावश्यके ।	125
१३३	आसुयुवपिरपिलपित्रपिचमिदभः ।	126. 124 Vā. 3
१३४	अमावसो वा ।	122
१३५	प्रणाय्यो ऽसंमते ।	128
१३६	धाय्यापाय्यानाय्यसांनाय्यनिकाय्या नाम्नि ।	129. 127
१३७	क्रतौ कुण्डपाय्यसंचाय्यौ ।	130
१३८	अग्नौ चित्योपचाय्यपरिचाय्याः ।	131. 132
१३९	कर्तरि ण्वुल्तृजचः ।	133. 134 Vā. 1. 4, 67
१४०	नन्दिग्रहादिभ्यो ल्युणिनी ।	134
१४१	ज्ञाकॄप्रीगुपान्तात्कः ।	135
१४२	आतः प्रादिभ्यः ।	136
१४३	पाघ्राध्माधेट्दृशः शः ।	137
१४४	धारिपारिवेद्युदेजिचेतिसातिसाहिविन्दो ऽप्रादेः ।	138 + Vā. 2 + Bh.
१४५	लिपो नेश्च ।	138 + Vā. 1
१४६	ज्वलादिभ्यो णो वा ।	140. 139
१४७	श्यादिव्यधस्रुसतनः ।	141. 140 Vā. 1

१४८ आसमः स्नोः । P. III, 1, 141
१४९ ह्रसो ऽवात् । 141[12])
१५० दुन्यो ऽप्रादेः । 142
१५१ भुवो वा । vgl. Kāś. zu 143
१५२ ग्रहः । 143
१५३ गेहे कः । 144
१५४ गस्थकन् । 146
१५५ ख्युट् । 147
१५६ हो व्रीहिकालयोः । 148
१५७ नृतिखनिरजः शिल्पिनि ष्वुन् । 145 + Bh.
१५८ प्रुस्वल्वो वुन् । 149
१५९ आशिषि ॥ 150.

प्रथमस्याध्यायस्य प्रथमः पादः समाप्तः ॥

1) C do 'paḥ | dāgrahaṇe apakārakasyaiva grahaṇam veditavyam | do dat (C. VI, 2, 96) | dattam | iha na bhavati | dātam barhiḥ | avadātam mukham.

2) C anaṃśacihnam it | anavayavabhūtaṃ yac cihnaṃ tad asad veditavyam | iṭa īṭi (C. VI, 3, 57) | akoṣīt | anaṃśagrahaṇaṃ kim | ekāco halādeḥ kriyārthād bhṛśābhīkṣṇye yaṅ (C. I, 1, 40) | pāpacyate | er ac (C. I, 3, 45) | cayaḥ | jayaḥ || iṇaḥ kvip | tuk | etīti it | gacchati na tiṣṭhati lupyata ity arthaḥ. Diese Regel vertritt P. I, 3, 2—9.

3) Die Hss. bieten teils antasya, teils antyasya, doch entscheidet für das Obige T mthar · gyur · paio; mtha ist = anta, mthar · gyur · pa ('das zum Ende gewordene') = antya.

4) Beispiel der Candra-Vṛtti zu saṃśaya: vicikitsati.

5) C sasaṃkhyād amaḥ kyaj vā | iṣer vyāpyād vidyamānasaṃkhyād amakārāntād icchāyām arthe kyaj vā bhavati | vastram icchati vastrīyati vastrakāmyati | putram icchati putrīyati putrakāmyati | sasaṃkhyād iti kim | svar icchati | pṛthag icchati | ama iti kim | idam icchati | kim icchati . . .

6) Alle Hss. und T lesen mṛsa für mṛṣa.

7) C kuṣiraja āpye | kuṣe rajaś ca yad āpyaṃ tasmin neva kartari śyan bhavati | kuṣyati pādaḥ svayam eva | rajyati vastraṃ svayam eva | āpya iti kim | kuṣṇāti | rajati.

8) A und T lesen die Wurzeln mit n statt m, staubhu etc., B und C wie oben.

9) So (śāsuvṛñ) alle Hss. und T.

10) jityā ist durch seine Stellung als Fem. erkennbar, auch das Beispiel in dar Vṛtti lautet jityā haliḥ.

11) AB lesen pakṣa für pakṣya, auch das tibetische Äquivalent phyogs in T entspricht mehr dem ersteren. Vgl. die Anm. zu C. I, 4, 119.

12) So nur B, ACT hṛṣo°.

१ व्याप्यादण् । P. III, 2. 1
२ आतो ऽप्रादेः कः । 3
३ सुपः । 4 + Vā. 2 + Bh.
४ चरेष्टः । 16
५ पुरोऽग्रतोऽग्रेभ्यः सर्तेः । 18
६ पूर्वात्कर्तुः । 19
७ कृञो हेतुशीलानुलोमेषु । 20
८ स्तम्बशकृञ्यां व्रीहिवत्सयोरिन् । 24 + Vā. 1
९ हृञो दृतिनाथात्पशौ । 25
१० फलेग्रहिरात्मंभरिः कुक्षिंभरिः । 26 + Vā. 1
११ एजेः खश् । 28
१२ शुनीस्तनाद्धेटः । 28 Vā. 1. 29
१३ नासिकानाडीमुष्टिघटीखरीभ्यः । 29. 30. 29 Bh.
१४ ध्मः पाण्यादिभ्यश्च । 29. 30. 37[1])
१५ कूलादुदो रुजिवहः । 31
१६ वहाभ्राल्लिहः । 32

१७	परिमाणात्पचः ।	P. III, 2, 33
१८	मितनखात् ।	34
१९	विध्वरुस्तिलात्तुदः ।	35. 28 Vā. 1
२०	वातमजशर्धजहेरंमदपरंतपद्विषंतप-भगंदरपुरंदराः ।	28 Vā. 1. 37. 39. 41 und vgl. Kāś. zu 41
२१	उग्रासूर्याद्दृशः ।	37. 36
२२	ललाटात्तपः ।	36
२३	प्रियवशाद्वदः ।	38
२४	वाचंयमो व्रते ।	40
२५	सर्वात्सहः ।	41
२६	कूलाभ्रकरीषाच्च कषः ।	42
२७	मेघर्तिभयात्कृञः खः ।	43
२८	क्षेमप्रियमद्रादण्च ।	44
२९	आशिताद्भुवो भावकरणयोः ।	45
३०	भृवृतृजिसहितपिदमो नाम्नि ।	46
३१	धारेर्धर्च ।	46
३२	गमः ।	47
३३	विहायसो विह च ।	38 Vā. 2
३४	खड् ।	38 Vā. 3
३५	डः ।	38 Vā. 4
३६	उरगः ।	48 Vā. 2
३७	हनः	49. 50
३८	शीर्षकुमाराणिनिः ।	51
३९	टक् ।	52. 53
४०	शक्तौ हस्तिकपाटात् ।	54
४१	नगराद्धस्तिनि ।	53 Bh. [2])

४२	पाणिघताडघौ शिल्पिनि ।	P. III, 2, 55
४३	राजघः ।	55 Vā. 1
४४	गः ।	8
४५	सीधुसुरात्पिबः ।	8 Vā. 1[3])
४६	सुभगाढ्यस्थूलपलितनग्नान्धप्रियाद्-च्वेर्भुवः खिष्णुचखुकञौ ।	57. 56
४७	कृञः करणे ख्युन् ।	56
४८	स्पृशो ऽनुदकात्क्विन् ।	58
४९	दधृगुष्णिक्क्रुञ्चः ।	59.
५०	अञ्चुयुजः ।	59
५१	समानान्यत्यदादिरूपमानाद्व्याप्ये दृशः कसकञौ च ।	60 + Vā. 1 und vgl. Kāś.
५२	भजो ण्विः ।	62
५३	क्विप्विज्मनिन्क्वनिप्वनिपः ।	74. 76
५४	दुहो दुघः ।	70
५५	आवश्यके णिनिः ।	3, 170
५६	अजातेः शीलाभीक्ष्ण्ययोः ।	2, 78. 81
५७	साधोः ।	78 Vā. 1
५८	कर्तृरूपमानात् ।	79
५९	व्रते ।	80
६०	मनः ।	82
६१	आत्मनि खश्च ।	83
६२	भूते ।	84
६३	यजः ।	85
६४	हनः कुत्सायाम् ।	86 und vgl. Kāś.
६५	डः ।	97

६६ क्तवतुः । P. III, 2, 102. I, 1, 26
६७ भावाप्ययोः क्तः । 102. 4, 70
६८ कर्तरि चारम्भे । 4, 71
६९ श्लिषशीङ्स्थासवसजनरुहजॄभ्यः । 72[4])
७० गत्यर्थानाप्यादाधारे च । 72. 76
७१ आहारार्थात् । 76
७२ जॄषो ऽतृन् । 2, 104
७३ श्रुसद्वसो लिट्वा । 108
७४ लिटः क्वसुः । 107
७५ ईयिवाननाश्वाननूचानः । 109
७६ लुङ् । 110
७७ अनद्यतने लङ् । 111
७८ स्मृत्युक्तौ लृट् । 112
७९ न यदि । 113
८० वाकाङ्क्षायाम् । 114
८१ परोक्षे लिट् । 115
८२ वर्तमाने लट् । 123
८३ विदेः श्वसुः । VII, 1, 36[5])
८४ शतृ । III, 2, 124
८५ इङः शक्तौ । 130
८६ शानच् । 124
८७ शक्तिवयःशीलेषु । 129
८८ तौ लृटः । 127. 3, 14
८९ शीलसाधुधर्मेषु तृन् । 134. 135
९० निरालंभ्यां कुरिष्णुच् । 136
९१ उदः पचपतमदः । 136

९२ प्रजनरुच्यपत्रपवृतुवृधुसहचरभ्रा- P. III, 2, 136 und vgl. Kāś.
जः । zu 138
९३ भुवः । 138[6])
९४ जिग्लश्च क्स्नुः । 139
९५ स्थास्नुः । 139
९६ त्रसिगृधिधृषिक्षिपेः क्नुः । 140
९७ चालशब्दार्थादनाप्याद्युच् । 148
९८ तङ्क्तो हलादेरङः । 149
९९ जुचङ्क्रम्यदन्द्रम्यसृगृधिज्वलशुचलष-
पतपदः । 150
१०० क्रुधभूषार्थात् । 151
१०१ न यदीचः । 152. 153
१०२ लषपतपदस्थाभूशॄवृषहनकमगम
उकञ् । 154
१०३ जल्पभिक्षकुट्टलुण्टवृङः षाकन् । 155
१०४ स्पृहिगृहिपतिशीङ आलुच् । 158 + Vā. 1
१०५ धेसिशदसदो रुः । 159
१०६ सृघसदः क्मरच् । 160
१०७ भञ्जिभासमिदो घुरच् । 161[7])
१०८ विदिभिदिच्छिदेः कुरच् । 162
१०९ इण्जिसृनशः क्वरप् । 163
११० गत्वरः । 164
१११ जागुरूकः । 165
११२ यजजपदहदशो यङः । 166[8])
११३ सहिचलिवहः किकिनौ । 171 Bh.
११४ पापतिः । 171 Vā. 4

११५ चक्रिसस्त्रिजज्ञयः । P. III, 2, 171 Vā. 3

११६ स्म्यजसहिंसदीपनमकमकम्पो रः । 167

११७ सनाशंस उः । 168

११८ विन्दुरिच्छुः । 169

११९ स्वप्नक्तृष्णक् । 172

१२० शृवन्देरारुः । 173

१२१ भियः क्रुः । 174

१२२ स्थाभासपिसकसो वरच् । 175

१२३ यो यङः ॥ 176.

प्रथमस्याध्यायस्य द्वितीयः पादः समाप्तः ॥

1) Zu pāṇyādibhyaḥ giebt die Candra-Vṛtti die Beispiele: pāṇindhamaḥ | karandhamaḥ | vātandhama ityādi.

2) C nagarād ahastini | nagarāt parād dhanter ahastini kartari ṭag bhavati | nagaraghno 'gniḥ | ahastinīti kim | nagaraghāto hastī.

3) Alle Hss. und T schreiben śīdhu.

4) AC °jṛbhyaḥ, BT wie oben.

5) C videḥ śvasuḥ | videḥ parasya laṭaḥ śvasur bahulaṃ bhavati | vidvān | vetti | vidan. Vgl. die Kāś.

6) C bhuvaḥ | bhavater iṣṇuj bhavati | bhaviṣṇuḥ. Vgl. dazu Mādhavīya-Dhātuvṛtti I 51 (ed. Benares 1897): bhaviṣṇuḥ | . . . | asya bhāṣāviṣayatvaṃ Cāndrā icchanti | bhāṣyādau chāndasatvam eva spaṣṭam.

7) So A und T; B und C haben bhāsi füt bhāsa.

8) So alle Hss. und T, und die Vṛtti giebt zu dah das Beispiel dandahūkaḥ, das sonst nirgends vorkommt.

१ उणादयः । P. III, 3, 1

२ भविष्यति लृट् । 13. 3

३ अनद्यतने लुट् । 15

४ माङि लुङ् । 175

५ स्मपरे लङ् च । P. III, 3, 176

६ तुमुन्भावे क्रियायां तदर्थायाम् । 10 + Bh.

७ घञ्कारके च । 16. 18. 19

८ संख्यातात् । 20

९ इङः षिद्वा । 21 + Vā. 1

१० शॄ वायुवर्णनिवृतेषु । 21 Vā. 2

११ प्रादिभ्यो रुवः । 22

१२ समो युद्रुदुवः । 23

१३ वेः क्षुश्रुवः । 25

१४ श्रिभुवो ऽप्रादेः । 24

१५ नियः । 24

१६ अवोदः । 26

१७ परेर्द्यूते । 37

१८ प्रात्स्तुद्रुस्तुवः । 27

१९ निरभेः पूल्वः । 28

२० न्युदो ग्रः । 29

२१ कॄ धान्ये । 30

२२ नीवाराः । 48

२३ यज्ञे संस्तावः । 31

२४ प्रस्त्रो ऽन्यत्र । 32

२५ प्रथने वेरशब्दे । 33

२६ छन्दोनाम्नि । 34

२७ अवात्तृस्त्रः । 120

२८ न्यायो नये । 37

२९ पर्यायः क्रमे । 38

३० व्युपाच्छीङः । 39

३१ हस्तप्राप्ये चेरस्तेये । P. III, 3, 40

३२ चितिराशिवासदेहेषु चः कः । 41

३३ संघे ऽनुत्तराधरे । 42

३४ उदः श्रियुपूद्रुवः । 49

३५ आक्रोशे न्यवाद्ग्रहः । 45

३६ समो मुष्टौ । 36

३७ परेर्यज्ञे । 47

३८ प्राल्लिप्सायाम् । 46

३९ वा वणिजाम् । 52. 50

४० रश्मौ । 53

४१ अवाद्वर्षविबन्धे । 51

४२ आङो रुप्लोः । 50

४३ वृञ आच्छादे । 54

४४ परेर्भुवो ऽवज्ञाने । 55

४५ एरच् । 56

४६ स्थास्नापाव्यधिहनियुधः कः । 58 Vā. 4

४७ ऋदोरप् । 57

४८ ग्रहवृदृनिश्चिगमवशरणः । 58 + Vā. 3

४९ प्रादिभ्यो ऽदः । 59

५० नेर्ण च । 60

५१ व्यधजपो ऽप्रादेः । 61

५२ स्वनहसो वा । 62

५३ यमः संव्युपाच्च । 63

५४ नेः । 63

५५ गदनदपठस्वनः । 64

५६ क्वणो वीणायाञ्च । 65

५७ पणः परिमाणे । P. III, 3, 66

५८ मदो ऽप्रादेः । 67

५९ प्रसंभ्यां हर्षे । 68

६० समुद्ज्ञ्यामजः पशुषु । 69

६१ प्रजने सर्तेः । 71

६२ ह्वः । 75

६३ निपानमाहावः । 74

६४ वधो घातः । 76

६५ मूर्तौ घनः । 77

६६ गृहांशे प्रघाणः । 79

६७ परिघोद्घनिघाः । 84. 86. 87

६८ ड्वितः क्त्रिः । 88

६९ ट्वितो ऽथुच् । 89

७० विच्छरचो नङ् । 90

७१ प्रादिभ्यो दाधः किः । 92

७२ व्याप्यादाधारे । 93

७३ अभिविधाविनुण् । 44

७४ स्त्रियां क्तिन् । 94

७५ ऊतियूतिजूतिसातिहेतिकीर्तयः । 97

७६ व्यतिहारे णच् । 43

७७ नाम्नि क्तिच् । 174

७८ समजमनविदसुशीभृञिणो भावे क्यप् । 99

७९ नेः सत्पतः । 99

८० क्षत्रजयजः । 100. 98

८१ मृगयाटाद्ये । 101 Bh.

८२	परेः स्वचरो यः ।	P. III, 3, 101 Bh.
८३	जागुः ।	101 Bh.
८४	अः सनाद्यन्ताच्च ।	101 Bh. 102
८५	गुरोर्हलः ।	103
८६	भिदादिषितो ऽङ् ।	104
८७	आतो ऽन्तःप्रादिभ्यः ।	106 und vgl. Kāś.
८८	कुम्बिचर्चिभ्याम् ।	105
८९	णिश्रन्थग्रन्थविदासघट्टवन्दो युच् ।	107 + Vā. 1[1])
९०	इषो ऽनिच्छायाम् ।	107 Vā. 2
९१	ण्वुच् ।	111
९२	प्रश्नाख्यानयोरिञ्च ।	110
९३	संपदादिभ्यः क्विप् ।	108 Vā. 9
९४	आक्रोशे नञो ऽनिः ।	112
९५	ग्लाहाज्यः ।	95 Vā. 4
९६	इकिश्तिपः स्वरूपे ।	108 Vā. 2[2])
९७	ल्युट् ।	115
९८	ष्ठिवुसिवो दीर्घश्च ।	[3])
९९	कृञः कर्तरि ।	[4])
१००	घः ।	118
१०१	व्रजव्यजौ ।	119
१०२	खनो डरेकौ च ।	125 + Bh.
१०३	ईषद्दुःसुभ्यः खल् ।	126
१०४	कर्त्राप्याभ्यां च भूकृञः ।	127
१०५	आतो युच् ।	128
१०६	शासियुधिदृशिधृषिमृषः ।	130 Vā. 1 + Bh.
१०७	लिङ्यतिपत्तौ लृङ् ।	139

१०८	आ शेषाद्भूते वा ।	P. III, 3, 140. 141
१०९	गर्हायां कथमि लिङ् ।	143. 142
११०	किमि लृट् च ।	144
१११	क्रोधाश्रद्धयोः ।	145
११२	किंकिलास्त्यर्थयोर्लृट् ।	146
११३	यच्चदियदाजातुषु लिङ् ।	147 + Vā. 1
११४	यच्चयत्रयोर्गर्हायां च ।	148. 149
११५	आश्चर्ये ।	150
११६	शेषे लृट् ।	151
११७	उताप्योर्बाढार्थे लिङ् ।	152 und vgl. Kāś.
११८	संभावने ऽलमर्थे तदर्थाप्रयोगे ।	154
११९	धातूक्तावयदि वा ।	155
१२०	हेतुफलयोः ।	156
१२१	विधिसंप्रश्नप्रार्थनेषु ।	161
१२२	लोट् ।	162
१२३	प्रैषानुज्ञाप्राप्तकालेषु ।	163[5])
१२४	लिङ् चोर्ध्वमौहूर्तिके ।	164
१२५	स्मे लोट् ।	165
१२६	अधीष्टौ ।	166[6])
१२७	कालसमयवेलासु लिङ्यदि ।	167. 168
१२८	अर्हशक्त्योः ।	169. 172
१२९	अलंखल्वोः प्रतिषेधे क्त्वा वा ।	4, 18
१३०	मेङः ।	19
१३१	एककर्तृकयोः पूर्वात् ।	21
१३२	आभीक्ष्ण्ये णमुल् च ।	22
१३३	पूर्वाग्रेप्रथमेषु ।	24

१३४ व्याप्यादाक्रोशे कृञः खमुञ् । P. III, 4, 25

१३५ स्वाद्वर्थाददीर्घात् । 26 + Vā. 1

१३६ जीवाद्ग्रहो णमुल्स चानु । 36. 46

१३७ हस्तेन । 39

१३८ उपमानात्कर्तुश्च । 45. 43

१३९ उपदंशस्तृतीयायाम् । 47

१४० हिंसार्थादेकाप्यात् । 48

१४१ सप्तम्यां चोपात्पीडरुधकर्षः । 49

१४२ आसत्तौ । 50

१४३ प्रमाणे । 51

१४४ पञ्चम्यां त्वरायाम् । 52

१४५ द्वितीयायाम् । 53

१४६ अध्रुवे स्वाङ्गे । 54

१४७ पीडायाम् । 55

१४८ विशिपतिपदिस्कन्दां वीप्साभी-
क्ष्ण्ययोः । 56

१४९ असुतृषः कालेषु विच्छेदे । 57

१५० नाम्नि ग्रहादिशः ॥ 58.

प्रथमस्याध्यायस्य तृतीयः पादः समाप्तः ॥

1) So alle Hss. und T, und die Vṛtti giebt zu grantha das Beispiel granthanā.

2) AB ikistipaḥ svarūpe. C ikiṣṭipaḥ svarūpe | kriyārthasya svarūpe 'bhidheye kriyārthāt pare ikiṣṭipo bhavanti | indhiḥ | yudhiḥ | pacatiḥ . . .

3) C ṣṭhivusivo dīrghaś ca | ṣṭhīvyateḥ sīvyateś ca lyuṭ bhavati dīrghaś ca bahulam | niṣṭhīvanam | niṣṭhevanam | sīvanam | sevanam. Das Sūtra wird zitiert Mādhavīya-Dhātuvṛtti II 133: tathā ca Cāndrāḥ 'ṣṭhivusivo dīrghaś ca' iti.

4) C kṛñaḥ kartari | karoteḥ kartari lyuṭ bhavati | dīrghaś ca | karotīti kāraṇam | kartarīti kim | karaṇam.

5) A praiṣyā°, B preṣyā°.

6) So alle Hss.

१ लस्तिप्तस्झिसिप्थस्थमिप्वस्मस्तातांझ-
थासाथांध्वमिड्वहिमहिङ् । P. III, 4, 77. 78[1]

२ अत आत इत् । VII, 2, 81. 80. VI, 1, 66

३ झो ऽन्तः । 1, 3

४ द्विरुक्तादत् । 4

५ जक्षादिभ्यः पञ्चभ्यः । VI, 1, 6. 5

६ तङ्यनतः । VII, 1, 5

७ शीङो रत् । 6

८ वेत्तेर्वा । 7

९ लिट इरच् । III, 4, 81

१० तस्यैश् । 81

११ अतङां णलथुसुस्थलथुसणल्वमाः । 82

१२ विदो लटो वा । 83

१३ ब्रुवः पञ्चानामादित आह च । 84

१४ आतो णल औः । VII, 1, 34

१५ टित्तङामेत् । III, 4, 79

१६ आमः । 79

१७ थासः से । 80

१८ लुट आद्यानां डारौरसः । II, 4, 85

१९ तङाम् । 85

२० लोट एरुः । III, 4, 86. 85

२१	सेर्हिङ् ।	P. III, 4, 87
२२	आशिषि तुह्योस्तातङ्वा ।	VII, 1, 35
२३	मेरानिः ।	III, 4, 89
२४	आमेतः ।	90
२५	स्वो वामौ ।	91
२६	इडादीनामैप् ।	93[2])
२७	व्मोष्टाप् ।	92
२८	तस्थस्थानां तांतंता ङितश्च ।	101
२९	वस्मसोर्लोपः ।	99. 98. 97
३०	इतो ऽतङि ।	100. 97
३१	मिपो ऽम् ।	101
३२	लिङः सीयुट् ।	102
३३	यासुडतङः कित् ।	104. 103
३४	ङिद्नाशिषि ।	103
३५	अत इय् ।	VII, 2, 80
३६	सो लोपो ऽनन्त्यस्य ।	79
३७	झस्य रन् ।	III, 4, 105
३८	इटो ऽत् ।	106
३९	सुट् तथोः ।	107
४०	झेर्जुस् ।	108
४१	सिचः ।	109
४२	आतः ।	110
४३	लङो द्विषश्च वा ।	111. 112
४४	विदः ।	109
४५	अति ।	109
४६	तङाना यथापाठम् ।	I, 3, 12

४७	भावाप्ययोः ।	P. I, 3, 13
४८	ङितः ।	12
४९	विनिमये ।	14
५०	न गतिहिंसाशब्दार्थहसः ।	15 + Vā. 1
५१	नेर्विशः ।	17
५२	परिव्यवात्क्रियः ।	18
५३	विपराभ्यां जेः ।	19
५४	आङो दः ।	20
५५	न स्वप्रसारणे ।	20 + Vā. 1. 2
५६	गमेः चान्तौ ।	21 Vā. 2
५७	नुप्रच्छः ।	21 Vā. 6
५८	क्रीडो ऽनुपरिभ्यां च ।	21
५९	समो ऽकूजने ।	21 Vā. 1
६०	अपस्किरः ।	21 Vā. 4
६१	ह्वो गतिशीले ।	21 Vā. 5
६२	आशिषि नाथः ।	21 Vā. 7
६३	शपः शपथे ।	21 Vā. 8
६४	स्थः प्रतिज्ञानिर्णयप्रकाशनेषु ।	22 Vā. 1. 23
६५	संविप्रावात् ।	22
६६	उदो ऽनूर्ध्वेहायाम् ।	24 + Vā. 1
६७	उपान्मन्त्रेण ।	25
६८	पथ्याराधनयोः ।	25 Bh.
६९	वा लिप्सायाम् ।	25 Vā. 2
७०	अव्याप्यात् ।	26
७१	समो गमृच्छिप्रच्छिस्वृश्रुवेत्त्यर्तिदृशः ।	29 + Vā. 1. 2[3])
७२	प्रादिभ्यो ऽसूहो वा ।	29 Vā. 3

७३ आङो यमहनः स्वाङ्गाप्याच्च । P. I, 3, 28 + Vā. 1
७४ व्युदस्तपः । 27
७५ तपश्चाप्यात् । III, 1, 88[4])
७६ निसंव्युपेभ्यो ह्वः । I, 3, 30
७७ स्पर्धायामाङः । 31
७८ सूचनावक्षेपणसेवासाहसयत्नकथोप-
योगेषु कृञः । 32
७९ अधेः शक्तौ । 33
८० वेः शब्दाप्यात् । 34
८१ अव्याप्यात् । 35
८२ पूजोत्सङ्गोपनयनज्ञानभृतिव्ययविग-
णनेषु नियः । 36
८३ कर्तृस्थामूर्ताप्यात् । 37
८४ वृत्त्युत्साहतायनेषु क्रमः । 38
८५ परोपात् । 39
८६ आङो ज्योतिरुद्गतौ । 40 + Vā. 1
८७ वेः पादाभ्याम् । 41
८८ प्रोपादारम्भे । 42
८९ अप्रादेर्वा । 43
९० निह्नवे ज्ञः । 44
९१ अव्याप्यात् । 45
९२ संप्रतेरस्मृतौ । 46
९३ ज्ञानयत्नोपच्छन्दनेषु वदः । 47
९४ अनोरव्याप्यात् । 49
९५ विमतौ । 50
९६ व्यक्तं सहोक्तौ । 48

९७ तयोर्वा । P. I, 3, 50. 48 Bh.
९८ अवाद्गिरः । 51
९९ समः प्रतिज्ञायाम् । 52
१०० किरादिश्रन्थग्रन्थसनामाप्ये । III, 1, 87 Vā. 18. 89 Bh.
१०१ लुञ्चः । 62. 43
१०२ स्नुनमः स्वयम् । 89. 87
१०३ सृजः श्राद्धे । 87 Vā. 15 + Bh.
१०४ शे श्यन् । 87 Vā. 15 + Bh.
१०५ लुङि ते चिण् । [5])
१०६ उदश्चरः साप्यात् । I, 3, 53
१०७ समस्तृतीयायुक्तात् । 54
१०८ दाणः सा चेच्चतुर्थ्यर्थे । 55
१०९ उपयम उद्वाहे । 56 und vgl. Kāś.
११० आमः कृञः प्राग्वत् । 63. 62
१११ सनः । 62
११२ स्मृदृशः । 57
११३ अननोर्ज्ञः । 58
११४ श्रुवो ऽनाङ्प्रतेः । 59
११५ शदेः शिति । 60
११६ मृङो लुङ्लिङोश्च । 61
११७ प्रादेरजाद्यन्ताद्युजेरयज्ञपात्रेषु । 64 + Bh.
११८ समः क्ष्णुवः । 65
११९ भुजो ऽपालने । 66[6])
१२० प्रयोजकाद्भीस्म्योः । 68. 67
१२१ गृधिवञ्च्योः प्रलम्भने । 69
१२२ लियः पूजाभिभवयोश्च । 70

१२३ मिथ्यायोगे कृञो ऽभ्यासे । P. I, 3, 71

१२४ फलवति । 72

१२५ पाठे विभाषितात् । 72

१२६ ञितः । 72

१२७ अपवदः । 73

१२८ समुदाङ्भ्यो यमेरग्रन्थे । 75

१२९ अप्रादेर्ज्ञः । 76

१३० शब्दान्तरगतौ वा । 77

१३१ नानुपराभ्यां कृञः । 79. 78

१३२ प्रत्यत्यभीनां क्षिपः । 80

१३३ प्राद्वहः । 81

१३४ परेर्मृषश्च । 82 und vgl. Kāś.

१३५ रमो व्याङोश्च । 83

१३६ उपात् । 84

१३७ अव्याप्याद्वा । 85

१३८ अणौ चित्तवत्कर्तृकाणेः । 88. 86

१३९ चलनाहारार्थात् । 87

१४० प्रुद्रुस्रुबुधयुधेङ्नशजनः । 86

१४१ न पादमायमायसपरिमुहान्तिरु-
चिनृतिधेट्वदवसः । 89 + Vā. 1 und vgl. Kāś. zu 87

१४२ वा क्यषः । 90

१४३ द्युम्भ्यो लुङि । 91

१४४ वृद्भ्यः स्यसनोः । 92

१४५ लुटि क्लृपः । 93

१४६ युष्मदि मध्यमचयम् । 4, 105. 101

१४७ अस्मद्युत्तमम् । P. I, 4, 107

१४८ एकद्विबहुषु ॥ 102. 21. 22.

चान्द्रे व्याकरणे प्रथमो ऽध्यायः समाप्तः[7] ॥

[1]) °mipvasmas° haben alle Hss., °iṭvahimahiṅ BCT.

[2]) C . . . pakāro 'deṅarthaḥ.

[3]) B °prachi° vac.

[4]) C tapaāpyāt | tapo vyāpyaṃ yasya tasmāt tapates taṅānā bhavanti | tapyate tapas tāpasaḥ | tapaḥ karotīty arthaḥ. Das Augment yak ergiebt sich aus C. I, 1, 81.

[5]) C luṅi te ciṇ | luṅi te parataḥ sṛjaḥ śrāddhe kartari ciṇ bhavati | asarji mālāṃ dhārmikaḥ | ta iti kim | asṛkṣātāṃ mālāṃ dhārmikau | śrāddha ity eva | vyatyasṛṣṭa mālāṃ mālikaḥ | māsaṃ (lies yogaṃ) yujyate brahmacārīti daivādikena siddham.

[6]) Die Hss. mit Vṛtti, also C und B_1 (= Add. 2192), bieten 'pālane, während die blossen Text-Hss., d. h. A uud B_2 (Eggeling) 'navane lesen. Der gleiche Gegensatz wiederholt sich an mehreren Stellen. Die tibetische Uebersetzung ist, nach V, 2, 88 zu schliessen, nach einer Hs. der zweiten Kategorie angefertigt. Die Abweichungen sind geringfügig, meist stilistischer oder orthographischer Art. Aus ihrer Beschaffenheit möchte ich schliessen, dass es sich dabei um kleine nachträgliche Änderungen von Candragomins eigner Hand handelt, und dass die Lesungen der Text-Hss. als die späteren, definitiven zu betrachten sind. Die stilistischen Varianten sind von mir vollständig aufgeführt.

[7]) A Cāndre vyākaraṇe vac. B Cāndra° für Cāndre°.

१ स्वौजसमौट्छष्टाभ्याम्भिस्ङेभ्याम्भ्य-
स्ङसिभ्याम्भ्यस्ङसोसाम्ङ्योस्सुप्। P. IV, 1, 2

२ अतो भिस ऐस् । VII, 1, 9

३ इदमदसोः कात् । 11

४ टाङसोरिनस्यौ । 12

५ ङेङस्योर्यातौ । 13. 12

६ सर्वादिभ्यः स्मैस्मातौ । P. VII, 1, 14. 15

७ ङेः स्मिन् । 15

८ जसः शीः । 17

९ आदामः साम् । 52. 50

१० नान्यच्च नामाप्रधानात् । I, 1, 27 Vā. 2

११ तृतीयार्थयोगे । 30 + Bh.

१२ चार्थसमासे । 31

१३ शी वा । 32

१४ प्रथमचरमतयायाल्पार्धनेमकतिप-
यात् । 33[1])

१५ पूर्वादिभ्यो नवभ्यः स्मात्स्मिनौ च । VII, 1, 16. I, 1, 34—36

१६ स्मै च तीयात् । I, 1, 36 Vā. 3

१७ आप औतः शीः । VII, 1, 18. 17

१८ नपुंसकात् । 19

१९ जस्शसोः शिः । 20

२० अष्टाभ्य औश् । 21

२१ ष्णः संख्याया लुक् । 22. I, 1, 24. 23

२२ कतेः । I, 1, 25

२३ स्वमोर्नपुंसकात् । VII, 1, 23

२४ अतो ऽम् । 24

२५ डतरादिभ्यः पञ्चभ्यो ऽनेकतरात्तः । 25. 26 Vā. 1

२६ युष्मदस्मद्भ्यां ङसो ऽश् । 27

२७ ङेसुटो ऽम् । 28

२८ शसो नः । 29

२९ भ्यसो ऽभ्यम् । 30

३० ङसेश्चात् । 31. 32

३१ आम आकम् । P. VII, 1, 33

३२ ह्रस्वापो नुट् । 54

३३ संख्याया अनतः । 55

३४ त्रयाणाम् । 53

३५ स्त्रीयूभ्याम् । 54. I, 4, 3

३६ सेयुवो वा । I, 4, 5

३७ स्त्रीणाम् । 4

३८ सुपो ऽसंख्याल्लुक् । II, 4, 82. 58

३९ ऐकार्थ्ये । 71. I, 2, 45. 46[2])

४० ततः प्राक्कारकात् । I, 1, 41. 37[3])

४१ नातो ऽमपञ्चम्याः । II, 4, 83

४२ तृतीयासप्तम्योर्वा । 84

४३ क्रियाप्ये द्वितीया । 3, 2. I, 4, 49—51

४४ गतिबोधाहारशब्दार्थानाप्यानां प्र-
योज्ये । I, 4, 52

४५ हृक्रोर्वा । 53

४६ दृशभिवाद्योस्तङाने । 53 Vā. 1

४७ न नीखाद्यदिह्वाशब्दायक्रन्दः । 52 Vā. 5. 1 und Bh.

४८ वहेरनियन्तृके । 52 Vā. 6

४९ भक्षेरहिंसायाम् । 52 Vā. 7

५० समयानिकषाहाधिगन्तरान्तरेणयु-
क्तात् । II, 3, 2 Vā. 1 + Bh. II, 3, 4

५१ द्वित्वे ऽध्यादिभिः । 2 Bh.

५२ सर्वाभिपर्युभयात्तसा । 2 Bh.

५३ एनपा । 31

५४ लक्षणवीप्सेत्थंभूतेष्वभिना । I, 4, 91. 90. 83. II, 3, 8

५५	प्रतिपरिभ्यां भागे च ।	P. I, 4, 90
५६	अनुना ।	90
५७	सहार्थे ।	85
५८	हीने ।	86
५९	उपेन ।	87
६०	सप्तम्याधिक्ये ।	II, 3, 9
६१	स्वाम्ये ऽधिना ।	9. I, 4, 97
६२	कर्तरि तृतीया ।	18
६३	करणे ।	18
६४	परिक्रियश्चतुर्थी च ।	I, 4, 44
६५	सहार्थेन ।	II, 3, 19
६६	लक्षणे ।	21
६७	संज्ञो व्याप्ये वा ।	22
६८	हेतौ ।	23
६९	ऋणे पञ्चमी ।	24
७०	गुणे वा ।	25
७१	षष्ठी हेतुना ।	26
७२	सर्वाः सर्वादिभ्यो हेत्वर्थैः ।	27 + Bh.
७३	संप्रदाने चतुर्थी ।	13
७४	रुचिमति ।	I, 4, 33
७५	धारेरुत्तमर्णे ।	35
७६	कोपस्थाने ऽनाप्ये ।	37. 38
७७	प्रत्यनुभ्यां गृणो व्याप्ये ।	41
७८	नमःस्वस्तिस्वाहास्वधावषट्क्लृप्तार्थैः ।	II, 3, 16 + Vā. 2
७९	तादर्थ्ये ।	13 Vā. 1
८०	मन्याप्ये कुत्सायामनावादौ वा ।	17 + Bh.

८१	अवधेः पञ्चमी ।	P. II, 3, 28. I, 4, 24
८२	पर्यपाभ्यां वर्जने ।	10. I, 4, 88
८३	प्रतिना प्रतिनिधिप्रतिदानयोः ।	11. I, 4, 92
८४	ऋते द्वितीया च ।	29[4])
८५	विना तृतीया च ।	32 und vgl. Kāś.
८६	पृथग्नानाभ्याम् ।	32
८७	स्तोकाल्पकृच्छ्रकतिपयादसत्त्वार्था-त्करणे ।	33
८८	सप्तम्याधारे ।	36. I, 4, 45
८९	निमित्ताद्व्याप्येन ।	36 Vā. 6
९०	यत्क्रिया क्रियाचिह्नम् ।	37
९१	षष्ठी चानादरे ।	38
९२	यतो निर्धारणम् ।	41
९३	अर्थमात्रे प्रथमा ।	46
९४	संबोधने ।	47
९५	षष्ठी संबन्धे ।	50 und vgl. Kāś.
९६	तुल्यार्थैस्तृतीया वा ।	72
९७	हितसुखाभ्यां चतुर्थी च ।	73
९८	आशिष्यायुष्यभद्रार्थकुशलार्थैश्च ॥	73 und vgl. Kāś.

द्वितीयस्याध्यायस्य प्रथमः पादः समाप्तः ॥

1) Beispiel der Candra-Vṛtti zu aya: dvaye dvayāḥ. Vgl. die Kāś. zu V, 2, 43.

2) C aikārthye | ekārthībhāve supo lug bhavati | putrīyati | rājapuruṣaḥ | Aupagavaḥ.

3) C tataḥ prāk kārakāt | prāk kārakasaṃśabdanād (C. II, 2, 16) yad aikārthyaṃ tataḥ supo lug bhavati | upāgni | prāk kārakād iti kim | kaṣṭaśritaḥ.

4) C ṛte dvitīyā ca | ṛteśabdena yoge dvitīyā bhavati pañcamī ca | ṛte Pārtham | ṛte Pārthāt.

१	सुप्सुपैकार्थम् ।	P. II, 1, 4
२	असंख्यं विभक्तिसमीपाभावख्याति- पश्चाद्यथायुगपत्संपत्साकल्यार्थे ।	6
३	यथा न तुल्ये ।	7
४	यावदियत्त्वे ।	8
५	प्रतिना मात्रार्थे ।	9
६	संख्याक्षशलाकाः परिणा द्यूते ऽन्य- थावृत्तौ ।	10 + Bh.
७	पर्यपाङ्बहिरञ्चः पञ्चम्या वा ।	11—13
८	लक्षणेनाभिप्रती ।	14
९	अनुः सामीप्यायामयोः ।	15. 16
१०	तिष्ठद्ग्वादीनि ।	17
११	पारेमध्ये षष्ठ्या वा ।	18[1])
१२	संख्या वंश्येन ।	19
१३	नदीभिः ।	20
१४	अन्यार्थे नाम्नि ।	21
१५	तन्नपुंसकम् ।	4, 18
१६	कारकं बहुलम् ।	[2])
१७	चतुर्थी प्रकृत्या ।	1, 36 Bh.
१८	विशेषणमेकार्थेन ।	57
१९	प्राप्तापन्नौ द्वितीययात्वं च ।	II, 2, 4 + Bh.
२०	नञ् ।	6
२१	ईषद्गुणेन ।	7 + Vā. 1
२२	षष्ठी ।	8
२३	न त्वनिर्धार्यपूरणभावतृप्तार्थैः ।	11. 10
२४	कुप्रादयो ऽसुप्विधौ नित्यम् ।	18 + Vā. 1

२५	ऊर्यादिकारिकाच्विडाचः क्रियार्थैः।	P. I, 4, 61. 60 Vā. 1
२६	अनुकरणम् ।	62
२७	भूषणादरानादरेष्वलंसदसतः ।	63. 64
२८	अग्रहे ऽन्तः ।	65
२९	कणेमनसी तृप्तौ ।	66
३०	पुरो ऽस्तमसंख्यम् ।	67. 68
३१	अच्छ गत्यर्थवदिभिः ।	69
३२	अदो ऽनुपदेशे ।	70
३३	तिरो ऽन्तर्धौ ।	71
३४	कृञा वा ।	72
३५	उपाजेऽन्वाजे ।	73
३६	साक्षादादीनि ।	74
३७	अनत्याधान उरसिमनसिमध्येपदे- निवचने ।	75. 76
३८	नित्यं हस्तेपाणावुद्वाहे ।	77
३९	प्राध्वं बन्धे ।	78
४०	जीविकोपनिषदावौपम्ये ।	79
४१	असंख्यं वानभिप्रेताख्याने क्त्वा ।	III, 4, 59
४२	तिर्यक्समाप्तौ ।	60
४३	स्वाङ्गात्तस्त्राधार्थे भुवा च ।	61. 62
४४	तूष्णीम् ।	63
४५	अन्वगानुकूल्ये ।	64
४६	अनेकमन्यार्थे ।	II, 2, 24
४७	तत्र गृहीत्वा तेन प्रहृत्य युद्धे सरूपम् ।	27
४८	चार्थे ।	29
४९	समाहारे नपुंसकम् ।	4, 17

५०	अनुवादे चरणानां स्थेणोर्लुङि ।	P. II, 4, 3 + Vā. 1. 2
५१	अध्वर्युक्रतूनामनपुंसकानाम् ।	4
५२	संनिकृष्टपाठानाम् ।	5
५३	अप्राणिजातीनाम् ।	6
५४	नदीदेशनगराणां भिन्नलिङ्गानाम् ।	7
५५	नित्यवैरिणाम् ।	9[3])
५६	कारूणाम् ।	10
५७	गवाश्वादीनाम् ।	11
५८	प्राणितूर्याङ्गानाम् ।	2
५९	सेनाङ्गानां बहुत्वे ।	2 + 12 Vā. 1[4])
६०	क्षुद्रजन्तूनाम् ।	8
६१	फलानाम् ।	12 Vā. 1
६२	वा वृक्षतृणधान्यमृगशकुनिविशेषाणाम् ।	12
६३	व्यञ्जनानाम् ।	12
६४	अश्ववडवौ ।	12. 27
६५	विरोधिनामद्रव्याणाम् ।	13
६६	न दधिपयआदीनाम् ।	14
६७	नाम्नि षष्ठ्याः कन्थोशीनरेषु ।	20
६८	उपज्ञोपक्रमं तदादित्वे ।	21[5])
६९	ईश्वरार्थादराज्ञः सभा ।	23 und vgl. Kāś.
७०	अमनुष्यात् ।	23
७१	अशाला ।	24
७२	सेनासुराशालानिशा वा ।	25
७३	छाया ।	25
७४	बाहुल्ये ।	22

७५	पथो ऽसंख्यात् ।	P. II, 4, 30 Vā. 1
७६	संख्यादिः समाहारे ।	30 Vā. 2
७७	अः स्त्री ।	30 Bh.
७८	वाप् ।	30 Vā. 3
७९	अनो लोपः ।	30 Bh.
८०	न पात्रादयः ।	30 Bh.
८१	रात्राह्नवाकाः पुंसि ।	29 + Vā. 1
८२	अहो ऽसुदिनपुण्यात् ।	29. 30 Bh.
८३	नपुंसके चार्धर्चादयः ।	31
८४	सुपि ह्रस्वः ।	I, 2, 47
८५	गोरप्रधानस्यान्त्यस्य ।	48
८६	ङ्यादीनाम् ।	48
८७	लुगणादिलुक्यगोण्यादीनाम् ॥	49. 50 + Bh.

द्वितीयस्य द्वितीयः पादः समाप्तः ॥

[1]) pāremadhye ist in dem Fragment Add. 2192 (= B_1), das die Worte der Sūtra's abteilt, als ein Wort gekennzeichnet.

[2]) C kārakaṃ bahulam | kārakaṃ subantaṃ subantena saha bahulam ekārthībhavati | kaṣṭaṃ śritaḥ kaṣṭaśritaḥ . . . Die Vṛtti bespricht die Regeln Panini's von II, 1, 24 bis 48.

[3]) So die beiden Hss. mit Vṛtti, und nach B_1 als ein Wort zu schreiben, während die blossen Text-Hss. nityavairiṇām bieten; vgl. I, 4, 119.

[4]) C senāṅgānāṃ bahutve | senāṅgānāṃ bahutve vartamānānāṃ samāhāre aikārthyaṃ bhavati | hastinaś cāśvāś ca hastyaśvam | bahutva iti kim | hastī cāśvaś ca hastyaśvau.

[5]) C upajñopakramaṃ tadāditve | ṣaṣṭhyāḥ parā upajñā upakramaś ca aikārthye tadāditve gamyamāne napuṃsakaṃ bhavati | Pāṇinopajñam akālakaṃ vyākaraṇam | Candropajñam asaṃjñakaṃ vyākaraṇam | Nandopakramāṇi mānāni | tadāditva iti kim | Devadattopajñā mṛnmayaprākāraḥ | ṣaṣṭhyā ity eva | anupajñā | sadupajñā | pradhānaliṅge prāpte ārambhaḥ.

१	स्त्रियाम् ।	P. IV, 1, 3
२	ऋन्नो ङीप् ।	5
३	उगितः ।	6
४	अञ्चः ।	6 Vā. 2
५	अहशो वनो र च ।	7 + Vā. 1
६	अन्यार्थे वा ।	7 Vā. 2
७	पादः ।	8
८	अनः ।	28
९	ऊधसो नश्च ।	25. V, 4, 131
१०	दाम्नः संख्यादेः ।	27
११	हायनाद्वयसि ।	27 + Bh.
१२	नोपान्तवतः ।	12
१३	मनः ।	11
१४	ताभ्यां डाप् ।	13
१५	अजाद्यतः ।	4
१६	स्वार्थे ।	14
१७	टिड्ढाणञ्ठकठञ्नञ्स्नञ्कञ्क्वर- प्ख्युनः ।	15 + Vā. 6 + Bh.
१८	यञो ऽषावटात् ।	16. 74 Vā. 1. 75
१९	ष्फो वा ।	17
२०	लोहितादिभ्यः शकलान्तेभ्यः ।	18 + Vā. 1
२१	कौरव्यासुरिमाण्डूकात् ।	19 + Vā. 1
२२	वयस्यचरमे ।	20 Bh.
२३	संख्यादेः ।	21
२४	परिमाणाल्लुक्यसंख्याकालविस्ताचि- तकम्बल्यात् ।	22 + Bh.[1]

२५	काण्डाद्क्षेत्रे ।	P. IV, 1, 23
२६	पुरुषाद्वा ।	24
२७	केवलमामकभागधेयपापावरसमा- नार्यकृतसुमङ्गलभेषजान्नाम्नि ।	30[2]
२८	अन्तर्वत्नी गर्भिण्याम् ।	32 + Vā. 1
२९	पतिवत्नी भार्यायाम् ।	32 + Vā. 1
३०	पत्युर्न ऊढायाम् ।	33
३१	सपूर्वस्य वा ।	34
३२	अन्यार्थे ।	34 Vā. 1
३३	समानादिभ्यः ।	35
३४	श्वैतहरितरोहितात्तो नः ।	39
३५	क्नो ऽसितपलितात् ।	vgl. Kāś. zu 39
३६	षितो ङीष् ।	41
३७	गौरादिभ्यः ।	41
३८	भाजगोणनागस्थलकुण्डकालकुशका- मुककबरात्पक्वावपनस्थूलाकृत्रिमा- मत्रकृष्णायसीरिरंसुकेशवेशेषु ।	42
३९	नीलात्प्राण्योषध्योः ।	42 Vā. 1. 2
४०	वा नाम्नि ।	42 Vā. 3
४१	शोणादिभ्यः ।	43. 45
४२	एरक्तिनः ।	[3]
४३	ओर्गुणादखरुसंयोगोपान्तात् ।	44 + Vā. 2
४४	पुंनाम्नो योगादपालकान्तात् ।	48 + Bh.
४५	पूतक्रतुवृषाकप्यग्निकुसितकुसीदाना- मै च ।	36. 37
४३	मनोरौ वा ।	38

४७	सूर्या देवी ।	P. IV, 1, 48 Bh.
४८	इन्द्रवरुणभवशर्वरुद्रमृडानामानुक् च ।	49
४९	आचार्यानी ।	49 Vā. 6
५०	मातुलोपाध्यायाद्वा ।	49 Vā. 4
५१	आर्यक्षत्रियाच्च ।	49 Vā. 7
५२	हिमारण्यान्महत्त्वे ।	49 Vā. 1
५३	यवाद्दोषे ।	49 Vā. 2
५४	यवनाल्लिप्याम् ।	49 Vā. 3
५५	क्रीतात्करणादेः ।	50
५६	क्तादल्पोक्तौ ।	51
५७	स्वाङ्गादकृतमितजातप्रतिपन्नादन्यार्थे ।	54. VI, 2, 170. IV, 1, 52 Vā. 1
५८	पाणिगृहीत्यूढा ।	52 Vā. 2
५९	जातेरनाच्छादाद्वा ।	53. VI, 2, 170
६०	संज्ञायाम् ।	52 Vā. 3. 4[4])
६१	स्वाङ्गादप्रधानात् ।	54
६२	नासिकोदरौष्ठजङ्घादन्तकर्णशृङ्गाङ्गगात्रकण्ठात् ।	55 und vgl. Kāś. zu 54
६३	पुच्छात् ।	55 Vā. 1
६४	कबरमणिविषशरात् ।	55 Vā. 2
६५	उपमानादेः ।	55 Vā. 3
६६	पक्षात् ।	55 Vā. 3
६७	न क्रोडादिभ्यः ।	56
६८	सहनञ्विद्यमानादेः ।	57
६९	नखमुखान्नाम्नि ।	58

७०	सख्यशिश्वी ।	P. IV, 1, 62
७१	जातेरस्त्रीविषयादयोपान्तात् ।	63
७२	पाककर्णपर्णपुष्पफलमूलबालान्तात् ।	64
७३	इतो नृजातेः ।	65
७४	इञः ।	65 Vā. 1
७५	ऊङुतः ।	66
७६	अप्राणिनामरज्ज्वादिभ्यः ।	66 Vā. 1
७७	बाह्वन्तकद्रुकमण्डलुभ्यो नाम्नि ।	67. 72
७८	पङ्गुः श्वश्रूः ।	68 und vgl. Kāś.
७९	ऊरोरुपमासंहितसहितसहशफवामलक्ष्मणादेः ।	69. 70. 70 Bh.[5])
८०	यङश्चाप् ।	74
८१	यूनस्तिः ।	77
८२	अनृषेर्गुरूपोत्तमाद्गोत्रेऽणिञोः ष्यङ् ।	78
८३	कुलनाम्नः ।	79
८४	क्रौड्यादीनाम् ।	80
८५	दैवयज्ञिशौचिवृक्षिसात्यमुग्रिकाण्ठेविद्धीनां वा ॥	81.

द्वितीयस्य तृतीयः पादः समाप्तः ॥

[1]) C . . . asaṃkhyākālavistācitakambalyād iti kim | dviśatā | dvivarṣā | dvivistā . . . Vgl. die Kāś.

[2]) avara für apara lesen alle Hss. und T.

[3]) C er aktinaḥ | ivarṇāntāt ktinvarjitāt striyāṃ ṅīṣ vā bhavati | dhūlī dhūliḥ | ālī āliḥ | āvalī āvaliḥ | paddhatī paddhatiḥ | aṅgulī aṅguliḥ | aktina iti kim | paktiḥ. Vgl. den Gaṇa bahvādi.

[4]) C saṃjñāyām | saṃjñāyāṃ ktāntād ṅīṣ vā bhavati | pravṛddhavilūnī | pravṛddhavilūnā. — A und C saṃjñāyām, aber B nāmni.

[5]) So alle Hss., und als Beispiel in der Vṛtti lakṣmaṇorūḥ.

१	प्राग्जितादण् ।	P. IV, 1, 83
२	दित्यदित्यादित्ययमाण्ण्यः ।	85 und vgl. Kāś.
३	पत्युरनश्वाद्यादेः ।	85. 84
४	अः स्याम्नः ।	85 Vā. 7
५	लोम्नो ऽपत्येषु ।	85 Vā. 8
६	पृथिव्या ञः ।	85 Vā. 2
७	उत्सादिभ्यो ऽञ् ।	86
८	देवात् ।	85 Vā. 3
९	यञ् ।	85 Vā. 3
१०	बहिषष्टीकक् च ।	85 Vā. 5. 4 [1])
११	संख्यादेः संख्येयादनपत्ये ऽजादेर्लुग्द्विः ।	88 + Bh.
१२	प्राग्वतेरग्निकलिभ्यां ढक् ।	2, 7 Bh.
१३	स्त्रीपुंसाभ्यां नञ्स्नञौ ।	1, 87 + Vā. 1
१४	भावे वा ।	87 Vā. 2
१५	गोरचि यत् ।	85 Vā. 9
१६	तस्यापत्यम् ।	92
१७	आद्यात् ।	93
१८	पौत्रादेरस्त्रियां गुर्वायत्ते ।	94
१९	अत इञ् ।	95
२०	बाह्वादिभ्यो गोत्रादिभ्यः ।	96 + Vā. 1
२१	व्यासादीनामकङ् च ।	97 Bh.
२२	बिदादिभ्यो ऽञ् ।	104
२३	ऋषेः पौत्रादौ ।	104
२४	गर्गादिभ्यो यञ् ।	105
२५	मधोर्ब्राह्मणे ।	106

२६	बभ्रोः कौशिके ।	P. IV, 1, 106
२७	कपेराङ्गिरसे ।	107
२८	बोधात् ।	107
२९	वतण्डात् ।	108
३०	स्त्रियां लुक् ।	109
३१	अश्वादिभ्यः फञ् ।	110
३२	भर्गात्त्रैगर्ते ।	111
३३	कुञ्जादिभ्यः फ्यञ् ।	98 Bh.
३४	स्त्रीबह्वृषु फक् ।	V, 3, 113. IV. 1, 98 Bh.
३५	नडादिभ्यः ।	IV, 1, 99
३६	हरितादिभ्यो ऽञः ।	100
३७	यञिञः ।	101
३८	शरद्वच्छुनकदर्भाग्नार्गववात्स्याग्रायणेषु ।	102
३९	पर्वतजीवन्ताद्वा ।	103
४०	द्रोणात् ।	103
४१	शिवादिभ्यो ऽण् ।	112
४२	नदीमानुषीनाम्नो ऽनादैजाद्यचः ।	113
४३	क्रुञ्चाकोकिलाभ्याम् ।	120 Bh.
४४	ऋषिकुरुवृष्ण्यन्धकात् ।	114
४५	मातुरुत्संख्यासंभद्रादेः ।	115
४६	कन्यायाः कनीन च ।	116
४७	शुङ्गच्छगलविकर्णाग्नारद्वाजवात्स्यात्रेयेषु ।	117
४८	पीलामण्डूकाद्वा ।	118. 119
४९	ढक् ।	119

५०	ङ्याप्यूङः ।	P. IV, 1, 120
५१	द्व्यचः ।	121
५२	इतो ऽनिञः ।	122
५३	शुभ्रादिभ्यः ।	123
५४	विकर्णकुषीतकात्काश्यपे ।	124[2]
५५	भ्रौवेयः ।	125
५६	कल्याण्यादीनामिनङ् ।	126
५७	कुलटाया वा ।	127
५८	चटकादैरक् ।	128 + Vā. 1
५९	लुक् स्त्रियाम् ।	128 Vā. 2
६०	जाण्डपाण्डादारक् ।	130 Bh.
६१	गोधायाः ।	130
६२	एरक् ।	129
६३	क्षुद्राभ्यो वा ।	131
६४	भ्रातुर्व्यत् ।	144
६५	छः ।	144
६६	स्वसुः ।	143
६७	पितृमात्रादेश्छण् ।	132. 134
६८	ढकि लोपः ।	133
६९	क्षत्राज्जातौ घः ।	138 und vgl. Kāś.
७०	राज्ञो यत् ।	137 + Vā. 1
७१	श्वशुरात् ।	137
७२	कुलाड्ढकञ् ।	140
७३	खः पदान्ताच्च ।	139
७४	दुरो ढक्वा ।	142
७५	महाकुलादञ्खञौ ।	141

७६	चतुष्पाद्भ्यो ढञ् ।	P. IV, 1, 135
७७	गृष्ट्यादिभ्यः ।	136
७८	रेवत्यादिभ्यष्ठक् ।	146
७९	पौत्रादेः स्त्रियाः कुत्सिते ण च ।	147
८०	सौवीरेषु वा ।	148
८१	फेश्छ च ।	149
८२	फाण्टाहृतेर्णफिञौ ।	150
८३	मिमतात् ।	150
८४	कुर्वादिभ्यो ण्यः ।	151
८५	सेनान्तकारुलक्ष्मणादिञ्च ।	152. 153[1]
८६	तिकादिभ्यः फिञ् ।	154
८७	दगुकोशलकर्मारच्छागवृषाद्युट् च ।	155 Vā. 1
८८	द्व्यचो ऽणः ।	156
८९	त्यदादिभ्यो वा ।	vgl. Kāś. zu 156
९०	अगोत्रादादैजाद्यचः ।	157
९१	वाकिनादीनां कुक् च ।	158
९२	पुत्रान्ताद्वा ।	159
९३	फिन्बहुलम् ।	160
९४	मनोर्जातौ यत्षुक् च ।	161[3]
९५	अञ् ।	161
९६	जनपदनाम्नः क्षत्रियाद्राज्ञि च ।	168 + Vā. 3
९७	गान्धारिशाल्वेयात् ।	169
९८	आदैजाद्यचो ञ्यङ् ।	171
९९	इत्कोशलाजादात् ।	171
१००	द्व्यञ्मगधकलिङ्गसूरमसादण् ।	170[4]
१०१	कुरुनादिभ्यो ण्यः ।	172[5]

१०२ पाण्डोर्ड्यण् । P. IV, 1, 168 Bh.
१०३ शाल्वाङ्गप्रत्यग्रथकलकूटाश्मकादिञ् । 173[6])
१०४ कम्बोजादिभ्यो लुक् । 175 + Vā. 1
१०५ स्त्रियां कुरुकुन्त्यवन्तिभ्यः । 176
१०६ अतो ऽप्राच्यभर्गादिभ्यः । 177. 178
१०७ यञञोर्बहुष्वस्त्रियाम् । II, 4, 64. 62
१०८ कुण्डिनाः । 70
१०९ ञ्यादीनाम् । IV, 1, 174. II, 4, 62
११० यस्कादिभ्यः । II, 4, 63
१११ अत्रिभृगुकुत्सवसिष्ठाङ्गिरोगोतमात् । 65
११२ अगस्तयः । 70
११३ बह्वचः प्राच्यादिञः । 66
११४ उपकादिभ्यो वा । 69
११५ तिककितवादिभ्यश्चार्थिकार्थ्ये । 68
११६ न गोपवनादिभ्यो ऽष्टभ्यः । 67 + Vā. 1
११७ प्राग्जितीये ऽचि । IV, 1, 89
११८ गोत्राल्लुक् । 90
११९ फक्फिञोर्वा । 91
१२० अब्राह्मणात् । II, 4, 58 Bh.
२२१ पैलादिभ्यः । 59
१२२ प्राच्यादिञो ऽतौल्वलिभ्यः । 60. 61
१२३ ञिदार्षण्यादणिञोः ॥ 58.

चान्द्रे व्याकरणे द्वितीयो ऽध्यायः समाप्तः ॥

1) So alle Hss.
2) A °kuśītkāt, B °kusīdakāt, C °kusītakāt, T ku·ṣī·daṅ·ka·las.
3) CT ṣuk für suk.
4) So AT; BC °sūramasād aṇ.
5) Alle Kuruṇā°.
6) So (Śālvāṅga°) alle Hss. und T.

१ तेन रक्तं रागात् । P. IV, 2, 1
२ लाक्षारोचनाट्ठक् । 2
३ शकलकर्दमाद्वा । 2 Vā. 1
४ नीलपीतादन्कनौ । 2 Vā. 2. 3
५ नक्षत्रैरिन्दुयुक्तैः कालः । 3 + Vā. 1
६ चार्थाच्छः । 6
७ दृष्टं साम डिद्वा । 7 + Bh.
८ गोत्रादङ्कवत् । 7 Bh.
९ वामदेव्यम् । 9
१० परिवृतो रथः । 10
११ कौमारी प्राथम्ये । 13
१२ तत्रोद्धृतं पात्रेभ्यः । 14
१३ स्थण्डिले शेते व्रती । 15
१४ संस्कृतं भक्ष्यम् । 16
१५ शूलोखाद्यत् । 17
१६ दध्नष्ठक् । 18
१७ क्षीराड्ढञ् । 20
१८ सास्य पौर्णमासी । 21
१९ आग्रहायण्यश्वत्थाट्ठक् । 22
२० फाल्गुनीश्रवणाकार्तिकीचैत्रीभ्यो वा । 23
२१ देवता । 24
२२ कस्येत् । 25
२३ शुक्राद्घन् । 26
२४ पैङ्गाक्षीपुत्रादिभ्यश्छः । 28 Vā. 1
२५ शतरुद्राद्घश्च । 28 Vā. 2
२६ अपोनपादपांनपातोस्तु चातः । 27. 28

२७ महेन्द्राद्वा । P. IV, 2, 29

२८ सोमाट् व्यण् । 30

२९ वाय्वृतुपित्रुषसो यत् । 31

३० द्यावापृथिवीशुनासीरमरुत्वदग्नी-
षोमवास्तोष्पतिगृहमेधाच्छश्च । 32

३१ कालेभ्यो भववत् । 34

३२ महाराजप्रोष्ठपदाट्ठञ् । 35

३३ आदिश्छन्दसः प्रगाथे । 55

३४ योद्धृप्रयोजनात्संग्रामे । 56

३५ प्रहरणादस्यां क्रीडायां णः । 57

३६ भावघञो ञः । 58

३७ तदधीते तद्वेद । 59

३८ क्रतूक्थादिभ्यष्ठक् । 60

३९ शतषष्टेः पथः ष्ठन् । 60 Bh. (Kārikā)

४० क्रमादिभ्यो वुन् । 61

४१ प्रोक्ताल्लुक् । 64

४२ सूत्रात्संख्याकात् । 65 + Bh.

४३ तस्य समूहः । 37

४४ भिक्षादिभ्यो ऽण् । 38

४५ गोत्रोक्षोष्ट्रोरभ्रराजराजपुत्रवत्साज-
वृद्धाद्वुञ् । 39 + Bh.

४६ केदाराद्यञ्च । 40

४७ कवचिनश्च ठक् । 41

४८ हस्त्यचित्तात् । 47

४९ धेनोरनञः । 45 Bh.[1]

५० गणिकाब्राह्मणमाणववाडवाद्यत् । 40 Bh. 42

५१ क्रेशाद्वा । P. IV, 2, 48

५२ अश्वाच्छः । 48

५३ पार्श्वपौरुषेये । 43 Vā.3. V,1,10 Bh.

५४ पृष्ठ्याहीनौ क्रतौ । 42 Vā.1. 43 Vā.1.2

५५ वातादूलः । V, 2, 122 Vā. 9

५६ पाशादिभ्यो यः । IV, 2, 49

५७ खलादिभ्य इनिः । 51 Vā. 1

५८ गोत्रा । 51

५९ ग्रामजनगजवन्धुसहायात्तल् । 43 + Bh.

६० पितृव्यमातामहपितामहाः । 36

६१ विषये देशे । 52[2]

६२ राजन्यादिभ्यो वुञ् । 53

६३ भौरिक्यैषुकार्यादिभ्यो विधल्भक्तलौ । 54[3]

६४ निवासे तन्नाम्नि । 69. 67

६५ अदूरभवे । 70

६६ तेन निर्वृत्ते । 68

६७ तदिहास्ति च । 67

६८ वुञ्छणकठजिलसेनिरढञ्ण्ययफक्फि-
ञिञ्ञ्यकक्ठक्छकीयड्मतुपड्वलचः ॥ 80. 90. 91. 87. 88.

तृतीयस्याध्यायस्य प्रथमः पादः समाप्तः ॥

[1]) C dhenor anañaḥ | dhenor anañpūrvāyāḥ samūhe ṭhag bhavati | dhainukam | anaña iti kim | ādhenavam | asmāc ca pratiṣedhāt sāmūhikeṣu tadantavidhir jñāpyate | vāmahastikam (lies vānahastikam) | gaudhenukam | brāhmaṇarājanyakam | kṣaudrakamālavakam. Nach dem Bh. stammt das Sūtra von Āpiśali.

[2]) C viṣaye deśe | ṣaṣṭhyantād viṣaye deśasvarūpe yathāvidhy aṇādayo bhavanti . . .

[3]) AB Bhaurikyeṣu°, C teils so teils wie oben.

१	शेषे ।	P. IV, 2, 92
२	राष्ट्राद्घः ।	93
३	पारावारावारपारात्खः ।	93 + Vā. 1. 2
४	ग्रामाद्यखञौ ।	94[1])
५	कत्र्यादिभ्यश्च ढकञ् ।	95 + Bh.
६	नद्यादिभ्यो ढक् ।	97
७	दक्षिणापश्चात्पुरसस्त्यक् ।	98
८	बहल्युर्दिपर्दिकापिशीभ्यः ष्फक् ।	99 + Bh.
९	रङ्कोः प्राणिनि वा ।	100 und vgl. Kāś.
१०	द्युप्रागपागुदक्प्रतीचो यत् ।	101
११	कन्थायाष्ठक ।	102
१२	वर्णौ वुक् ।	103
१३	क्वामेहत्रतसस्त्यप् ।	104 Bh.
१४	निसो गते ।	104 Bh.
१५	ऐषमोह्यःश्वसो वा ।	105
१६	दूरेत्यौत्तराहौ ।	104 Bh.
१७	णो ऽरण्यात् ।	104 Bh.
१८	रूप्यान्ताञ्ञः ।	106
१९	दिगादेरनाम्यमद्रात् ।	107. 108
२०	बाहीकादिभ्यो ऽण् ।	110
२१	शकलादिभ्यो गोत्रात् ।	111
२२	इञः ।	112
२३	न द्व्यचः प्राच्यात् ।	113
२४	आदैजाद्यचश्छः ।	114
२५	एङाद्यचः प्राग्देशात् ।	I, 1, 75
२६	नृनाम्नो वा ।	73 Vā. 5

२७	गोत्रान्तात्तद्वदजिह्वाकात्यहरितका- त्यात् ।	P. I, 1, 73 Vā. 7. 8
२८	त्यदादिभ्यः ।	74
२९	भवतो दश्च ।	IV, 2, 115. I, 4, 16
३०	ठञ् ।	115
३१	ओर्देशात् ।	119
३२	प्राच्याच्छे ।	120
३३	काश्यादिभ्यो ञिकश्च ।	116
३४	बाहीकग्रामात् ।	117
३५	वोशीनरेषु ।	118
३६	प्रस्थवहपुरान्तयोपान्तधन्वार्थाद्वुञ् ।	122. 121
३७	रोपान्तितः प्राच्यात् ।	123
३८	जनपदेभ्यः ।	124
३९	बङ्गत्वविषयेभ्यः ।	125
४०	कच्छाग्निवक्त्रवर्तान्तात् ।	126
४१	धूमादिभ्यः ।	127
४२	नगरात्कुत्साप्रावीण्ययोः ।	128
४३	अरण्यात्पथिन्यायाध्यायहस्तिनरवि- हारेषु ।	129 + Bh.
४४	वा गोमये ।	129 Bh.
४५	कुरुयुगन्धरात् ।	130
४६	वृजिमद्रात्कन् ।	131
४७	कोपान्तादण् ।	132
४८	कच्छादिभ्यः ।	133
४९	नृतत्स्थयोर्वुञ् ।	134
५०	शाल्वाद्गोयवाग्वोः ।	136

५१ न पदातौ । P. IV, 2, 135

५२ गर्तान्ताच्छः । 137

५३ कटादेः प्राच्यात् । 139

५४ कखोपान्तकन्थापलदनगरग्रामह्र-
दान्ताच्छे । 141. 142

५५ पर्वतात् । 143

५६ अनरे वा । 144

५७ कृकणपर्णाद्भारद्वाजात् । 145

५८ गहादिभ्यः । 138

५९ पृथिवीमध्यस्य मध्यमश्च । 138 Vā. 1

६० निवासस्य चरणे ऽण्च । 138 Vā. 2

६१ वेणुकादिभ्यश्छण् । vgl. Kāś. zu 138

६२ युष्मदस्मदोः खञ्युष्माकास्माकौ च । 3, 1. 2

६३ अण् । 1

६४ तवकममकावेकत्वे । 3

६५ द्वीपादनुसमुद्राञ्ञ्यः । 10

६६ अर्धाद्यत् । 4

६७ परावराधमोत्तमादेः । 5

६८ दिगादेश्च । 6

६९ ग्रामजनपदांशादण्च । 7

७० सपूर्वात् । 4 Vā. 1

७१ कालेभ्यः । 11[2]

७२ शरदः श्राद्धे । 12

७३ रोगातपयोर्वा । 13

७४ निशाप्रदोषात् । 14

७५ श्वसस्तुट् च । 15

७६ प्राह्णेप्रगेसायंचिरमसंख्याट्ट्युः । P. IV, 3, 23

७७ पूर्वाह्णापराह्णाद्वा । 24

७८ परुत्परारिचिरात्त्नः । 23 Bh.

७९ संध्यावृतुनक्षत्रादण् । 16

८० हेमन्ताद्वा तलोपश्च । 21. 22

८१ वर्षाप्रावृड्भ्यां ठगेण्यौ । 18. 17

८२ मध्यादिभ्यां मः । 8 und vgl. Kāś.

८३ अग्रान्तपश्चादिमच् ॥ 23 Bh.

तृतीयस्य द्वितीयः पादः समाप्तः ॥

[1]) So C in Text und Kommentar; ABT dagegen °yatkhañau. Vgl. C. I, 4, 119.

[2]) C kālebhyaḥ | kālavācibhyaḥ śeṣe ṭhañ bhavati | māsikam | sāṃvatsarikam | bahuvacananirdeśād yathākathaṃcid api kāle vartamānād bhavati | kādambapuṣpikam | vraihipalālikam. Vgl. die Kāś.

१ तत्र जाते प्रावृषष्ठप् । P. IV, 3, 25. 26

२ पूर्वाह्णापराह्णार्द्रामूलप्रदोषावस्क-
रात्कन्नाम्नि । 28. 27

३ पन्थकः । 29

४ सिन्ध्वपकराद्वा । 32. 33

५ अमावस्यार्थादश्च । 30. 31 u. vgl. Kāś.

६ स्थानान्तगोशालखरशालाल्लुक् । 35

७ वत्सशालनक्षत्रेभ्यो बङ्कलम् । 36. 37

८ डिदण् । 2, 7 Bh.[1])

९ श्रविष्ठाषाढाच्छण् । 3, 34 Vā. 3

१० फल्गुन्याष्टः । 34 Vā. 2

११	आश्वयुज्यामुप्ते वुञ् ।	P. IV, 3, 45. 44
१२	ग्रीष्मवसन्ताद्वा ।	46
१३	कालाद्देयमृणम् ।	47. 43
१४	कलाप्यश्वत्थयवबुसाद्वुन् ।	48
१५	ग्रीष्मावरसमाद्वुञ् ।	49
१६	संवत्सराग्रहायण्याष्ठञ्च ।	50
१७	दिगादिभ्यो भवे यत् ।	54. 53
१८	देहांशात् ।	55
१९	दृतिकुक्षिकलशिवस्त्यस्त्यहेर्ढञ् ।	56
२०	ग्रीवातो ऽण्च ।	57
२१	गम्भीरपञ्चजनाञ्ञ्यः ।	58. 60 Bh.
२२	चातुर्मास्यं यज्ञे ।	V, 1, 94 Vā. 6
२३	परिमुखादिभ्यः ।	IV, 3, 58 Vā. 1
२४	अन्तःपूर्वात्तदर्थाट्ठञ् ।	60 [2])
२५	पर्यनुभ्यां ग्रामात् ।	61
२६	समानात् ।	60 Bh.
२७	तदादेः ।	60 Bh.
२८	लोकान्तात् ।	60 Bh.
२९	अध्यात्मादिभ्यः ।	60 Bh.
३०	जिह्वामूलाङ्गुलेश्छः ।	62
३१	वर्गान्तात् ।	63
३२	अशब्दे यत्खौ च ।	64
३३	मध्यान्मणमीयौ च ।	60 Bh.
३४	ललाटाद्भूषणे कन् ।	65
३५	कर्णात् ।	65
३६	उपादिष्ठक् ।	40

३७	जानुनीवीभ्याम् ।	P. IV, 3, 40
३८	तस्य व्याख्याने च व्याख्येयनाम्नः ।	66
३९	बह्वचो ऽन्तोदात्ताट्ठञ् ।	67
४०	यज्ञेभ्यः ।	68
४१	अध्यायेष्वेवर्षेः ।	69
४२	पौरोडाशपुरोडाशात्ष्ठन् ।	70
४३	छन्दसो यत् ।	71
४४	अण् ।	71
४५	ऋगयनादिभ्यः ।	73
४६	द्व्यजृद्ब्राह्मणप्रथमाध्वरपुरश्चरणना-माख्याताट्ठक् ।	72
४७	आयस्थानादागते ।	75. 74
४८	शुण्डिकादिभ्यो ऽण् ।	76
४९	विद्यायोनिसंबन्धाद्वुञ् ।	77
५०	ऋतः कञ् ।	78
५१	पित्र्यं वा ।	79
५२	नृहेतुभ्यो रूप्यः ।	81
५३	मयट् ।	82
५४	गोत्रादङ्कवत् ।	80
५५	वैदूर्यम् ।	84
५६	शिशुक्रन्दादीनधिकृत्य कृते ग्रन्थे छः ।	88. 87
५७	चार्थानदेवासुरादीन् ।	88 + Vā. 1
५८	सो ऽस्याभिजनो गिरिभ्यः शस्त्रजी-विषु ।	90. 91
५९	शालातुरीयः ।	94
६०	शण्डिकादिभ्यो ञ्यः ।	92

६१ सिन्ध्वादिभ्यो ऽण् । P. IV, 3, 93
६२ तुदीवर्मतीभ्यां ढञ् । 94[3])
६३ तत्र भक्तिर्महाराजाट्ठक् । 95. 97
६४ अचित्तादद्देशकालात् । 96
६५ वासुदेवार्जुनात्कन् । 98
६६ गोत्राद्वद्कुलं वुञ् । 99
६७ क्षत्रियात् । 99
६८ जनपदवत्सर्वं तत्सरूपाद्वद्कुत्वे । 100
६९ तेन प्रोक्तं वेदं वेत्त्यधीते । 101. 2, 66
७० तित्तिरिवरतन्तुखण्डिकोखाच्छण् । 102
७१ काश्यपकौशिकाभ्यामृषिभ्यां कल्पं च
णिनिः । 103. 2, 66 Vā. 6
७२ शौनकादिभ्यः । 106
७३ कलापिवैशंपायनशिष्येभ्यः । 104
७४ कठचरकाल्लुक् । 107
७५ कलापिनो ऽण् । 108
७६ छगलिनो ढिनुक् । 109
७७ कर्मन्दकृशाश्वाभ्यां भिक्षुनटसूत्रमि-
निः । 111
७८ पाराशर्यशिलालिभ्यां णिनिः । 110
७९ पुराणैर्ब्राह्मणम् । 105
८० कल्पे । 105
८१ अथर्वणो ऽण्वेदे । 131 Vā. 2
८२ पुरुषात्कृते ढञ् । V, 1, 10 Bh.
८३ संज्ञायां वातपादञ् । IV, 3, 117. 119[4])
८४ कुलालादिभ्यो वुञ । 118

८५ तस्य स्वं रथाद्यत् । P. IV, 3, 120. 121
८६ यानादेरञ् । 122
८७ यानात् । 123
८८ हलसीराट्ठक् । 124
८९ चार्थाद्वैरे वुन्देवासुरादिभ्यः । 125 + Vā. 1
९० विवाहे । 125
९१ नटाञ्ञ्यो नृत्ये । 129[5])
९२ छन्दोगौक्थिकयाज्ञिकबह्वृचाद्धर्मा-
म्नायसंघेषु । 129. 120 Vā. 11
९३ आथर्वणः । 131 Vā. 2
९४ चरणाद्वुञ् । 126
९५ गोत्राददण्डमाणवान्तेवासिषु । 126. 130
९६ रैवतिकादिभ्यश्छः । 131
९७ कौपिञ्जलहास्तिपदादण् । 131 Vā. 1
९८ संघाङ्कघोषलक्षणेष्वञ्यञिञः । 127 + Vā. 1
९९ शाकलाद्वा । 128
१०० वहेस्तुरिट् च । 120 Vā. 8
१०१ आग्नीध्रं शरणे । 120 Vā. 9
१०२ समिध आधाने षेण्यण् । 120 Vā. 10
१०३ विकारे । 134
१०४ वृक्षौषधिभ्यों ऽशे च । 135
१०५ प्राणिभ्यो ऽञ् । 154. 135
१०६ तालादिभ्यो ऽण् । 152
१०७ हेमार्थात्परिमाणे । 153
१०८ त्रपुजतुनोः षुक् । 138
१०९ मयडभक्ष्याच्छादने । 143[6])

११० एकाचः । vgl. Kāś. zu 144

१११ क्के । P. IV, 3, 144 [7]

११२ व्रीहेः पुरोडाशे । 148

११३ तिलयवपिष्टादसंज्ञायाम् । 149. 146 [8]

११४ शरादिभ्यः । 144

११५ क्रीतवत्परिमाणात् । 156

११६ शम्याः ष्लञ् । 142

११७ उष्ट्राद्वुञ् । 157

११८ उमोर्णाद्वा । 158

११९ एणीकोशाड्ढञ् । 159. 42 Vā. 1

१२० पुरुषाद्वधे च । V, 1, 10 Vā. 2

१२१ हैयंगवीनं संज्ञायाम् । 2, 23 + Vā. 1

१२२ पयसो यत् । IV, 3, 160

१२३ आप्यं वा । [9]

१२४ द्रोः । 161

१२५ माने वयः । 162

१२६ कांस्यपारशवौ । 168.

१२७ न द्विः ॥ [10]

तृतीयस्य तृतीयः पादः समाप्तः ॥

[1]) C ḍid aṇ | nakṣatrebhyo bahulaṃ ḍid aṇ bhavati | śātabhiṣajaḥ | śātabhiṣaḥ.

[2]) C . . . tadarthād iti kim | antaḥkaraṇe bhavaḥ | āntaḥkaraṇam.

[3]) Alle (ABCT) Tudī°, nicht Tūdī°.

[4]) C saṃjñāyāṃ vātapād añ | vātapāt tena kṛte saṃjñāyāṃ viṣaye aṇ bhavati | vātapam | saṃjñāyām iti kim | vātapīyam. Dazu der Schluss der Vṛtti zu 81: kṣaudraṃ bhrāmaraṃ vāṭaraṃ iti śeṣa (III, 2, 1) ity eva siddham. — B nāmni vātapād añ (vgl. II, 3, 60).

[5]) C naṭāñ ñyo nṛtye | naṭāt tasya svam ity atrārthe nṛtye 'bhidheye ñyo bhavati | naṭānāṃ svam | nāṭyam | nṛtya iti kim | naṭānāṃ gṛham.

[6]) C mayaḍ abhakṣyā°, AB wie oben.

[7]) C che | chaviṣaye vikārāvayavayor mayaḍ bhavati nityam | āmramayam | śālamayam.

[8]) B wieder anāmni für asaṃjñāyām.

[9]) C āpyaṃ vā | apchabdād vikāre yad vā nipātyate dīrghatvaṃ ca | āpyam | ammayam. Vgl. Siddhāntakaumudī zu P. IV, 3, 144.

[10]) C na dviḥ | vikārāvayavayor dvir aṇādayo na bhavanti | kāpotasya vikāraḥ kāpotaḥ | kathaṃ tarhi kāpoto rasaḥ | kāpittho rasa iti | vikāre 'pi prakṛtiśabdo dṛśyate | tatra vikāravṛtteḥ prakṛter utpattir bhaviṣyati | vikāravikāro 'pi vā vikāra eva | avayavāvayavo 'pi vā avayava eva | kathaṃ drauvayam | tasya svam (III, 3, 85) iti bhaviṣyati | kathaṃ gaumayam | naiṣa vikārāt. Vgl. P. IV, 3, 155 Bh.

१ प्राग्वतष्ठक् । P. IV, 4, 1

२ तेन जितं जयति दीव्यति खनति । 2

३ संस्कृते । 3

४ कुलत्थकोपान्तादण् । 4

५ तरति । 5

६ द्व्यज्नौभ्यां ठन् । 7

७ चरति । 8

८ पर्पादिभ्यः ष्ठन् । 10 [1]

९ श्वगणाद्वा । 11

१० वेतनादिभ्यो जीवति । 12

११ वस्नक्रयविक्रयाट्ठन् । 13

१२ क्ष्वायुधात् । 14

१३ व्रातात्खञ् । V, 2, 21

१४ हरत्युत्सङ्गादिभ्यः । IV, 4, 15

१५	भस्त्रादिभ्यः ष्ठन् ।	P. IV, 4, 16
१६	विवधवीवधाद्वा ।	17 + Bh.[2])
१७	अण्कुटिलिकायाः ।	18
१८	निर्वृत्ते ऽक्षद्यूतादिभ्यः ।	19
१९	भावादिमप् ।	20 Bh.
२०	त्रेः ।	20
२१	अपमित्य कक् ।	21
२२	संसृष्टे ।	22
२३	चूर्णादिनिः ।	23
२४	लवणाल्लुक् ।	24
२५	मुद्गादण् ।	25
२६	ओजस्सहोऽम्भसा वर्तते ।	27
२७	तं प्रत्यनोरीपलोमकूलात् ।	28
२८	परेर्मुखपार्श्वात् ।	29 und vgl. Kāś.
२९	उञ्छति ।	32
३०	रक्षति ।	33
३१	शब्ददर्दुरं करोति ।	34[3])
३२	पक्षिमत्स्यमृगान्हन्ति ।	35
३३	परिपन्थं तिष्ठति च ।	36
३४	माथान्तपदव्यनुपदाक्रन्दं धावति ।	37. 38[4])
३५	पदान्तप्रतिकण्ठार्थललामं गृह्णाति ।	39. 40[5])
३६	गर्ह्ये ।	30 (vgl. Bh.)
३७	वृद्धेर्वृधुषः ।	30 Vā. 3[6])
३८	दशैकादशकुसीदात्ष्ठन् ।	31
३९	धर्माधर्मं चरति ।	41 + Vā. 1
४०	प्रतिपथमेति ठंश्च ।	42

४१	समाजार्थान्समवैति ।	P. IV, 4, 43
४२	परिषदो ण्यः ।	44[7])
४३	सेनाया वा ।	45
४४	लालाटिककौक्कुटिकौ ।	46
४५	परदारादीन्गच्छति ।	1 Vā. 4
४६	सुस्नातादीन्पृच्छति ।	1 Vā. 3
४७	प्रभूतादीनाह ।	1 Vā. 2
४८	माशब्द इत्यादिभ्यः ।	1 Vā. 1
४९	तस्य धर्म्यम् ।	47
५०	ऋतमहिष्यादिभ्यो ऽण् ।	49. 48
५१	वैशस्त्रवैभाजित्रे ।	49 Vā. 2. 3
५२	अवक्रयः ।	50
५३	तदस्य पण्यम् ।	51
५४	लवणाट्ठञ् ।	52
५५	किशरादिभ्यः ष्ठन् ।	53[8])
५६	शलालुनो वा ।	54
५७	शिल्पम् ।	55
५८	मड्डुकझर्झरादण्वा ।	56
५९	प्रहरणम् ।	57
६०	शक्तियष्ट्योष्टीकक् ।	59
६१	अस्ति नास्ति दिष्टमिति मतिः ।	60
६२	शीलम् ।	61
६३	छत्रादिभ्यो णः ।	62
६४	कर्माध्ययने वृत्तम् ।	63
६५	बह्वच्पूर्वपदाट्ठच् ।	64
६६	हिता भक्षाः ।	65

६७	दीयते नियुक्तम् ।	P. IV, 4, 66
६८	श्रोदनाट्टट् ।	67
६९	भक्तादरवा ।	68
७०	तत्र नियुक्तम् ।	69
७१	अगारान्ताट्ठन् ।	70
७२	अदेशकालादधीते ।	71
७३	कठिनान्तप्रस्तारसंस्थानाद्व्यवहरति ।	72
७४	निकटादिषु वसति ।	73[9]
७५	सतीर्थ्यः ।	107
७६	प्राग्घिताद्यत् ।	75
७७	तद्वहति युगप्रासङ्गात् ।	76
७८	धुरो ढक् च ।	77
७९	सर्वोत्तरदक्षिणादेः खः ।	78 und vgl. Kāś.
८०	एकादेर्लुक् च ।	79
८१	नाम्नि जन्याः ।	82
८२	विध्यत्यकरणेन ।	83 Vā. 1
८३	धनगणं लब्धा ।	84
८४	अन्नाणः ।	85
८५	वशं गतः ।	86
८६	पदमस्मिन्दृश्यम् ।	87
८७	मूलमस्यादृढम् ।	88
८८	धेनुष्यागार्हपत्यौ नाम्नि ।	89. 90
८९	मूलेनानाम्ये ।	91
९०	वयसा च तुल्ये ।	91
९१	नौतुलाविषैस्तार्यसंमितवध्येषु ।	91[10]
९२	सीतया समिते ।	91[11]

९३	धर्मेण प्राप्ये ।	P. IV, 4, 91
९४	पथ्यर्थन्यायाच्चानपेते ।	92
९५	छन्दसा निर्मिते ।	93
९६	उरसाण्च ।	94
९७	हृदयस्य प्रिये ।	95
९८	मतजनयोः करणजल्पयोः ।	97
९९	हलस्य कर्षे ।	97
१००	तत्र साधुः ।	98
१०१	प्रतिजनादिभ्यः खञ् ।	99
१०२	भक्ताणः ।	100
१०३	परिषदो ण्यश्च ।	101 u. vgl. Kāś.[12]
१०४	कथादिभ्यष्ठक् ।	102
१०५	पथ्यतिथिवसतिस्वपतेर्ढञ् ।	104
१०६	समानोदरे शयितः ॥	108.

चान्द्रे व्याकरणे तृतीयो ऽध्यायः समाप्तः ॥

1) ACT paryādibhyaḥ°.

2) Hier beginnt in beiden Ausgaben des Tanjur eine Lücke, die bis zum Schluss des Kapitels reicht. Auf bhasta · la · sogs · pa · rnams · ṭhaṇo (lies bhastra · la · sogs · pa · rnams · las · ṣṭhano = bhastrādibhyaḥ ṣṭhan) folgt unmittelbar krīt(a) · las · bdun · du · ćhao = prāk krītāc chaḥ (IV, 1, 1). Offenbar hat in der beiden gemeinsamen Vorlage ein Blatt gefehlt; die Lücke scheint von den kopierenden Xylographen nicht bemerkt worden zu sein.

3) Alle Hss. °dardaraṃ, nicht °darduraṃ.

4) C in Text und Vṛtti mārthānta°, AB wie oben.

5) So (pratikaṇṭha) alle Hss.

6) C in Text und Vṛtti vṛddher vṛdhuṣ, aber vgl. II, 2, 55.

7) B parṣado°.

8) So AB; C in Text und Vṛtti kisarā°.

9) C nikaṭādiṣu vasati | nikaṭādes tatra vasatīty asmin narthe

ṭhag bhavati | naikaṭiko bhikṣuḥ | śmāśānikaḥ | ābhyavakāśikaḥ | vārkṣamūlikaḥ | āvasathikaḥ.

10) So nach C; AB dagegen lesen nausītātulāviṣais tāryasamitasaṃmitavadhyeṣu, d. h. sie ziehen das folgende Sūtra mit in dieses hinein.

11) Dieses Sūtra fehlt logischer Weise in A, während B es hat (also doppelt, vgl. das vorhergehende). C sītayā samite | sītāśabdāt tṛtīyāntāt samite 'rthe yad bhavati | sītayā samitam | sītyam | dvisītyam | trisītyam.

12) B parṣado°.

१	प्राक्क्रीताच्छः ।	P. V, 1, 1
२	उगवादिभ्यो यत् ।	2
३	वा हविर्यूपादिभ्यः ।	4 [1]
४	तस्मै हितम् ।	5
५	न राजाचार्यवृषन्ब्राह्मणात् ।	[2]
६	देहांशाद्यत् ।	6
७	खलयवमाषतिलवृषब्रह्मरथात् ।	7 [3]
८	अजाविभ्यां थ्यन् ।	8
९	भोगान्तात्मनः खः ।	9
१०	पञ्चविश्वाज्जनान्तात्तदर्थात् ।	9 + Vā. 4 und vgl. Kāś.
११	सर्वात् ।	9 Vā. 5
१२	महतश्च ठञ् ।	9 Vā. 6
१३	सर्वाणो वा ।	10 + Vā. 1
१४	पुरुषाड्ढञ् ।	10
१५	माणवचरकात्खञ् ।	11
१६	विकृतेः प्रकृतौ ।	12
१७	ऋषभोपानहो ञ्यः ।	14

१८	चर्मण्यञ् ।	P. V, 1, 15
१९	छदिर्बलिभ्यां ढञ् ।	13
२०	उपधेः ।	13
२१	तदस्याच्च स्यादिति ।	16
२२	परिखाया ढञ् ।	17
२३	प्राग्वतेष्ठञ् ।	18
२४	संख्यादेश्चालुकः ।	20 Vā. 2
२५	आर्हात् ।	19
२६	कंसार्धाट्टिट् ।	25 + Vā. 1
२७	कार्षापणात् ।	25 Vā. 2
२८	प्रतिर्वास्य ।	25 Vā. 2 [4]
२९	शूर्पादञ् ।	26
३०	सहस्रवसनविंशतिकशतमानादण् ।	27
३१	शतात्केवलाट्ठन्यतावतस्मिन् ।	21 + Vā. 1
३२	संख्याया अतिशतः कन् ।	22
३३	कतिगणौ तद्वत् ।	I, 1, 23
३४	वतोः ।	23
३५	इड्वा ।	V, 1, 23
३६	विंशतित्रिंशद्भ्याम् ।	24 + Bh.
३७	अनाम्नि ड्वुन् ।	24
३८	संख्याध्यर्धादेः संख्येयाल्लुगद्विः ।	28 + Bh.
३९	कार्षापणसहस्रसुवर्णशतमानाद्वा ।	29 + Vā. 1
४०	द्वित्रिबह्वादेर्निष्कविस्तात् ।	30. 31 + Vā. 2
४१	विंशतिकात्खः ।	32
४२	खारीकाकणीभ्य ईकन् ।	33 + Vā. 1—3 [5]
४३	पणपादमाषाद्यत् ।	34

४४	शताद्वा ।	P. V, 1, 34 + 35 Vā. 1
४५	शाणात् ।	35
४६	द्वित्र्यादेरण्च ।	36
४७	तेन क्रीतं मूल्यात् ।	37 und vgl. Kāś.
४८	तस्य वापः ।	45
४९	पात्रात्ष्ठन् ।	46
५०	वातपित्तश्लेष्मसंनिपाताच्छमनकोपने।	38 Vā. 1. 2
५१	निमित्ते संयोगोत्पाते ।	38
५२	द्व्यचो ऽसंख्यापरिमाणाश्वादेर्यत् ।	39
५३	ब्रह्मवर्चसात् ।	39 Vā. 1
५४	पुत्राच्छश्च ।	40[6])
५५	पृथिवीसर्वभूमेरञणौ ।	41
५६	ईश्वरे ।	42
५७	तत्र विदिते ।	43
५८	लोकसर्वलोकात् ।	44
५९	तदस्मै वृद्ध्यायलाभशुल्कोपदं दीयते ।	47 + Vā. 1[7])
६०	पूरणार्धाट्ठन् ।	48[8])
६१	भागाद्यच्च ।	49
६२	तदस्य परिमाणम् ।	57
६३	पञ्चद्दशद्वर्गे वा ।	60
६४	स्तोमे डट् ।	58 Vā. 8
६५	त्रिंशच्चत्वारिंशतो ब्राह्मणाख्यायां डण्।	62
६६	भृतिवस्नांशाः ।	56
६७	तत्पचति द्रोणादण्च ।	52 + Vā. 1
६८	संभवत्यवहरति च ।	52

६९	पात्राचिताढकात्खो वा ।	P. V, 1, 53
७०	संख्यादेः ष्ठंश्च ।	54
७१	कुलिजाद्वा ।	55
७२	वंशादिभ्यो हरति वहत्यावहति भारात् ।	50
७३	द्रव्यवस्नात्कन्ठनौ ।	51
७४	अर्हति ।	63
७५	छेदादिभ्यो नित्यम् ।	64
७६	शीर्षच्छेदाद्यच्च ।	65
७७	यज्ञाद्घः ।	71
७८	पात्राद्यश्च ।	68
७९	दण्डादिभ्यः ।	66
८०	दक्षिणाकडङ्गरस्थालीबिलाच्छश्च ।	69. 70[9])
८१	आर्त्विजीनः ।	71
८२	अधृष्टाकार्ययोः शालीनकौपीने ।	2, 20
८३	पारायणतुरायणचान्द्रायणं वर्तयति।	1, 72
८४	संशयमापन्नः ।	73
८५	योजनं गच्छति ।	74
८६	क्रोशयोजनादेः शतादभिगमनार्हे च।	74 Vā. 1. 2
८७	पथः ष्कन् ।	75
८८	णः पन्थश्च नित्यम् ।	76
८९	अजशङ्कूत्तरवारिजङ्गलकान्तारादिनाहृते च ।	77 + Vā. 1. 2
९०	स्थलादिना ।	77 Vā. 1
९१	मधुकमरीचयोरण् ।	77 Vā. 3
९२	कालात् ।	78

९३	तेन निर्वृत्तः ।	P. V, 1, 79
९४	तस्मै भृतो ऽधीष्टः ।	80 + Vā. 2
९५	तं भूतो भावी ।	80
९६	मासाद्वयसि यत्खञौ ।	81
९७	संख्यादेर्यप् ।	82
९८	षषो ख्यच्च वा ।	83
९९	ठंश्चान्यच्च ।	84
१००	समायाः खः ।	85
१०१	संख्यादेर्वा ।	86
१०२	रात्र्यहःसंवत्सरात् ।	87
१०३	वर्षाल्लुक् च ।	88
१०४	प्राणिनि ।	89
१०५	तेन सुकरकार्यलभ्यपरिजय्यम् ।	93
१०६	तदस्य ब्रह्मचर्ये ।	94
१०७	महानाम्न्यादीनाम् ।	94 Vā. 1
१०८	तच्चरति ।	94 Vā. 2
१०९	देवव्रतादिभ्यो डिनिः ।	94 Vā. 3
११०	अष्टाचत्वारिंशतो ड्वुंश्च ।	94 Vā. 4
१११	चातुर्मास्याद्यलोपश्च ।	94 Vā. 5
११२	तस्य दक्षिणा यज्ञेभ्यः ।	95
११३	तत्र दीयते ।	96
११४	कालात्कार्ये च भववत् ।	96 + Bh.
११५	व्युष्टादिभ्यो ऽण् ।	97
११६	यथाकथाचाणः ।	98
११७	तेन हस्ताद्यत् ।	98
११८	शोभते ।	99

११९	कर्मवेशाद्यत् ।	P. V, 1, 100[10])
१२०	तस्मै प्रभवति संतापादिभ्यः ।	101
१२१	योगाद्यच्च ।	102
१२२	कर्मण उकञ् ।	103
१२३	सो ऽस्य प्राप्तः समयात् ।	104
१२४	ऋत्वादिभ्यो ऽण् ।	105. 97 Bh.
१२५	कालाद्यत् ।	107
१२६	प्रकृष्टः ।	108
१२७	प्रयोजनम् ।	109
१२८	एकागाराच्चौरे ।	113
१२९	आकालाट्ठंश्च ।	114 Vā. 2
१३०	चूडादिभ्यो ऽण् ।	97 Bh.
१३१	विशाखाषाढान्मन्थदण्डयोः ।	110
१३२	उत्थापनादिभ्यश्छः ।	111 + Vā. 1
१३३	स्वर्गादिभ्यो यत् ।	111 Vā. 2
१३४	पुण्याहवाचनादिभ्यो लुक् ।	111 Vā. 3
१३५	इवे वतिः ।	115. 116
१३६	तस्य भावस्त्वतलौ ।	119
१३७	नञो ऽनन्यार्थे ।	121
१३८	चतुरसंगतलवणवडबुधकतरसल-साद्वा ।	121[11])
१३९	पृथ्वादिभ्य इमनिच् ।	122
१४०	वर्णदृढादिभ्यः ष्यञ्च ।	123
१४१	गुणवचनब्राह्मणादिभ्यः कर्मणि च ।	124
१४२	सखिदूतवणिग्भ्यो यः ।	126 und vgl. Kāś.
१४३	स्तेयम् ।	125

१४४	कपिज्ञात्योर्ढक् ।	P. V, 1, 127
१४५	प्राणिजातिवयोऽर्थोद्गात्रादिभ्यो ऽञ्।	129
१४६	हायनान्तयुवादिभ्यो ऽण् ।	130
१४७	लघोरिको ऽकवेः ।	131 und vgl. Kāś.
१४८	योपान्ताद्गुरूपोत्तमादसुप्रख्याद्वुञ् ।	132. II, 4, 54 Vā. 4
१४९	चार्थसमासमनोज्ञादिभ्यः ।	133
१५०	गोत्रचरणाच्छ्लाघाधिक्षेपावगतेषु ।	134
१५१	ऋत्विग्भ्यश्छः ।	135
१५२	ब्रह्मणस्त्वः ॥	136.

चतुर्थस्य प्रथमः पादः समाप्तः ॥

[1]) C . . . yūpyaṃ kāṣṭham | yūpīyam | dīpyam | dīpīyam | yūpa | dīpa | apūpa . . .

[2]) C na rājācāryavṛṣanbrāhmaṇāt | ebhyo hite 'rthe cho na bhavati | rājñe hitam | ācāryāya hitam | vṛṣṇe hitam | brāhmaṇāya hitam. Vgl. Kāś. zu V, 1, 7.

[3]) C . . . rathāya hitā | rathyā. Vgl. Kāś. zu V, 1, 7.

[4]) AB prati vāsya.

[5]) C khārīkākaṇībhya īkan | khārīkākaṇībhyāṃ saṃkhyādhyardhapūrvābhyāṃ bahuvacananirdeśāt kevalābhyāṃ ca īkan bhavati | dvikhārīkaḥ | adhyardhakhārīkaḥ | khārīkaḥ | dvikākaṇīkam | adhyardhakākaṇīkam | kākaṇīkam.

[6]) AB putrāc cha ca.

[7]) C °śulkopadandīyate; das letzte Glied des Kompositums wird in der Vṛtti wie in der Kāśikā mit utkoca 'Bestechung' umschrieben. A liest °śulkopapadandīyate und B °śulkopadapaṃ dīyate. T lässt grade dieses Wort unübersetzt:
de · der · 'dir · la · 'phel · ba · daṅ · 'du · ba · daṅ · rñed · pa · daṅ ·
tad atra asmai vṛddhi - āya - lābha -
khral · daṅ · up(a) · daṅ · sbyin · to·
śulka - dīyate.

[8]) Alle pūraṇārdhāt ṣṭhan (oder so ähnlich), aber die Vṛtti giebt ausdrücklich als Beispiele fürs Femininum pañcamikā | ardhikā.

[9]) B °kaḍaṅkara°, ACT wie oben.

[10]) So alle Hss. und T.

[11]) So (vaḍa) ACT, B vata; alle budha.

१	धान्येभ्यः क्षेत्रे खञ् ।	P. V, 2, 1
२	व्रीहिशालेर्ढक् ।	2
३	यवयवकषष्टिकाद्यत् ।	3
४	वा तिलमाषोमाभङ्गाणुभ्यः ।	4
५	अश्वादेकाहगमे खञ् ।	19
६	गोष्ठाद्भूते ।	18
७	साप्तपदीनं सख्ये ।	22
८	सर्वचर्मणा कृतः ।	5
९	खः ।	5
१०	यथामुखसंमुखं दृश्यते ऽस्मिन् ।	6
११	सर्वादिपथ्यङ्गकर्मपत्त्रपात्रं व्याप्नोति।	7
१२	आप्रपदं प्राप्नोति ।	8
१३	अनुपदं बद्धा ।	9
१४	अयानयं नेयः ।	9
१५	सर्वान्नमत्ति ।	9
१६	परोऽवरपरंपरपुत्रपौत्रमनुभवति ।	10
१७	पारावारावारपारात्यन्तानुकामं गामी ।	11 und vgl. Kāś.
१८	अनुग्वलम् ।	15
१९	अध्वानं यत्त्र ।	16
२०	अभ्यमित्रं छश्च ।	17
२१	समांसमीनाद्यश्वीनागवीनाः ।	12—14
२२	अषडक्षाशितंग्वलंकर्मालंपुरुषाध्यन्तात् ।	4, 7
२३	अदिश्यश्चो वा ।	8
२४	पील्वादीनां पाके कुणप् ।	2, 24

२५ कर्णादीनां मूले जाहच् । P. V, 2, 24
२६ पचस्य तिः । 25
२७ तेन वित्तश्चुञ्चुप्चणपौ । 26
२८ विना नाना । 27
२९ वेः शालच्छङ्कटचौ । 28
३० संप्रोन्निश्च कटच् । 29[1])
३१ अवात्कुटारच्च । 30
३२ नासानतौ टीटञ्नाटज्भ्रटचः । 31
३३ निविडनिबिरीषचिक्कचिकिनचि-
पिटाः । 32. 33 + Vā. 1[2])
३४ क्लिन्नचक्षुषि चिल्लपिल्लचुल्लाः । 33 Vā. 2 + Bh.
३५ उपत्यकाधित्यके । 34
३६ कर्मणि घटते ऽठच् । 35
३७ तदस्य संजातं तारकादिभ्य इतच् । 36
३८ माने मात्रट् । 37
३९ ऊर्ध्वं दघ्नट्द्वयसट् च । 37 + Bh.
४० हस्तिपुरुषादण् च । 38
४१ संख्यादेः संख्येयाल्लुक् । 37 Bh.
४२ शन्शच्छतेर्डिनिर्वा । 37 Bh.
४३ यत्तदेतदो वतुप् । 39
४४ इयत्कियत् । 40
४५ कतिः संख्यायाम् । 41
४६ अंशे संख्यायास्तयट् । 42
४७ द्वित्रिभ्यामयड्वा । 43
४८ उभात् । 44
४९ निमाननिमेययोर्मयट् । 47 + Vā. 5

५० शतिशद्दशान्ताधिकास्मिञ्शतसहस्रे
डः । P. V, 2, 45 + Bh.
५१ तस्य पूरणे डट् । 48
५२ विंशत्यादिभ्यस्तमड्वा । 56
५३ शतादिमासार्धमाससंवत्सरात् 57
५४ षष्ठ्यादेरसंख्यादेः । 58
५५ नो मट् । 49
५६ षट्कतिकतिपयात्थट् । 51
५७ चतुरः । 51
५८ यच्छौ चलोपश्च । 51 Vā. 1
५९ द्वितीयतृतीयौ । 54. 55
६० बहुपूगगणसंघात्तिथट् । 52
६१ वतोरिथट् । 53
६२ भागे ऽष्टमाञ्ञो वा । 3, 50
६३ षष्ठात् । 50
६४ माने कश्च । 51
६५ तेन गृह्णातीति लुक् च । 2, 77 Vā. 2
६६ ग्रहणे वा । 77
६७ एकादाकिनिच्चासहाये । 3, 52
६८ आकर्षादिषु कुशलः । 2, 64
६९ पथकः । 63
७० धनहिरण्ये कामः । 65
७१ स्वाङ्गेषु सक्तः । 66
७२ औदरिको ऽलसे । 67
७३ सख्येन परिजातः । 68
७४ अंशं हारी । 69

७५ तन्त्रान्नवोद्धृते । P. V, 2, 70

७६ ब्राह्मणान्नाम्नि । 71

७७ उष्णात् । 71

७८ शीताच्च कारिणि । 72

७९ अधिकम् । 73

८० अनुकाभिकाभीकं कमिता । 74

८१ पार्श्वेनान्विच्छति । 75

८२ अयःशूलदण्डाजिनाभ्यां ठक् । 76

८३ सो ऽस्य ग्रामणीः । 78

८४ शृङ्खलं बन्धनं करभे । 79

८५ उत्क उन्मनाः । 80

८६ कालहेतुफलान्नाम्नि । 81 und vgl. Kāś.

८७ प्रायो ऽन्नमस्मिन् । 82

८८ कुल्माषादण् । 83

८९ वटकादिनिः । 82 Vā. 1

९० साक्षाद्द्रष्टा । 91

९१ श्राद्धमनेनाद्य भुक्तं ठंश्च । 85 + Vā. 1

९२ पूर्वात् । 86

९३ सपूर्वात् । 87

९४ इष्टादिभ्यः । 88

९५ अनुपद्यन्वेष्टा । 90

९६ क्षेत्रियच्परक्षेत्रे चिकित्स्यः । 92

९७ इन्द्रियम् । 93

९८ तदस्यास्त्यस्मिन्निति मतुप् । 94

९९ प्राण्यङ्गादातो लज्वा । 96 + Bh.

१०० सिध्मादिभ्यः । 97

१०१ वत्सांसात्स्निहबलिनोः । P. V, 2, 98

१०२ फेनात् । 99

१०३ पिच्छादिभ्यश्चेलच् । 100. 99

१०४ लोमादिपामादिभ्यः शनौ । 100

१०५ प्रज्ञाश्रद्धार्चावृत्तिभ्यो णः । 101 + Vā. 1

१०६ तपःसहस्राभ्यामण् । 103

१०७ ज्योत्स्नादिभ्यः । 103 Vā. 2

१०८ सिकताशर्कराभ्याम् । 104

१०९ इलज्देशे । 105

११० दन्तुरः । 106

१११ ऊषादिभ्यो रः । 107

११२ द्युद्रुभ्यां मः । 108

११३ केशादिभ्यो वः । 109 + Vā. 1 + Bh.

110

११४ मेधारथादिरः । 109 Vā. 3

११५ काण्डाण्डादीरच् । 111

११६ कृष्यादिभ्यो वलच् । 112[3])

११७ ज्योत्स्नातमिस्त्रोर्जस्विन्नूर्जस्वलमली-
मसाः । 114

११८ नावादिभ्यष्ठन् । 116 Bh. (vgl. Kāś.)

११९ व्रीह्याद्यत इनिश्च । 116. 115

१२० नैकाचः । 115 Vā. 1

१२१ सप्तम्याम् । 115 Bh.

१२२ एकगोपूर्वाट्ठञ् । 118

१२३ निष्कादेः शतसहस्रात् । 119

१२४ नवयज्ञादिभ्यः । IV, 2, 35 Vā. 1

१२५	चार्थरोगगर्हितात्प्राणिस्थादस्वाङ्गाद्दिनिः ।	P. V, 2, 128 und vgl. Kās.
१२६	वातातिसारपिशाचानां कुक् च ।	129 + Bh.[4])
१२७	वयसि पूरणात् ।	130
१२८	सुखादिभ्यः ।	131
१२९	धर्मशीलवर्णान्तात् ।	132
१३०	हस्तदन्ताज्जातौ ।	133[5])
१३१	वर्णाद्ब्रह्मचारिणि ।	134
१३२	पुष्करादिभ्यो देशे ।	135
१३३	मन्माब्नाम्नि ।	137
१३४	शिखादिभ्यो वा ।	136
१३५	रूपादाहतप्रशस्ययोर्यप् ।	120
१३६	हिमादिभ्यः ।	120 Vā. 1
१३७	अस्मायामेधास्रजो विनिः ।	121
१३८	आमयावी ।	122 Vā. 2
१३९	वृन्दादारकन् ।	122 Vā. 3
१४०	शृङ्गात् ।	122 Vā. 3
१४१	फलबर्हमलाच्चेनच् ।	122 Vā. 4. 114
१४२	पर्वमरुद्भ्यां तप् ।	122 Vā. 10
१४३	स्वामिन्नीशे ।	126
१४४	गोमिन्पूज्ये ।	114[6])
१४५	वाचो ग्मिनिः ।	124
१४६	आलजाटचौ कुत्सायाम् ।	125 + Bh.
१४७	अर्शआदिभ्यो ऽच् ।	127
१४८	तुण्डवलिवटेर्भः ।	139[7])
१४९	कंशंभ्याम् ।	138

१५०	तितुबयस्ताः ।	P. V, 2, 138
१५१	युस् ।	138
१५२	ऊर्णाहंशुभंभ्यः ।	123. 140
१५३	सूक्तसाम्नोश्छः ।	59
१५४	अध्यायानुवाकयोर्लुग्वा ।	60 + Vā. 1
१५५	विमुक्तादिभ्यो ऽण् ।	61
१५६	गोसदादिभ्यो वुन्	62[8])
१५७	निद्रातन्द्राश्रद्धादयाहृदयाद्वालुच् ।	III, 2, 158. V,2,122 Vā. 5
१५८	शीतोष्णतृप्रं न सहते ।	V, 2, 122 Vā. 6
१५९	हिमं सहते चेलुः ।	122 Vā. 7[9])
१६०	बलवातं चूलः ॥	122 Vā. 8. 9.[10])

चतुर्थस्य द्वितीयः पादः समाप्तः ॥

1) C sampronneś ca kaṭac | samaḥ prād udo ner veś ca kaṭaj bhavati | saṃkaṭaḥ | prakaṭaḥ | utkaṭaḥ | nikaṭaḥ | vikaṭaḥ.

2) nibirīṣa mit ṣ alle Hss. und T.

3) Zwischen 116 und 117 hat B das Sūtra dantaśikhān nāmni, das in A und T fehlt. Die Auslassung ist berechtigt, denn die Worte gehören, wie aus C ersichtlich, in den Gaṇa kṛṣyādi, sind also von Candra nicht als Sūtra gemeint.

4) So ABT; C im Sūtra vātātīsāra°, in der Vṛtti wie oben.

5) C hastadantāj jātau | etābhyāṃ jātāv inir eva bhavati | hastī | dantī | jātāv iti kim | hastavān | dantavān.

6) C gomin pūjye | gomin niti pūjye nipātyate | gomān anyaḥ.

7) So alle Hss. und T.

8) So alle Hss. und T.

9) C himaṃ sahate celuḥ | himād dvitīyāntāt sahata ity asmin narthe celur bhavati | himeluḥ.

10) C balavātaṃ cūlaḥ | balād vātāc ca dvitīyāntāt sahata ity asmin narthe cūlo bhavati | balūlaḥ | vātūlaḥ.

१	षष्ठ्या व्याश्रये तस् ।	P. V, 4, 48
२	रोगात्प्रतीकारे ।	49
३	क्षेपातिग्रहाव्यथनेष्वकर्तरि तृतीयायाः ।	46
४	हीयमानपापयुक्तात् ।	47
५	प्रतिना पञ्चम्याः ।	44
६	अवधावहाग्रुहोः ।	45
७	सर्वादिबहुभ्यो ऽद्व्यादिभ्यः ।	3, 2. 7
८	कुतो ऽत इतः ।	3. 5. VII, 2, 104 [1]
९	आद्यादिभ्यः ।	4, 44 Vā. 1
१०	सप्तम्यास्त्रल् ।	3, 10
११	क्व कुत्रेहात्र ।	12. 11. 5. 3
१२	भवद्दीर्घायुरायुष्मद्देवानांप्रियैस्ते ऽन्याभ्यश्च ।	14 Bh.
१३	सर्वैकान्यकियत्तदः काले दा ।	15
१४	सदाधुनेदानीं तदानीम् ।	6. 17. 18. 19
१५	किंयदन्यादनद्यतने र्हिल्वा ।	21
१६	तर्ह्येतर्हि सद्यः परेद्यवि ।	21. 16. 22
१७	पूर्वान्यान्यतरेतरापराधरोत्तरादेद्युस् ।	22 (vgl. Vā. 6)
१८	उभयाद्द्युश्च ।	22 Vā. 6. 7
१९	प्रकारे थाल् ।	23
२०	धा संख्यायाः ।	42
२१	षोढा वा ।	VI, 3, 109 Vā. 4
२२	ऐकध्यम् ।	V, 3, 44
२३	द्वित्रेर्धमुञ् ।	45

२४	एधा ।	P. V, 3, 46
२५	तद्वति धण् ।	45 Vā. 1 [2]
२६	जातीयर् ।	69
२७	स्थूलादिभ्यः कन् ।	4, 3
२८	दिक्शब्दाद्दिग्देशकालार्थात्सप्तमीपञ्चमीप्रथमाभ्यो ऽस्तातिः ।	3, 27
२९	अञ्चो लुक् ।	30
३०	उपर्युपरिष्टात् ।	31
३१	पूर्वाधरयोः पुरधौ च ।	40
३२	अस् ।	39
३३	अवरस्याव् ।	39 [3]
३४	वास्ताति ।	41
३५	पश्चात् ।	32
३६	पश्चार्धम् ।	32 Vā. 4
३७	परावरात्तस्था ।	29
३८	दक्षिणोत्तरादाच्च ।	36. 28. 38
३९	आहि च दूरे ।	37. 38
४०	अधराच्चात् ।	34
४१	एनबदूरे वा ।	35
४२	निन्द्ये पाशप् ।	47
४३	भूतपूर्वे चरट् ।	53
४४	षष्ठ्या रूप्य च ।	54 [4]
४५	द्विबहुषु प्रकर्षे तरप्तमपौ ।	57. 55
४६	किमेतिङसंख्यादामन्तावद्रव्ये ।	4, 11
४७	गुणादीयसुनिष्ठनौ च ।	3, 58
४८	विन्मतोर्लुक् ।	65

४९	प्रशस्यस्य श्रः ।	P. V, 3, 60
५०	वृद्धस्य च ज्यः ।	61. 62
५१	बाढान्तिकयोः साधनेदौ ।	63
५२	युवाल्पयोः कन्वा ।	64
५३	तिङश्च रूपप् ।	66 + Vā. 1
५४	किंचिदूने कल्पब्देश्यदेशीयरः ।	67
५५	प्रागढञः कः ।	70
५६	तिङ्संख्यानामचो ऽन्त्यात्पूर्वो ऽकच् ।	71 und vgl. Kāś.
५७	कश्च दः ।	72
५८	तूष्णीकाम् ।	72 Vā. 1
५९	शीले तूष्णीकः ।	72 Vā. 2
६०	सर्वादीनाम् ।	71
६१	सुपः ।	72 Bh.[5]
६२	अज्ञातकुत्सयोः ।	73. 74
६३	दयायाम् ।	76
६४	नृनाम्नि ठज्घनिलचो वा ।	78. 79
६५	उश्चोपात् ।	80
६६	षषः ।	[6]
६७	ऋतो लयौ ।	[7]
६८	उदन्तात् ।	[8]
६९	अल्पे ।	85
७०	ह्रस्वे ।	86
७१	कुटीशमीशुण्डाभ्यो रः ।	88
७२	कुतुपः ।	89
७३	कासूगोणीभ्यां ष्टरच् ।	90
७४	वत्सोक्षाश्वर्षभाणां तनुत्वे ।	91

७५	यत्तदेकाद्वाभ्यां निर्धारणे डतरच् ।	P. V, 3, 92. 94
७६	जातौ डतमज्बहुभ्यः ।	93. 94
७७	तौ किमः ।	92. 93
७८	इवे संज्ञाप्रतिकृत्योः ।	96. 97
७९	वस्तेर्ढञ् ।	101
८०	शिलाया ढश्च ।	102 und vgl. Kāś.
८१	शाखादिभ्यो यः ।	103[9]
८२	कुशाग्राच्छः ।	105
८३	आकस्मिके ।	106
८४	शर्करादिभ्यो ऽण् ।	107
८५	अङ्गुल्यादिभ्यष्ठक् ।	108
८६	एकशालायाष्ठश्च ।	109
८७	कर्कलोहितादीकक् ।	110
८८	पूगाञ्ञ्यः ।	112
८९	व्रातादस्त्रियाम् ।	113
९०	वाहीकेष्वब्राह्मणराजन्याच्छस्त्रजीविसंघाञ्ञ्यट् ।	114
९१	वृकाट्टेण्यट् ।	115
९२	दामन्यादिभ्यश्छः ।	116
९३	पर्श्वादिभ्यो ऽणस्त्रियाम् ।	117
९४	ञ्यादीनां बहुषु लुक् ।	119. II, 4, 62
९५	अभिजिद्विदभृच्छालावच्छिखावच्छमीवदूर्णावच्छ्रुमज्ञो ऽपत्याणो यञ् ॥	118.

चतुर्थस्य तृतीयः पादः समाप्तः ॥

[1]) C kuto 'ta itaḥ | kimaḥ pañcamyantāt tas kutvaṃ ca nipātyate vā | etada aś | idama iśbhāvaḥ | kutaḥ | kasmāt | ataḥ | etas-

māt | itaḥ | asmāt | katham abhitaḥ parita iti | tasyoge dvitīyāvidhānāt (II, 1, 52) siddham.

²) C tadvati dhaṇ | prakāravati dvitribhyāṃ dhaṇ bhavati | dvaidhāni | traidhāni.

³) A avarasyāvaḥ |

⁴) C °rūpyac ca.

⁵) C supaḥ | sarvādīnām aj eva yaḥ sup tataḥ pūrvo 'kaj bhavati | tvayakā | mayakā | tvayaki | mayaki.

⁶) C ṣaṣaḥ | ṣaṣ°: ṭhajādayo vā bhavanti | ḍaś cāntādeśaḥ | Ṣaḍikaḥ | Ṣaḍiyaḥ | Ṣaḍilaḥ | Ṣaṭkaḥ (vgl. P. V, 3, 84 Vā. 2).

⁷) C ṛto layau | ṛdantān manuṣyanāmno dayāyāṃ gamyamānāyāṃ layau vā bhavataḥ | Savitṛlaḥ | Savitṛyaḥ | Savitṛkaḥ | Savitṛdattakaḥ.

⁸) C udantāt | udantān manuṣyanāmno dayāyāṃ gamyamānāyāṃ layau vā bhavataḥ | Bhānulaḥ | Bhānuyaḥ | Bhānukaḥ | antagrahaṇāt prakṛtibhāvaḥ | Bhānudattakaḥ . . .

⁹) So nach C; A hat śākhādibhyo yan, und T śa · kha · la · sogs · pa · rnams · las · yaṅ · ṅo, was für yan · no verschrieben zu sein scheint.

१	बह्वल्पार्थात्कारकान्मङ्गले शस्वा ।	P. V, 4, 42 + Vā. 1
२	संख्यैकार्थाद्वीप्सायाम् ।	43
३	संख्यादेर्वुन् ।	1
४	दण्डदानयोः ।	2
५	वारसंख्यायाः कृत्वसुच् ।	17
६	बहोर्धा चाविप्रकर्षे ।	20
७	द्वित्रिचतुरः सुच् ।	18
८	सकृत् ।	19
९	प्रकृते मयट् ।	21¹)
१०	अनन्तावसथेतिहभेषजाञ्ञ्यः ।	23
११	तोयादीकम् विद्या चेत् ।	IV, 2, 7 Bh.
१२	यावादिभ्यः कन् ।	V, 4, 29

१३	लोहितान्मणौ ।	P. V, 4, 30
१४	रक्तानित्ययोः ।	31. 32
१५	कालात् ।	33
१६	क्तादनात्यन्तिके ।	4
१७	विनयादिभ्यष्ठक् ।	34
१८	वाचः संदेशे ।	35 und vgl. Kāś.
१९	तथा कर्मणो ऽण् ।	36
२०	ओषधेरजातौ ।	37
२१	णजिनुणः ।	14. 15
२२	प्रज्ञादिभ्यो वा ।	38
२३	मृदस्तिकन् ।	39
२४	सस्नौ स्तुतौ ।	40
२५	नामरूपाद्धेयः ।	36 Vā. 2
२६	भागाद्यच्च ।	36 Vā. 2²)
२७	सूरमर्तक्षेमयविष्ठात् ।	36 Vā. 7. 8
२८	नवात् ।	36 Vā. 7
२९	त्नप्तनखा नू च ।	30 Vā. 6
३०	प्रात्पुराणे नश्च ।	30 Vā. 7
३१	देवतान्तात्तदर्थे यत् ।	24
३२	अर्घात् ।	25
३३	पाद्यम् ।	25
३४	अतिथेर्ण्यः ।	26³)
३५	अभूततद्भावे कृभ्वस्तियोगे विकाराच्च्विः ।	50 + Vā. 1
३६	अरुर्मनश्चक्षुश्चेतोरहोरजसां लोपश्च ।	51
३७	अभिविधौ संपदा च सातिर्वा ।	53. 52

३८ तदधीने । P. V, 4, 54
३९ देये त्रा च । 55
४० देवादिभ्यो द्वितीयासप्तम्योर्बहुलम् । 56
४१ अव्यक्तानुकरणादनेकाचो ऽनितौ
डाच् । 57
४२ कृञा द्वितीयतृतीयशम्बबीजात्कृषौ । 58
४३ संख्यादेर्गुणात् । 59
४४ समयाद्यापनायाम् । 60
४५ सपत्त्रनिष्पत्त्रादतिव्यथने । 61
४६ निष्कुलान्निष्कोषणे । 62
४७ प्रियसुखादानुकूल्ये । 63
४८ दुःखात्प्रातिकूल्ये । 64
४९ शूलात्पाके । 65
५० सत्यादशपथे । 66
५१ मद्रभद्राद्वपने । 67 + Bh.
५२ समासान्तः । 68
५३ न किमः क्षेपे । 70
५४ पूजायां स्वतेः प्रागन्यार्थात् । 69 + Vā. 1. 2
५५ नञो ऽनन्यार्थे । 71
५६ पथो वा । 72
५७ पुरब्धुरश्चानक्षाच् । 74
५८ ऋचः । 74
५९ नञ्बहोर्माणवचरणयोः । vgl. Kāś. zu 74
६० प्रत्यन्ववात्सामलोम्नः । 75
६१ अक्ष्णो ऽचक्षुषः । 76
६२ धेन्वनडुहर्ग्यजुषाक्षिभ्रुवदारगवोर्व-

ष्ठीवपदष्ठीवनक्तंदिवरात्रिंदिवाहर्दि-
वसरजसपुरुषायुषद्व्यायुषत्र्यायुषजा-
तोक्षमहोक्षवृद्धोक्षोपशुनगोष्ठश्वाः । P. V, 4, 77
६३ ब्रह्महस्तिराजपल्याद्वर्चसः । 78 + Bh.
६४ समवान्धात्तमसः । 79
६५ श्वसो वसीयसः । 80
६६ निसश्च श्रेयसः । 80. 77
६७ तप्तान्ववाद्रहसः । 81
६८ प्रतेरुरस आधारात् । 82
६९ अनुगवमायामे । 83
७० द्विस्तावा त्रिस्तावा वेदिः । 84
७१ प्रादिभ्यो ऽध्वनः । 85
७२ पाण्डूदक्कृष्णाद्भूमेः । vgl. Kāś. zu 75
७३ संख्याया नदीगोदावर्योश्च । vgl. Kāś. zu 75
७४ असंख्याच्चाङ्गुलेरनन्यासंख्यार्थे । 86
७५ अहःसर्वैकदेशसंख्यातपुण्यवर्षादीर्घाच्च
रात्रेः । 87[4])
७६ सख्यहोराज्ञां टच् । 91
७७ गोरलुक्यचार्थे । 92
७८ उरसो ऽग्रे । 93
७९ अनोऽश्मायःसरसां जातिनाम्नोः । 94
८० ग्रामकौटात्तक्ष्णः । 95
८१ अतेः शुनः । 96
८२ उपमानादप्राणिनि । 97
८३ मृगपूर्वोत्तराच्च सक्थ्नः । 98
८४ संख्याधान्नाव एकार्थात् । 99. 100

८५	खार्या वा ।	P. V, 4, 101
८६	द्विचिभ्यामञ्जलेः ।	102
८७	कुमहद्भ्यां ब्रह्मणः ।	105
८८	जनपदात् ।	104
८९	चार्थे चुदषहः समाहारे ।	106
९०	शरदादिभ्यो ऽसंख्यार्थे ।	107
९१	अनः ।	108
९२	नपुंसकाद्वा ।	109
९३	गिरिनदीपौर्णमास्याग्रहायणीझयः।	110—112
९४	निसः शतो डच् ।	73 Vā. 1
९५	संख्याया अबहोरन्यार्थे ।	73
९६	सक्थ्यक्ष्णः स्वाङ्गात्षच् ।	113
९७	अङ्गुलेर्दारुणि ।	114
९८	द्विचिभ्यां मूर्ध्नः ।	115
९९	अप्पूरण्यास्तासु ।	116 + Vā. 1
१००	प्रमाण्याः ।	116
१०१	अन्तर्बहिर्भ्यां लोम्नः ।	117
१०२	नक्षत्रान्नेतुः ।	116 Vā. 2
१०३	नञ्सुव्युपत्रिश्चतुरो ऽच् ।	77 + Vā. 1
१०४	नाभेः ।	[5]
१०५	सुप्रातसुश्वसुदिवशारिकुक्षचतुरश्राः।	120
१०६	नञ्सुदुर्भ्यः सक्थ्नो वा ।	121
१०७	प्रजाया असिच् ।	122
१०८	मन्दाल्पाच्च मेधायाः ।	122 [6]
१०९	नाम्नि नासाया नसो ऽस्थूलात् ।	118
११०	प्रादिभ्यः ।	119

१११	वेः ख्रः ।	P. V, 4, 119 Bh.[7]
११२	खुरखराण्स्वा ।	118 Bh.[8]
११३	धर्मादनिच्केवलात् ।	124
११४	सुहरिततृणसोमाज्जम्भात् ।	125
११५	दक्षिणेर्मा लुब्धयोगे ।	126
११६	इज्व्यतिहारे ।	127
११७	द्विदण्ड्यादीनि ।	128
११८	भूतिमासाट्ठच् ।	116 Vā. 4
११९	संप्राज्जानुनो ज्ञः ।	129 [9]
१२०	ऊर्ध्वाद्वा ।	130
१२१	धनुर्नाम्नि ।	133
१२२	जायाया निङ् ।	134
१२३	सूत्पूतिसुरभेर्गन्धस्येत् ।	135
१२४	आगन्तोर्वा ।	[10]
१२५	अल्पे ।	136
१२६	उपमानात् ।	137
१२७	पादस्य पादहस्त्यादिभ्यः ।	138
१२८	कुम्भपद्यादयः ।	139
१२९	सुसंख्यादेः ।	140
१३०	वयसि दन्तस्य दतृ ।	141
१३१	षोडन् ।	VI, 3, 109 Vā. 3
१३२	स्त्रीनाम्नि ।	V, 4, 143
१३३	अग्रान्तशुद्धशुभ्रवृषवराहाहिमूषि- कश्यावशिखरारोकाद्वा ।	145. 144 und vgl. Kāś.
१३४	ककुत्ककुदस्यावस्थायाम् ।	146
१३५	चिककुत्पर्वते ।	147

१३६ व्युदः काकुत्काकुदस्य । P. V, 4, 148

१३७ पूर्णाद्वा । 149

१३८ सुहृद्दुर्हृदौ मित्रामित्रयोः । 150

१३९ उरोभ्यः कप् । 151

१४० इनः स्त्रियाम् । 152

१४१ ज्यूङ्कतो ऽभ्रुवः । 153 [11])

१४२ शेषाद्वा । 154

१४३ न नाम्नि । 155

१४४ ईयसः । 156

१४५ ज्य ईत् । 156 Vā. 1

१४६ स्तुतौ भ्रातुः । 157

१४७ नाडीतन्त्र्योः स्वाङ्गे । 159

१४८ निष्प्रवाणिः ॥ 160.

चान्द्रे व्याकरणे चतुर्थो ऽध्यायः समाप्तः ॥

[1]) A prakṛtau mayaṭ.

[2]) C bhāgād yac ca | bhāgād yad bhavati dheyaś ca | bhāgyāni | bhāgadheyāni.

[3]) So C in Text und Vṛtti; AT haben °nyaḥ mit dentalem n, das nur für cerebrales, nicht für palatales verschrieben wird.

[4]) C . . . puṇyarātraḥ | varṣārātraḥ | dīrgharātraḥ . . .

[5]) C nābheḥ | nābhyantād aj bhavati | padmanābhaḥ | ūrṇanābhaḥ.

[6]) C mandālpāc ca medhāyāḥ | mandālpābhyāṃ nañādibhyaś ca parā yā medhā tadantād asij bhavati | mandamedhāḥ | alpamedhāḥ | amedhāḥ | sumedhāḥ | durmedhāḥ.

[7]) So BT; AC ˏveḥ khaḥ.

[8]) So alle Hss.

[9]) C saṃprāj jānuno jñaḥ | saṃprapūrvāj jānuno jñādeśo bhavati | saṃgate jānunī asya saṃjñaḥ | prajñaḥ. Ebenso T: sam · daṅ · pra · las · jānu · las · jñao.

[10]) C āgantor vā | svādibhyaḥ parasyāgantor gandhasyed vā bhavati | sugandhir āpaṇaḥ | sugandhaḥ | udgandhiḥ | udgandhaḥ | pūtigandhiḥ | pūtigandhaḥ | surabhigandhiḥ | surabhigandhaḥ. Vgl. Vā. 1.

[11]) C . . . abhruva iti kim | subhuḥ (subhrūḥ?). Aber bhrū ist nicht mit Suffix ūṅ gebildet.

१ सन्यङोराद्यमेकाज्द्विः । P. VI, 1, 9. 1

२ चङ्लिटोः । 11. 8

३ आद्यादचः । 2

४ न न्द्रौ हलि । 3 und vgl. Kāś.

५ अयि रः । [1])

६ पुनः । [2])

७ ईर्ष्यो यिः सन्वा । 3 Vā. 2 + Bh.

८ सुपो यथेष्टम् । 3 Bh.

९ दाश्वान्साह्वान्मीढ्वांश्चिक्लिदं चक्नसम् । 12 + Vā. 5 + Bh.

१० चराचरचलाचलपतापतवदावदघनाघनपाटूपटा वा । 12 Vā. 6—8

११ ष्यङः प्रधानस्य पुत्रपत्योः स्वयोरिग्यणः । 13

१२ बन्धावन्यार्थे । 14

१३ मातमातृकमातृषु वा । 14 Bh.

१४ वचिस्वपियजादीनां लिव्यपिति । 15. I, 2, 5

१५ ग्रहिव्यधोः । 16

१६ शिन्ङितोः । 16. I, 2, 4

१७ ज्याव्रश्चप्रच्छभ्रस्जाम् । 16 [3])

१८ वशस्तिङ्शित्यपिति । 16

१९ व्यचो ऽञ्णित्यनसि । 16. 17 Vā. 4

२०	किति तेषाम् ।	P. VI, 1, 15
२१	लिव्यश्वेर्द्विरुक्ते ।	17[4])
२२	ग्रहिप्रछ्योः सनि ।	I, 2, 8
२३	स्वपः ।	8
२४	चङि ।	VI, 1, 18
२५	यङि ।	19
२६	व्येस्यमोः ।	19
२७	चायः कीः ।	21
२८	प्रे स्त्यस्तवतोः ।	23
२९	स्पर्शद्रवमूर्त्योः श्यः ।	24
३०	प्रतेः ।	25
३१	वाभ्यवात् ।	26
३२	स्फायः स्फीः ।	22
३३	शृतं क्षीरहविषोः ।	27 + Bh.
३४	प्यायः पीः ।	28
३५	आङो ऽन्धूधसोः ।	28 Vā. 1
३६	लिड्यङोः ।	29
३७	वा श्वेः ।	30
३८	णौ संश्वङोः ।	31
३९	ह्वः ।	32
४०	द्वित्वे ।	33
४१	न तस्मिन् ।	37
४२	लिटि ।	38
४३	वयो यः ।	38
४४	वेरपिति वा ।	39. 40
४५	ल्यपि च ।	41

४६	ज्यः ।	P. VI, 1, 42
४७	व्यः ।	43
४८	परेर्वा ।	44
४९	एचो ऽशित्यात् ।	45
५०	अलिटि व्यः ।	46
५१	स्फुरिस्फुलोर्घञि ।	47
५२	दीङो ऽक्ङित्सनि ल्यपि ।	50[5])
५३	मिम्योरखलचि ।	50 + Vā. 2
५४	लियो वा ।	51
५५	अपगुरो णमुलि ।	53
५६	चिस्फुरोर्णौ ।	54
५७	प्रजने वियः ।	55
५८	भियः प्रयोजकात् ।	56
५९	स्मेश्च ।	57
६०	क्रीङ्जीनाम् ।	48
६१	अष्ठिवुष्वक्कादेः षः सः ।	64 + Vā. 1
६२	णो नः ।	65
६३	यो वलि लोपः ।	66
६४	वेरनचः ।	67
६५	हलस्तिसिपः ।	68
६६	सोः ।	68
६७	ङ्यापो दीर्घात् ।	68
६८	एङ्ह्रस्वात्संबुद्धावतः ।	69 + Vā. 1
६९	ह्रस्वस्यातिङि पिति तुक् ।	71
७०	छे ।	73
७१	आङ्माङः ।	74

७२	दीर्घस्य ।	P. VI, 1, 75
७३	पदान्तस्य वा ।	76
७४	इको यणचि ।	77
७५	एचो ऽयवायावः ।	78
७६	यि परे ऽवावौ ।	79
७७	धातोस्तत्रैव ।	80
७८	गव्यूतिरध्वमाने ।	79 Vā. 3
७९	शक्ये त्रिज्योरय् ।	81[6])
८०	क्रियः क्रयार्थे ।	82
८१	द्वयोरेकः ।	84
८२	आद्देङ् ।	87
८३	आदैजेवाद्यटः ।	90
८४	एचि ।	88
८५	इणेधोः ।	89
८६	ऊठि ।	89
८७	अक्षादूहिन्याम् ।	89 Vā. 3[7])
८८	स्वादीरेरिणोः ।	89 Vā. 5
८९	प्रादूहोढोढ्येषैष्येषु ।	89 Vā. 4
९०	ऋते तृतीयासमासे ।	89 Vā. 6
९१	प्रदशार्णवसनकम्बलवत्सरादृणे ।	89 Vā. 7. 8[8])
९२	ओतो ऽम्शसोरात् ।	93
९३	प्रादीनामृति धातौ ।	91
९४	वा सुप्यृति च ।	92 und vgl. Kāś.
९५	एङि पररूपम् ।	94
९६	अनियोग एवे ।	94 Vā. 3
९७	ओष्ठोत्वोः समासे वा ।	94 Vā. 5[9])

९८	शकन्ध्वादयः ।	P. VI, 1, 94 Vā. 4
९९	ओमाङोः ।	95
१००	उस्यनादौ ।	96
१०१	अतो ऽदेङि ।	97
१०२	अव्यक्तानुकरणस्यानेकाचो ऽत इतौ ।	98 + Vā. 1
१०३	न द्वित्वे ।	99
१०४	तो वा ।	99[10])
१०५	डाचि पूर्वस्य ।	99 Vā. 1
१०६	अको ऽकि दीर्घः ।	101
१०७	ऋत्यृतो ऋर्वा ।	101 Vā. 1
१०८	लृति लृः ।	101 Vā. 2
१०९	प्रथमयोरचि ।	102
११०	ततः शसो नः पुंसि ।	103
१११	नादिचि ।	104
११२	दीर्घाज्जसि च ।	105
११३	अमि पूर्वः ।	107
११४	यणिकः ।	108
११५	एङो ऽति पदादौ ।	109
११६	ङसिङसोः ।	110
११७	ऋत उत् ।	111
११८	सख्युः पत्युः ।	112
११९	हशि चातो रोः ।	113. 114
१२०	गोरो वा ।	122
१२१	अच्यवङ् ।	123
१२२	अचेन्द्रे ।	124 und vgl. Kāś.
		zu 123

१२३	न प्लुतो ऽनितौ ।	P. VI, 1, 125. 129
१२४	क्वचिद्वा ।	130
१२५	ईदूदेद्द्विवचनम् ।	125. I, 1, 11
१२६	अमू अमी ।	I, 1, 12
१२७	अजनाङ् ।	14
१२८	ओत् ।	15
१२९	सौ वेतौ ।	16
१३०	उञ् ।	17
१३१	ऊँ ।	18[11]
१३२	इको ऽसस्थाने ह्रस्वश्चासमासे ।	VI, 1 127 + Vā. 1
१३३	ऋदॢत्यकः ।	128
१३४	एतत्तदोः सुलोपो ऽकोरनञ्समासे हलि ।	132
१३५	दिवो ऽन्ते चोत् ।	131 und vgl. Kāś.
१३६	संपरेः कृञः सुट् ।	137. 135
१३७	उपाद्भूषणसमवाययत्नवैकृत्याध्याहारेषु ।	137—139
१३८	किरो लवने ।	140
१३९	हिंसायां प्रतेश्च ।	141
१४०	अपाच्चतुष्पाच्छकुनिषु हृष्टान्नकुलायार्थिषु ।	142 + Vā. 1
१४१	अपरस्पराः सातत्ये ।	144
१४२	पारस्करादीनि नाम्नि ॥	157.

पञ्चमस्य प्रथमः पादः समाप्तः ॥

[1]) C ayi raḥ | ayakāre hali parato repho na dvir ucyate | arcicişati | ardidiṣati | ayīti kim | arāryate. Vgl. die Kāś.

[2]) C punaḥ | yad dvir uktaṃ tat punar na dvir ucyate | jugupsiṣate | lolūyiṣate.

[3]) A jāvraśca°, BC jyavraśca°, T je · daṅ · braśca°.

[4]) C . . . aśver iti kim | śiśvāya | śiśvayitha.

[5]) C dīṅo 'kṅitsani lyapi | dīṅo 'kṅitsanviṣaye lyabviṣaye ca ātvaṃ bhavati | upadātā | upadātum | upadāya | īṣadupadānam | upadāyo vartate | akṅitsanīti kim | dīnaḥ | dedīyate | upadidīṣate.

[6]) A ayaḥ für ay.

[7]) A ūhiṇyām mit cerebralem ṇ; ebenso T.

[8]) So (°daśarṇa°) alle Hss.

[9]) A oṣṭhau°.

[10]) C to vā | dvitve sati takārasya itau parataḥ pararūpaṃ vā bhavati | paṭatpaṭad iti | paṭatpaṭeti.

[11]) A und T ūm.

१	अलुगुत्तरपदे ।	P. VI, 3, 1
२	पञ्चम्याः स्तोकादिभ्यः ।	2
३	ब्राह्मणाच्छंसी ।	2 Vā. 1
४	खितीच एकाचो ऽमः ।	68
५	ओजःसहोऽम्भस्तपोऽञ्जसस्तृतीयायाः ।	3 + Vā 1[1])
६	मनसो नाम्नि ।	4
७	आज्ञायिनि ।	5
८	पुंजनुर्भ्यामनुजान्धयोः ।	3 Vā. 2
९	आत्मनः पूरणे ।	5 Vā. 1
१०	नाम्नि पराश्च चतुर्थ्याः ।	7. 8
११	सप्तम्या बहुलम् ।	14
१२	षष्ठ्या आक्रोशे ।	21
१३	पुत्रे वा ।	22
१४	वाग्दिक्पश्यद्भ्यो युक्तिदण्डहरेषु ।	21 Vā. 1
१५	अदसः फग्वञोः ।	21 Vā. 2 + Bh.

१६	शुनः शेफपुच्छलाङ्गूलेषु नाम्नि ।	P. VI, 3, 21 Vā. 4
१७	दिवो दासे ।	21 Vā. 5
१८	ऋतो विद्यायोनिसंबन्धात्तच ।	23 + Vā. 1
१९	स्वसृपत्योर्वा ।	24
२०	मातरपितरौ चार्थे ।	32
२१	ऋतस्तचानङ् ।	25
२२	पुत्रे ।	25 Vā. 1
२३	देवतानामवायूनां वेदे सह श्रुता- नाम् ।	26 + Vā. 1 + Bh.
२४	नादैच्यग्नेरविष्णौ ।	28 + Vā. 1
२५	सोमवरुणयोरीत् ।	27
२६	दिवो द्यावा ।	29
२७	दिवस्पृथिव्यां वा ।	30 und vgl. Kāś.
२८	उषासोषसः ।	31
२९	स्त्रियां पुंवदुक्तपुंस्कमनूङेकार्थे स्त्रि- यामप्रधानपूरणीप्रियादौ ।	34 + Vā. 8
३०	प्रसूताप्रजातागर्भिण्यः ।	34 Bh.
३१	चतस्तरतमचरट्कल्पब्देश्यरूपप्पाशप्- शस्थ्यन्क्यङ्मानिषु ।	35 Vā. 1—5. 8. 9. 36
३२	यच्चणादौ ।	35 Vā. 11
३३	ढे ऽग्नायी ।	35 Vā. 11 + Bh.
३४	न त्यादिवुकोपान्तम् ।	37 + Vā. 1
३५	संज्ञापूरण्योः ।	38
३६	अचआदैज्झेतुररक्तविकारे ।	39
३७	स्वाङ्गादीदमानिनि ।	40 + Vā. 1
३८	जातिरष्फादौ च ।	41[2])

३९	पुंवत्स्वपदार्थजातीयदेशीयेषु ।	P. VI, 3, 42
४०	त्वतलोर्गुणः ।	35 Vā. 10
४१	सर्वादयो वृत्तिमात्रे ।	[3])
४२	तरतमरूपकल्पचेलड्ब्रुवगोत्रमतहते ङ्यो ह्रस्वः ।	43
४३	वैकाचः ।	44
४४	उगितः ।	45
४५	ऊङः ।	44
४६	आन्महतो जातीयैकार्थयोरच्व्यर्थे ।	46 + Bh.
४७	घासकरविशिष्टे पुंवच्च ।	46 Vā. 1
४८	इचि ।	[4])
४९	नाम्न्यष्टनः ।	125
५०	कपाले हविषि ।	46 Vā. 2
५१	गवि युक्ते ।	46 Vā. 3
५२	द्वेश्च संख्यायां प्राक्कृतादनन्यार्था- शीत्योः ।	47 + Bh.
५३	त्रेस्त्रयस् ।	48 [5])
५४	चत्वारिंशदादौ वा ।	49
५५	हृदयस्याणि हृत् ।	50
५६	लेखे ।	50
५७	लासयतोः ।	50
५८	पादस्याज्यातिगोपहते पदः ।	52
५९	हिमहतिकाषिष्ठन्यति पद् ।	53. 54. 53 Vā. 1
६०	ऋचः शि ।	55
६१	नस्नासिकायास्तःक्षुद्रे ।	1, 63 Vā. 2
६२	यत्यवर्णे ।	63 Vā. 2 + Bh.

६३	शिरसः शीर्षन्वा ।	P. VI, 1, 61 + Vā. 2
६४	शीर्षो ऽचि ।	61 Vā. 3
६५	नाम्न्युदकस्योदः ।	3, 57
६६	उत्तरस्य ।	57 Vā. 1
६७	वासवाहने ।	58
६८	पेषे पिषौ ।	58
६९	एकहलादौ भाण्डे वा ।	59
७०	मन्थौदनसक्तुबिन्दुवज्रभारहारवी- वधगाहेषु ।	 60
७१	इको ह्रस्वः ।	61
७२	न च्विङीयणियुवामभ्रूकुंसादीनाम् ।	61 Vā. 3. 61 + Bh.[6])
७३	ङ्यापोस्त्वनाम्नोर्बहुलम् ।	63. 64
७४	इष्टकेषीकामालानां चिततूलभारिषु ।	65
७५	खिति ससंख्यस्य मुम् च ।	66. 67
७६	अरुषः ।	67
७७	कारे ऽस्तुसत्यागदस्य ।	70 + Vā. 1
७८	लोकस्य पृणे ।	70 Vā. 4
७९	इत्ये ऽनभ्याशस्य ।	70 Vā. 5[7])
८०	भ्राष्ट्राग्न्योरिन्धे ।	70 Vā. 6
८१	अगिलस्य गिले ।	70 Vā. 7
८२	भद्रोष्णयोः करणे ।	70 Vā. 8
८३	मध्यस्य दिने ।	[8])
८४	श्येनतिलयोः पाते ञे ।	71
८५	रात्रेर्धातौ वा ।	72
८६	धेनोर्भव्यायाम् ।	70 Vā. 3
८७	मांसस्य पचि घञ्ल्युटोर्लोपः ।	[9])

८८	समस्तते ।	P. VI, 1, 144 Vā. 1[10])
८९	तुमश्च काममनसोः ।	144 Vā. 2 + Bh.
९०	तव्यादिषट्के ऽवश्यमः ।	144 Vā. 3
९१	नञो नः ।	3, 73
९२	तिङ्व्यवक्षेपे ।	73 Vā. 1
९३	ततो ऽचि नुट् ।	74
९४	एकादन्नाद्गौ संख्यायाम् ।	76 + Bh.
९५	नखादयः ।	75
९६	नगो ऽप्राणिनि वा ।	77
९७	सहस्य सो ऽन्यार्थे ।	82
९८	नाम्नि ।	78
९९	अनुपाख्ये ।	80
१००	अकाले स्वार्थे ।	81
१०१	ग्रन्थान्ताधिक्ये ।	79
१०२	नाशिष्यगोवत्सहले ।	83 + Vā. 1 + Bh.
१०३	समानस्य पक्षादिषु ।	85. 86 und vgl. Kāś. zu 84
२०४	नामगोत्ररूपस्थानवर्णवयोवचनध- र्मजातीये वा ।	85 und vgl. Kāś. zu 84
१०५	उदरे ये ।	88
१०६	दृग्दृशदृक्षे ।	89 + Vā. 1
१०७	वतौ चेदंकिमोरीश्की ।	89. 90
१०८	आः सर्वादीनाम् ।	91
१०९	विष्वग्देवयोश्च डद्रिगञ्चि वौ ।	92
११०	समः समिः ।	93
१११	सहस्य सध्रिः ।	95

१९२ तिरसस्तिर्यति । P. VI, 3, 94

१९३ द्यन्तःप्रादेरनादप ईत् । 97 + Bh.

१९४ देशे ऽनूपः । 98

१९५ समापो नाम्नि । 97 Vā. 1

१९६ क्वकारके ऽन्यस्य दुक् । 99

१९७ अषष्ठीतृतीयस्याशीराशास्थास्थि-
तोत्सुकोतिरागेषु । 99

१९८ अर्थे वा । 100

१९९ कोः कद्च्युत्तरार्थे । 101

१२० त्रिरथवदेषु । 102. 101 Vā. 1

१२१ तृणे जातौ । 103

१२२ कात्तपथोः । 104

१२३ ईषदर्थे । 105

१२४ पुरुषे वा । 106

१२५ कवङ् चोष्णे । 107

१२६ दिकक्ब्दात्तीरस्य तारः । 109 Vā. 1

१२७ पृषोदरादीनि । 109

१२८ संख्याविसायादेरह्नस्याहन्ङौ वा । 110

१२९ विश्वस्य वसुराटोर्दीर्घः । 128

१३० नरे नाम्नि । 129

१३१ ऋषौ मित्रे । 130

१३२ वनगिर्योः कोटराञ्जनादीनाम् । 117

१३३ मतौ बह्वचो ऽनजिरादीनाम् । 119

१३४ शरादीनाम् । 120

१३५ वले । 118

१३६ चितेः कपि । 127

१३७ ढ्रलोपे ऽणः । P. VI, 3, 111

१३८ सहिवहोरोत् । 112

१३९ कर्णे चिह्नस्याविष्टाष्टपञ्चभिन्नच्छिन्न-
च्छिद्रस्रुवस्वस्तिकस्य । 115

१४० नहिवृतिवृषिव्यधिरुचिसहितनिषु
क्वौ । 116

१४१ प्रादीनां घञि बहुलम् । 122

१४२ इकः काशे । 123

१४३ दस्ति । 124

१४४ वहे । 121

१४५ अन्येषामपि । 137

१४६ चौ । 138

१४७ यण इकः ॥ 139.

पञ्चमस्य द्वितीयः पादः समाप्तः ॥

1) So (°tapo°) alle Hss. und T.

2) C jātir asphādau ca | jātivāci striyāṃ vartamānam asphādāv amānini ca puṃvan na bhavati | Kaṭhībhāryaḥ | bahvṛcībhāryaḥ | asphādāv iti kim | hāstikam | cakāraḥ kim | Kaṭhamāninī. Vgl. die Kāś.

3) C sarvādayo vṛttimātre | sarvādayaḥ strīvṛttayo vṛttimātre puṃvad bhavanti | tasyāḥ sukham | tatsukham | yasyāḥ sukham | yatsukham | tasyā idam | tadīyam | yadīyam | bhavatyā idam | bhāvatkam | bhavadīyam | tasyām | tatra | yatra | tasyāḥ | tataḥ | yataḥ | kutaḥ | kayā vṛttyā | katham | tayā vṛttyā | tathā | tasyāṃ velāyām | tadā | tarhi | kathaṃ kukkuṭyā aṇḍam | kukkuṭāṇḍam | mṛgyāḥ kṣīram | mṛgakṣīram . . .

4) C ici | ijante (IV, 4, 116) parata ātvaṃ bhavati | keśākeśi | muṣṭāmuṣṭi.

5) So alle Hss.

6) C °abhrukuṃsādīnām.

7) Alle Hss. °sasya.

[8]) C madhyasya dine | madhyasya dine parato mum bhavati | madhyaṃdinaḥ.

[9]) C māṃsasya paci ghañlyuṭor lopaḥ | māṃsasya pacatau ghañlyuṭpare parato lopo vā bhavati | māṃspākaḥ | māṃsapākaḥ | māṃspacanī | māṃsapacanī | pacīti kim | māṃsadāhaḥ | māṃsadahanī | ghañlyuṭor iti kim | māṃsapaktiḥ. Vgl. Kāś. zu VI, 1, 144.

[10]) C samas tate | samas tate parato lopo vā bhavati | satatam | saṃtatam | katham sahitam | saṃhitam iti | ūror upamāsaṃhitasahita (II, 3, 79) iti nipātanāt. Dagegen B: samo hitatate, A: samā hitatatre (zu lesen wie B), T: sam(i) · hi · ta · daṅ · ta · ta · lao ebenfalls = B). Vgl. I, 4, 119.

१	प्रकृतेः ।	P. VI, 4, 1
२	हलः ।	2
३	अलुकि ।	1)
४	नाम्यतिसृचतस्रोः ।	3. 4
५	नुर्वा ।	6
६	नः ।	7
७	शिसुटि ।	8
८	स्महतोर्नुमि ।	10
९	अप्तृस्वसृनप्तृनेष्टृत्वष्टृक्षत्तृहोतृपोतृप्रशास्तृणाम् ।	11
१०	सावसंबुद्धौ ।	8
११	अत्वसोः ।	14
१२	इन्हन्पूषार्यम्णां शौ च ।	12. 13
१३	अज्झनोः सनि झलि ।	16. 15
१४	इङो गमः ।	16 + Vā. 1
१५	तनो वा ।	17
१६	क्रमस्त्वि ।	18

१७	ञमः किति वौ च ।	P. VI, 4, 15
१८	ञमि च च्छ्वोः शूठ् ।	19
१९	ज्वरत्वरावश्रिवुमवां सोपान्तस्य ।	20 2)
२०	राल्लोपः ।	21
२१	प्राग्युवोरवुग्युगसिद्धं समानाश्रये ।	22 + Vā. 12. 14
२२	श्नान्नः ।	23
२३	हलो ऽनिदितः क्ङित्युपान्तस्य ।	24
२४	शित्यपिति ।	I, 2, 4
२५	लिटीन्धिश्रन्थग्रन्थाम् ।	6 und vgl. Kāś.
२६	दम्भः स्तनि च ।	3)
२७	स्वञ्जः ।	vgl. Kāś. zu I, 2, 6
२८	शपि दंशसञ्जेश्च ।	VI, 4, 25
२९	रञ्जः ।	26
३०	णौ मृगरमणे ।	24 Vā. 3
३१	घञि भावकरणयोः ।	27
३२	स्यदो जवे ।	28
३३	अवोदैधौद्मप्रश्रथहिमश्रथाः ।	29 4)
३४	लङ्गिकम्प्योरुपतापशरीरविकारयोः ।	24 Vā. 1
३५	तनाद्यनिट्वनां ल्यपि ञमः ।	37. 38
३६	मो वा ।	37 Vā. 2
३७	झलि तिङ्यपिति ।	37. I, 2, 4
३८	क्ङिति ।	37
३९	जनसनखनामात् ।	42
४०	सनि ।	42
४१	ये वा ।	43
४२	तनो यकि ।	44

४३	सनः क्तिचि लोपश्च ।	P. VI, 4, 45
४४	लिङि तङि गमः ।	I, 2, 13. 11
४५	सिचि ।	13
४६	हनः ।	14
४७	यमः सूचने ।	15
४८	वोद्वाहे ।	16
४९	गमादीनां क्वौ ।	VI, 4, 40 + Bh.
५०	नाञ्चः पूजायाम् ।	30
५१	क्तिचि दीर्घश्च ।	39
५२	क्त्वि स्कन्दस्यन्दोः ।	31
५३	सेटि ।	I, 2, 18
५४	वञ्चिलुञ्चिथफो वा ।	24. 23 [5]
५५	जनशः ।	VI, 4, 32
५६	भञ्जेश्चिणि ।	33
५७	शासः क्ङिति शिस् ।	34
५८	तिङि हल्यपिति ।	I, 2, 4
५९	शा हौ ।	VI, 4, 35
६०	हनो जः ।	36
६१	लिङाशीर्लिङ्तिङ्शिति ।	46
६२	भ्रस्जो भर्ज् वा ।	47
६३	लोपो ऽतः ।	48
६४	यकि ।	[6]
६५	यस्य हलः ।	49
६६	क्यस्य वा ।	50
६७	णेरनिटि ।	51
६८	ततवतीटि ।	52

६९	अयामन्ताल्वाय्येत्नुषु ।	P. VI, 4, 55
७०	ल्यपि लघोः ।	56
७१	आपो वा ।	57
७२	चेः चीः ।	59
७३	उपदेशेऽज्झनग्रहदृग्भ्यः स्यसिच्सीयुट्तासां भावाप्ययोश्चिण्वदिट्वा ।	62
७४	दीङो लिटि युक् ।	63
७५	लोपो ऽचि क्ङिति चातः ।	64
७६	ईद्यति ।	65
७७	मास्थासागापिबहाग्दाधां हलि ।	66
७८	लिङ्येत् ।	67
७९	वा संयोगादेरस्थः ।	68
८०	न ल्यपि ।	69
८१	मेङ इद्वा ।	70
८२	लुङ्लङ्लृङ्क्ष्वडमाङ्योगे ।	71. 74
८३	अचि श्नुधातुभ्रुवां य्वोरियुवौ ।	77
८४	द्वित्वे पूर्वस्यासमे ।	78
८५	स्त्रियाः ।	79
८६	वाम्शसोः ।	80
८७	इणो यण् ।	81
८८	एरसंयोगादनेकाचः ।	82
८९	कारकासंख्यादेश्च सुध्यसुधियः ।	83. 85 und vgl. Kāś. zu 83
९०	वर्षाद्दृन्पुनःकाराद्भुवः ।	84 + Bh.
९१	ऊश्नुवोरलिटि ।	87
९२	भुवो वुग्लुङ्लिटोः ।	88

९३	ऊद्गोहो ऽचः ।	P. VI, 4, 89
९४	दुषो णौ ।	90
९५	वा चित्ते ।	91
९६	गमजनखनघसां ले लोपो ऽपिति ।	98
९७	किति च हनः ।	98
९८	हुझलो ऽनिटो हेर्धिः ।	101 + Vā. 1
९९	अतो लुक् ।	105
१००	उतो ऽसंयोगादधातोः ।	106
१०१	वास्य व्मोः ।	107
१०२	कृञो ये च ।	108. 109
१०३	अत उत्त्वापिति ।	110
१०४	श्नसोर्लोपः ।	111
१०५	श्नाद्विरुक्तयोरातः ।	112
१०६	ई हलि तिङ्यदाधः ।	113
१०७	इद्दरिद्रः ।	114
१०८	भियो वा ।	115
१०९	हाकः ।	116
११०	हौ वा ।	117
१११	यि लोपः ।	118
११२	दरिद्रः किति ।	114 Vā. 1
११३	अच्ययुवौ ।	114 Bh.
११४	लुङि वा ।	114 Vā. 3
११५	अस्दाधां हावेदद्विश्च ।	119
११६	लिव्यनादेशादेरेकहल्मध्ये ऽतः ।	120
११७	थलीटि ।	121
११८	तॄफलभजत्रपः ।	122

११९	राधो हिंसायाम् ।	P. VI, 4, 123
१२०	वा जॄभ्रमत्रसाम् ।	124
१२१	फणादीनां सप्तानाम् ।	125
१२२	दम्भश्रन्थग्रन्थाम् ।	120 Vā. 5 und vgl. Kāś. zu I, 2, 6
१२३	मनिपचिमचां नाम्नि ।	[7]
१२४	नशो ऽङि ।	120 Bh.
१२५	न शसददवादेङाम् ।	126
१२६	यच्यशिसुटि ।	129
१२७	पादः पत् ।	130[8]
१२८	वसोर्व उत् ।	131
१२९	श्वयुवमघोनामनणादौ ।	133 + Vā. 1[9]
१३०	अल्लोपो ऽनः ।	134
१३१	षपूर्वहन्धृतराज्ञामणि ।	135
१३२	ङिश्योर्वा ।	136
१३३	न संयोगाद्वमः ।	137
१३४	अचः ।	138
१३५	उद ईत् ।	139
१३६	आतः ।	140
१३७	विंशतेर्डिति तेः ।	142
१३८	अन्त्याजादेः ।	143
१३९	नो ऽणादौ ।	144
१४०	कलाप्यादीनाम् ।	144 Vā. 1—5
१४१	अह्नः खे ।	145
१४२	असर्वासंख्यैकदेशाट्टे ।	V, 4, 89. 88
१४३	समाहारे ।	89

१४४	एकात् ।	P. V, 4, 90
१४५	अन्तिकस्य तमे तादेः ।	VI, 4, 149 Vā. 9
१४६	कादेर्वङ्गलम् ।	149 Vā. 8
१४७	ओरोत् ।	146
१४८	ढे ।	147
१४९	यस्य ।	148
१५०	ङ्याम् ।	148
१५१	मत्स्यस्य यः ।	149 Vā. 5
१५२	हलो यत्रादेः ।	150
१५३	सूर्यागस्त्ययोश्छे च ।	149 Vā. 6
१५४	तिष्यपुष्ययोर्नक्षत्रे ऽणि ।	149 Vā. 7
१५५	आपत्यस्यानात्यणादौ ।	151
१५६	क्यच्व्योः ।	152
१५७	बिल्वकीयादीनामीयः ।	153
१५८	इष्ठेमेयःस्वन्त्याजादेः ।	154. 155
१५९	स्थूलदूरयुवक्षिप्रक्षुद्राणां यणादे- ख्योरिङ् च ।	156
१६०	बहोरेर्भू च ।	158
१६१	इष्ठे यिक् च ।	159
१६२	ज्यायान् ।	160
१६३	प्रियस्थिरस्फिरोरुगुरुबहुलतृप्रदी- र्घह्रस्ववृद्धवृन्दारकाणां प्रस्थस्फ- वरगरबंहत्रपद्राघह्रस्वर्षवृन्दाः ।	157. 156
१६४	र ऋतः पृथुमृदुकृशभृशदृढपरिवृ- ढानाम् ।	161 + Bh.
१६५	नैकाचः ।	163

१६६	अक्षे राजन्यमनुष्ययूनाम् ।	P. VI, 4, 163 Vā. 3
१६७	आत्माध्वनोः खे ।	169
१६८	अभावकर्मणोरनो ये ।	168
१६९	अणि ।	167
१७०	कर्मणो ऽशीले ।	172
१७१	माद्वर्मणो ऽपत्ये ।	170
१७२	हितनाम्नो वा ।	170 Vā. 1
१७३	ब्रह्मणो जातौ ।	171
१७४	उक्ष्णः ।	173
१७५	संयोगादिनो ऽसमूहे ।	166 und vgl. Kāś. zu 164
१७६	गाथिविदथिकेशिगणिपणिनाम् ।	165
१७७	अनपत्ये च ।	164
१७८	दाण्डिनायनहास्तिनायनजैह्माशि- नेयवासिनायनिभ्रौणहत्यधैव- त्यसारवैक्ष्वाकहिरण्मयानि ॥	174.[10])

पञ्चमस्य तृतीयः पादः समाप्तः ॥

[1]) C aluki | yatra yad ucyate tasyāluki sati tad bhavatīty etad adhikṛtaṃ veditavyam.

[2]) So (śrivu) alle Hss. und T.

[3]) C dambhaḥ ssani ca | dambheḥ sakārādau sani liṭi cāpiti parato nalopo bhavati | dhipsati | debhatuḥ | debhuḥ | dvisakāranirdeśaḥ kim | didambhiṣati.

[4]) T a · bo · da · daṅ · e · dha · daṅ · odman · daṅ · pra · śra · tha · daṅ · hi · ma · śra · tha · rnams · so und C . . . odma iti under manini . . . Dadurch wird die Vermutung Böhtlingks zu P. VI, 4, 29 bestätigt.

[5]) AB vañciluñcer vā.

[6]) C yaki | yaki parataḥ prakṛter ato lopo bhavati | kusubhyati (l. kuṣubhyati) | magadhyati | kakāraḥ kim | śyenāyate.

7) C manipacimacām nāmni | manyādīnām samjñāyām ata etvam bhavati | menā | Menakā | pecā | pecakā | mecā | mecakā.

8) A pādaḥ pad.

9) C . . . nakāranirdeśaḥ kim | yuvatyā maghavatyeti śabdāntaratvāt.

10) ACT °jaihmāsineya°.

१	युवोरनाकावसः ।	P. VII, 1, 1[1])
२	आयनेयीनीयियः फढखछघां ष्फा-ब्वादीनाम् ।	2
३	ठस्येकः ।	3, 50
४	इसुसुग्दोर्भ्यः कः ।	51 + Bh.
५	तो ऽशश्वतः ।	51[2])
६	अनञ्समासे क्त्वो ल्यप् ।	1, 37
७	ऋत इद्धातोः ।	100[3])
८	उपान्त्यस्य ।	101
९	उदोष्ठ्यात् ।	102
१०	इदितो नुम् ।	58
११	शे मुचादीनाम् ।	59
१२	नशो झलि ।	60
१३	मस्जो ऽन्त्यात्पूर्वः ।	60 und vgl. Kāś.
१४	जभो ऽचि ।	61
१५	रधः ।	61
१६	इटि लिटि ।	62
१७	रभो ऽशप्लिटोः ।	63
१८	लभः ।	64
१९	आङो यि ।	65

२०	उपात्स्तुतौ ।	P. VII, 1, 66
२१	प्रादिभ्यः खल्घञोः ।	67
२२	न सुदुरः केवलात् ।	68
२३	चिण्णमोरप्रादेर्वा ।	69 + Vā. 1
२४	पुंसुग्युगितः ।	70
२५	अञ्चः ।	70
२६	युजेरसमासे ।	71
२७	शावयमः ।	72
२८	बहर्जि बहर्ज्जि ।	72 Vā. 4. 5
२९	इको ऽचि सुपि ।	73
३०	उक्तपुंस्कस्य टादौ वा ।	74
३१	अस्थिदधिसक्थ्यक्ष्णामनङ् ।	75
३२	नाज्क्षेः शतुः ।	78
३३	शौ वा ।	79
३४	आच्छीड्योः ।	80
३५	शप्श्यनः ।	81
३६	सावनडुहः ।	82
३७	दिव औत् ।	84
३८	पथिमथ्यृभुक्षामात् ।	85
३९	शिसुव्येः ।	86
४०	थो न्थः ।	87
४१	इनो ऽचि लोपः ।	88
४२	पुंसो ऽसुङ् ।	89
४३	गोरौः स्वार्थे ।	90
४४	सख्युरशावैत् ।	92[4])
४५	ऋदुशनस्पुरुदंशोऽनेहसां चानङ् सौ ।	93. 94

४६	न संबुद्धौ ।	P. VII, 1, 92
४७	वोशनसः ।	vgl. Kāś. zu 94
४८	क्रुशस्तुनस्तृच् ।	95
४९	स्त्रियाम् ।	96
५०	चतुरनडुहोराम् ।	98
५१	अम्सौ संबुद्धौ ।	99
५२	अष्टनो वा सुप्यात् ।	2, 84 und vgl. Kāś.
५३	रायो हलि ।	85
५४	युष्मदस्मदोरनादेशे ।	86
५५	औशसम्सु ।	87. 88
५६	यो ऽचि ।	89
५७	शेषे लोपो ऽदः ।	90
५८	मान्तस्य युवावौ द्विवचने ।	91. 92
५९	यूयवयौ जसि ।	93
६०	त्वाहौ सौ ।	94
६१	तुभ्यमह्यौ ङयि ।	95
६२	तवममौ ङसि ।	96
६३	त्वमावेकस्मिन् ।	97
६४	त्रिचतुरोः स्त्रियां तिसृचतसृ ।	99
६५	तिसृका ।	99 Vā. 1
६६	ऋतो रो ऽचि ।	100
६७	जराया जरस्वा ।	101
६८	त्यदां तसादिषु चा द्वेरः ।	102 + Vā. 1
६९	किमः कः ।	103
७०	तः सः सौ ।	106
७१	असावसुकोऽसकौ ।	106. 107 + Vā. 1

७२	इदमयमियम् ।	P. VII, 2, 108. 111. 110
७३	दो मः ।	109
७४	टौस्यको ऽनः ।	112
७५	हल्यश् ।	113
७६	एतस्य चान्वादेशे द्वितीयायां चैनः ।	II, 4, 32. 34
७७	पन्निश्मास्हृद्यूषन्दोषञ्शसादौ वा ।	VI, 1, 63 und vgl. Kāś.
७८	लिङाशीर्लिङतिङ्शिति ।	II, 4, 35
७९	अस्तेर्भूः ।	52
८०	ब्रुवो वच् ।	53
८१	चक्षः ख्याञ् ।	54
८२	वा लिटि ।	55
८३	नासनवर्जनेषु ।	54 Vā. 10. 9
८४	अजेर्व्ययुघञप्क्येषु ।	56 + Vā. 1. 57
८५	ति कित्यदो जग्धः ।	36
८६	ल्यपि ।	36
८७	लुङ्सनञ्घञप्सु घस्लृः ।	37 + Vā. 1. 38
८८	वेञो लिटि वय्वा ।	40. 41
८९	हनो वध लिङि ।	42
९०	लुङि ।	43
९१	तङि वा ।	44
९२	एतेर्गाः ।	45
९३	णौ गमबोधे ।	46
९४	सनि ।	47
९५	इङः ।	48
९६	गाङ् लिटि ।	49
९७	वा लुङ्लृङोः ।	50

९८	णौ संश्वङोः ।	P. II, 4, 51
९९	वलादेरिट् ।	VII, 2, 35
१००	ग्रहो ऽस्त्वालिटीत् ।	37 + Vā. 3 [5]
१०१	वृतो वा ।	38
१०२	न लिङि ।	39
१०३	सिच्यतङि ।	40
१०४	इट् सनो वा ।	41
१०५	लिङ्सिचोस्तङि ।	42
१०६	ऋतः संयोगादेः ।	43
१०७	स्वृसूङूदितः ।	44
१०८	रधादिभ्यः ।	45
१०९	निष्कुषः ।	46
११०	ततवतोः ।	47
१११	पूक्लिशस्त्वश्च ।	51. 50
११२	वसक्षुध इट् ।	52
११३	अञ्चो ने ।	53
११४	लुभ आकुले ।	54
११५	जृषस्त्वः ।	55
११६	व्रश्चिल्वा ।	55
११७	उदितो वा ।	56
११८	तीषुसहलुभरुषरिषः ।	48 und vgl. Kāś.
११९	सनीवन्तर्धभ्रस्जदम्भुश्रिस्वृयूर्णुभर- ज्ञपि सनितनिपतिदरिद्रः ।	49 und vgl. Kāś.
१२०	स्यसिचि कृतचृतच्छृदतृदनृतः ।	57
१२१	अनिङ्गमेरिट् ।	58 + Vā. 1
१२२	न तङानैः ।	58

१२३	वृञ्च इट् ।	P. VII, 2, 59
१२४	तासश्च क्लृपः ।	60
१२५	न स्नोः ।	36
१२६	क्रमः ।	36
१२७	तङ्विषयात्कर्तर्यतिङः ।	36 Vā. 5
१२८	वशि ।	8
१२९	तेरग्रहादिभ्यः ।	9 Vā. 1
१३०	एकाचो ऽश्विश्रिडीशीङ्यूवादिष- ड्कात् ।	10 + Bh.
१३१	सिधिबुधिस्विदिमनिपुषश्लिषः श्यना ।	10 Bh. und vgl. Kāś.
१३२	विदेरलुकः ।	10 Bh.
१३३	यरलाङ्गः ।	10 Bh.
१३४	यरणगात्मः ।	10 Bh.
१३५	शकादिभ्यः ।	10 Bh.
१३६	श्युगूर्णोः कितः ।	11 und vgl. Kāś.
१३७	सनो ग्रहगुहश्च ।	12
१३८	स्वार्थे । [6]	
१३९	श्वीदितस्ततवतोः ।	14
१४०	यतो ऽपतेर्वा ।	15 und vgl. Kāś.
१४१	आदितः ।	16
१४२	भावारम्भयोर्वा ।	17
१४३	जपिवमः । [7]	
१४४	व्याङः श्वसः । [8]	
१४५	क्षुब्धस्वान्तध्वान्तं मन्थमनस्तमः ।	18

१४६ विरिब्धफाण्टबाढक्लिष्टानि स्वरा-
नायासभृशास्पष्टेषु । P. VII, 2, 18
१४७ धृषशसः प्रागल्भ्ये । 19
१४८ दृढः स्थूलबलिनोः । 20
१४९ प्रभौ परिवृढः । 21
१५० कृच्छ्रगहनयोः कषः । 22
१५१ घुषेरविशब्दने । 23
१५२ संनिविरर्दः । 24
१५३ अभेरविदूरे । 25
१५४ णेर्वृत्तं ग्रन्थे । 26
१५५ वा दान्तशान्तपूर्णदस्तस्पष्टच्छन्नज्ञप्ताः । 27
१५६ रुषहृषामत्वरसंघुषास्वनः । 28. 29
१५७ अपचितिः । 30 Bh.
१५८ सृभृवृस्तुद्रुस्रुश्रुवो लिटः । 13
१५९ कृञो ऽसुटः । 13 Vā. 1
१६० ऋतस्तासि नित्यानिटस्थलः । 63. 61
१६१ अचो वा । [9]
१६२ पाठे ऽत्वतः । 62
१६३ सृजिदृशः । 65
१६४ ऋवृव्येञदः । 66. 64 Bh.
१६५ क्वसोरेकाजाद्वसः । 67 [10]
१६६ वा हनगमविदविशदृशः । 68 + Bh.
१६७ ऋहनः स्ये । 70
१६८ अञ्जेः सिचः । 71
१६९ स्तुसुञो ऽतङि । 72
१७० यमरमनमातां सक् च । 73

१७१ ऋस्मिपूङञ्जशः सनः । P. VII, 2, 74 [1]
१७२ कॄभ्यः पञ्चभ्यः । 75
१७३ रुद्भ्यस्तिङः । 76
१७४ जनीशीडः स्ध्वे । 77. 78 + Bh.
१७५ आने मुगतः । 82
१७६ आसीनः ॥ 83.

चान्द्रे व्याकरणे पञ्चमो ऽध्यायः समाप्तः ॥

1) C . . . asa iti kim | śaṃyuḥ.
2) C . . . aśaśvata iti kim | śāśvatikaḥ . . .
3) Alle ṛta°.
4) C . . . aśāv iti kim | atisakhīni . . .
5) C . . . asyeti kim | ciṇvadiṭo mā bhūt | grāhiṣyate . . .
6) C svārthe | svārthikasya sana iṭ na bhavati | titikṣate | cikitsati | jugupsate.
7) C japivamaḥ | japivamibhyāṃ parayos tatavator iṭ vā na bhavati | japtaḥ | japitaḥ | vāntaḥ | vamitaḥ.
8) C vyāṅaḥ śvasaḥ | vipūrvād āṅpūrvāc ca śvaseḥ parayos tatavator iṭ vā na bhavati | viśvastaḥ | viśvasitaḥ | āśvastaḥ | āśvasitaḥ | vyāṅa iti kim | niśvasitaḥ | ucchvasitaḥ.
9) C aco vā | ajantāt tāsi nityāniṭaḥ parasya thala iṭ vā na bhavati | yātā | yayātha | yayitha | cetā | cicetha | cicayitha | hotā | juhotha | juhavitha | tāsīty eva | yutaḥ | yuyavitha | nityam ity eva | sotā | savitā | susavitha | aniṭa ity eva | lavitā | lulavitha | thala ity eva | yayiva | yayima.
10) ABT vasor°.
11) So nur T. Die Hss. lesen alle drei aj für añj.

१ मृजेरात् । P. VII, 2, 114
२ ऋतो ऽचि वा । [1]
३ अजागृणिश्वीनां सिच्यतङ्यादिच् । 5. 1
४ हलो ऽचः । 3

५	नेटि ।	P. VII, 2, 4
६	वोर्णोः ।	6
७	हलादेरुपान्त्यस्याश्वसक्षणह्येदितो ऽतः ।	7.5
८	वदव्रजलः ।	3. 2
९	ञ्णिति ।	115. 116
१०	अचः ।	115
११	किति चापत्यादावचामादेः ।	118. 117
१२	देविकाशिंशपादीर्घसत्त्रश्रेयसामात् ।	3, 1
१३	केकयमित्रयुप्रलयानां यादेरियः ।	2[2]
१४	ऐज्भाविनो य्वः पदान्तात्प्रागैच् ।	3
१५	द्वारादीनाम् ।	4
१६	न्यग्रोधस्य केवलस्य ।	5
१७	न व्यतिहारे ।	6
१८	स्वागतादीनाम् ।	7
१९	स्वादेरिति ।	8[3]
२०	पदस्य वा ।	9
२१	उत्तरस्य ।	10
२२	अंशादृतोः ।	11
२३	सुसर्वार्धाज्जनपदस्य ।	12
२४	अमद्राणां दिशः ।	13
२५	प्राचां ग्रामाणाम् ।	14
२६	संख्यायाः संवत्सरपरिमाणस्यासंज्ञाशाणकुलिजस्य ।	15. 17 und vgl. Kāś.
२७	वर्षस्याभाविनि ।	16
२८	जाति प्रोष्ठभद्रात्पदस्य ।	18 und vgl. Kāś.

२९	हृद्भगसिन्धोः पूर्वस्य च ।	P. VII, 3, 19
३०	अनुशतिकादीनाम् ।	20
३१	देवतानां चार्थे सूक्तहविषोः ।	21 und vgl. Kāś.
३२	नेन्द्रस्य परस्य ।	22
३३	दीर्घाद्वरुणस्य ।	23
३४	प्राचां नगरस्य ।	24
३५	जङ्गलधेनुवलजस्य वा ।	25
३६	अर्धात्परिमाणस्य पूर्वस्य तु वा ।	26
३७	नातः ।	27
३८	प्रावाहनस्य ढे ।	28
३९	नञः शुचीश्वरक्षेत्रज्ञकुशलनिपुणानाम् ।	30
४०	हनस्तो ऽचिण्णलोः ।	32
४१	आतो युग्णलि ।	33 + Bh.
४२	मः सेटो नावम्यमिकमाचमविश्रमः ।	34 + Bh.[4]
४३	जनिवधोः ।	35
४४	मेर्णलि वा ।	1, 91
४५	ऋरीव्लीह्रीक्नूयीक्ष्माय्यातां पुग्णौ ।	3, 36
४६	शाच्छासाह्वाव्यावेपां युक् ।	37
४७	वो विधूनने जुक् ।	38
४८	धूञ्प्रीञोर्नुक् ।	37 Vā. 1
४९	लियः स्नेहविलापने वा ।	39
५०	लो लुक् ।	39
५१	पातेः ।	37 Vā. 2
५२	प्रयोक्तृभियः षुक् ।	40
५३	स्फायो वः ।	41

५४	शदेरगतौ तः ।	P. VII, 3, 42
५५	सत्यार्थवेदानामापुक् ।	III, 1, 25 Vā. 2
५६	मितां ह्रस्वः ।	VI, 4, 92
५७	चिण्णमोर्दीर्घश्च ।	93
५८	क्तादेर्घे ।	96
५९	प्रादाविकस्मिन् ।	96
६०	इस्मन्त्वन्क्विषु ।	97
६१	चङ्युपान्तस्य ।	VII, 4, 1
६२	नाग्लोपिशास्वृदिताम् ।	2
६३	भ्राजभासभाषदीपजीवमीलपीडां वा ।	3
६४	कणादीनाम् ।	3 Bh.
६५	उर्ऋत् ।	7
६६	घ्र इत् ।	6
६७	स्थः ।	5
६८	पिबः पीप्यः ।	4
६९	देङो दिगि लिटि ।	9
७०	अधातोः कोदतो ऽसुप आपि ।	3, 44
७१	यकाभ्यामापो ऽत्यत्यपो वा ।	46. 44 Vā. 5
७२	भस्त्रैषाजाज्ञाद्वास्वानाम् ।	47 + Vā. 2
७३	अनुक्तपुंस्कादाच्च ।	48. 49
७४	वर्तका शकुनौ ।	45 Vā. 8
७५	सूतकापुत्रकावृन्दारकाः ।	45 Vā. 10
७६	नरिका ।	44 Vā. 4
७७	न यत्तदोः ।	45
७८	आशिषि ।	45 Vā. 3

७९	क्षिपकादीनाम् ।	P. VII, 3, 45 Vā. 5
८०	तारका ज्योतिषि ।	45 Vā. 6
८१	वर्णका तान्तवे ।	45 Vā. 7
८२	अष्टका पितृणाम् ।	45 Vā. 9
८३	चजोः कुर्घिण्ण्यतोः ।	52
८४	न्यङ्क्वादयः ।	53
८५	ञ्णिन्नि हनो हः ।	54
८६	द्विर्हेतौ ।	55
८७	हेरचङि ।	56
८८	सन्लिटोर्जेः ।	57
८९	चेर्वा ।	58
९०	न क्वादेः ।	59
९१	अजिव्रजोः ।	60
९२	वञ्चेर्गतौ ।	63
९३	ण्य आवश्यके ।	65
९४	ऋचरुचयाचत्यजाम् ।	66 + Vā. 3
९५	वचो ऽशब्दाख्यायाम् ।	67
९६	प्रयोज्यनियोज्यौ शक्ये ।	68
९७	भोज्यमन्ने ।	69
९८	यजो वञ्चलम् ।	66. 62
९९	ओलोपः श्ये ।	71
१००	क्सस्याचि ।	72
१०१	लुग्वा दुहदिहलिहगुहां तङि दन्त्ये ।	73
१०२	शमामष्टानां श्ये दीर्घः ।	74
१०३	ष्ठिवुक्लमाचमां शिति ।	75 + Vā. 1
१०४	क्रमो ऽतङाने ।	76

१०५ इषुगमियमां छः । P. VII, 3, 77 und vgl. Kāś.
१०६ पाघ्राध्मास्थाम्नादाण्दृशशदसदां
पिबजिघ्रधमतिष्ठमनयच्छपश्यशी-
यसीदाः । 78
१०७ ज्ञाजनोर्जा: । 79
१०८ प्वादीनां ह्रस्वः । 80
१०९ मिदेरेत् ॥ 82.

षष्ठस्य प्रथमः पादः समाप्तः ॥

[1] C ṛto 'ci vā | mṛjer ṛkārasyājādau parata ād vā bhavati | mārjanti | mṛjanti | mārjan | mṛjan | ṛta iti kim | saṃmārjanam | aciti kim | mṛṣṭaḥ.

[2] C iy für iyaḥ.

[3] C . . . ititi kim | śauvādaṃṣṭro maṇiḥ. Vgl. Vā. 1.

[4] Beispiele der Vṛtti zu ami: āmaḥ | āmakaḥ | āmi. Vgl. die Kāś.

१ इको ऽदेङ् क्रियार्थायाः । P. VII, 3, 84
२ उश्नोः । [1]
३ जुस्युकोः । 83. 86
४ लघोरुपान्तस्य । 86
५ सृजिदृशोर्झल्यम् । VI, 1, 58
६ स्पृशमृशक्षषतृपदृपस्पां वा । [2]
७ द्विरुक्तस्य नाच्यलिटि । VII, 3, 87
८ तिङ्शित्यपिदाशीर्लिङि । I, 2, 4. 5
९ जागुरलिटि । VII, 3, 85
१० चिणल्ङित्सु । 85
११ क्ङिति । I, 1, 5

१२ अतिङ्याश्च तल्लोपे । P. I, 1, 4 + Vā. 7
१३ कुटादीनामञ्णिति । 2, 1
१४ विज इटि । 2
१५ वोर्णोः । 3
१६ ततवतोरपूशीस्विदिमिदिक्ष्विदि-
धृषः । 19. 22
१७ मृषो ऽक्षान्तौ । 20
१८ उदुपान्तस्य शब्वतो भावारम्भयोर्वा । 21 + Vā. 1
१९ मृडमृदगुधकुषक्लिशवदवसलुचग्रहां
क्त्वि । 7. 24. 8
२० ऋततृषमृषकृशां वा । 24. 25 [3]
२१ रलो हलादेरिदुतोः सनि च । 26 [4]
२२ रुदविदमुषग्रहाम् । 8
२३ इको ऽनिटि । 9
२४ उपान्तस्य । 10
२५ लिङ्सिचोस्तङि । 11
२६ उः । 12
२७ सिचि दाधास्थामिश्च । 17
२८ गाङ ईत्स्ये च । 1
२९ भूसुवो ऽद्विस्तिङि । VII, 3, 88 + Vā. 1
३० हलि पित्युत औत् । 89
३१ वोर्णोः । 90
३२ नालि । 91
३३ तृणह इम् । 92
३४ ब्रुव ईट् । 93
३५ यङो वा । 94

३६	अस्तिसिचो ऽलः ।	P. VII, 3, 96
३७	रुद्भ्यः पञ्चभ्यो ऽट् च ।	98. 99
३८	अदः ।	100
३९	अत आद्यञि ।	101
४०	सुपि ।	102
४१	बहुषु झल्येत् ।	103
४२	ओसि ।	104
४३	टि चापः ।	105
४४	संबोधने सौ ।	106
४५	अम्बार्थानामडलेकानां ह्रस्वः ।	107 + Bh.
४६	ङ्यूङः ।	107
४७	मातुर्मातच् पुत्रे श्लाघ्ये ।	107 Bh.
४८	इदुतोरेङ् ।	108
४९	जसि ।	109
५०	ङित्यसख्युः ।	111. I, 4, 7
५१	पत्युः समासे ।	I, 4, 8
५२	स्त्रियां वा ।	6
५३	यूभ्यां चाट् ।	VII, 3, 112
५४	सेयुवो वा ।	I, 4, 4. 6
५५	स्त्रियाः ।	4
५६	याडापः ।	VII, 3, 113
५७	स्वैवतः स्याडच्च ।	114
५८	द्वितीयातृतीयाद्वा ।	115
५९	ङेराम् तत्र ।	116. 117
६०	नियः ।	116
६१	इदुद्भ्यामौत् ।	118

६२	एङो ऽच्च ।	P. VII, 3, 119
६३	टो ऽस्त्रियां ना ।	120
६४	ऋतो ङिसुव्यत् ।	110
६५	संयोगादेर्लिटि ।	4, 10 + Vā. 2
६६	स्कृञः ।	10 Vā. 1
६७	ऋदृकृणाम् ।	11
६८	ऋश्विदृशो ऽङि ।	16. 18
६९	असुपतवचां थुक्पुमुमः ।	17. 19. 20
७०	के ऽणो ह्रस्वः ।	13
७१	न कपि ।	14
७२	आपो वा ।	15
७३	शीङ एदलिटि ।	21
७४	यि क्ङित्ययङ् ।	22[5])
७५	प्रादिभ्य ऊहो ह्रस्वः ।	23
७६	लिङीणः ।	24
७७	आशिषि दीर्घः ।	25
७८	च्वियङ्यक्क्येषु ।	26. 25
७९	रीङृतो ये च ।	27
८०	रिङ् शयगाशीर्लिङि ।	28
८१	ऋसंयोगाद्योरत् ।	29
८२	यङि ।	30
८३	हनो घ्नी हिंसायाम् ।	30 Vā. 1
८४	ई घ्राध्मोः ।	31
८५	अस्य च्वौ ।	32
८६	क्यचि ।	33
८७	न क्षुध्यशनस्य ।	34

८८ धनस्य तृष्णायाम् । P. VII, 4, 34
८९ उदन्यः । 34
९० वृषाश्वयोर्मैथुने सुक् । 1, 51 Vā. 1
९१ असुक् चात्तुम् । 51 Bh.[6])
९२ दोसोमास्थामित्ति किति । 4, 40[7])
९३ छो वा । 41
९४ धाञो हिः । 42
९५ हाकस्त्वि । 43
९६ दो दत् । 46
९७ प्रादेरचस्तः । 47
९८ अपो भि । 48
९९ सि सो लिङतिङि । 49
१०० तासस्तो रि च लोपः । 50. 51
१०१ ह एति । 52
१०२ क्यङि वा । III, 1, 11 Vā. 1
१०३ ओजोऽप्सरसोः । 11 Vā. 2
१०४ यिवर्णयोर्दीधीवेव्योः । VII, 4, 53[8])
१०५ यणचि । I, 1, 6
१०६ मिमीमारभलभशकपतपददाधा-
मचः सि सनीस् । VII, 4, 54 und vgl. Kāś.
१०७ राधो हिंसायाम् । 54 Vā. 1
१०८ ज्ञप्यावृधामीत् । 55
१०९ दम्भ इच्च । 56
११० अव्याप्यस्य मुचेरोद्वा । 57
१११ द्वित्वे पूर्वस्याच्च लोपः । 58
११२ हलो ऽनादेः । 60

११३ खयि खरः । P. VII, 4, 61 + Vā. 1
११४ चर् । VIII, 4, 54
११५ झषो जश् । 54. 53
११६ कुहोश्चुः । VII, 4, 62
११७ न कुङो यङि । 63
११८ उरत् । 66
११९ ह्रस्वः । 59
१२० द्युतिस्वाप्योर्यण इक् । 67
१२१ व्यथो लिटि । 68
१२२ दीर्घो ऽपितीणः । 69
१२३ अत आदेः । 70
१२४ नुक् चानेकहलः । 71
१२५ अश्नोतेः । 72
१२६ भुवो ऽत् । 73
१२७ निजां लुक्येत् । 75
१२८ ऋपृभृमाहाङामित् । 77. 76[9])
१२९ सन्यतः । 79
१३० ओः पुयणज्यपरे । 80
१३१ स्रुश्रुद्रुप्रुप्लुच्युनां वा । 81
१३२ आदेङ्यङि । 82. 83
१३३ नीग्वञ्चस्रंसुध्वंसुभ्रंशुकसपतपदस्क-
न्दाम् । 84[10])
१३४ जमो ऽतो नुक् । 85
१३५ जपजभदहदशभञ्जपशाम् । 86
१३६ चरफलोः । 87
१३७ ति चोदतः । 89. 88

१३८ रीगृत्वतः । P. VII, 4, 90 + Vā. 1

१३९ रुग्रिकौ च लुकि । 91

१४० सन्वल्लघुनि णौ चङ्यनग्लोपे । 93

१४१ दीर्घो लघोः । 94

१४२ स्मृदृत्वरप्रथम्रदस्तॄस्पशामत् । 95

१४३ वा वेष्टिचेष्ट्योः । 96

१४४ ईच्च गणः ॥ 97.

षष्ठस्य द्वितीयः पादः समाप्तः ॥

[1]) C uśnoḥ | prakṛter vihitasya ukārasya śnoś cādeṅo bhavanti | karoti | cinoti | katham tarur madgur iti | śnusāhacaryād vikaraṇasyaiva grahaṇam.

[2]) C spṛśamṛśakṛṣatṛpadṛpasṛpām vā | spṛśādīnām jhalādau parato 'māgamo bhavati vā | spraṣṭā | sparṣṭā | mraṣṭā | marṣṭā | kraṣṭā | karṣṭā | traptā | tarptā | draptā | darptā | sraptā | sarptā | jhalīty eva | sparśanam | kriyārthāyā ity eva | ghṛtaspṛgbhyām. Alle Hss. und T mṛṣa für mṛśa.

[3]) Alle kṛṣām für kṛśām.

[4]) Hier ist wieder in beiden Ausgaben des Tanjur eine Lücke bis 117 incl., doch folgt das Stück hinter VI, 3, 57.

[5]) Die Text-Hss. lesen yi kṇity ay; C in Text und Vṛtti wie oben.

[6]) A asukcātum, B asukcātu, C asukcārṇam, T a · suk · yaṅ · za · bai · ched · duo (die letzten Worte bedeuten: des Essens wegen).

[7]) Die Text-Hss. lesen doṣo°.

[8]) So alle Hss.

[9]) C ṛpṛ°.

[10]) Alle bhramsu für bhraṃśu.

१ वीप्साभीक्ष्ण्ययोर्द्वे । P. VIII, 1, 4. 1

२ परेर्वर्जने वाक्ये वा । 5 + Vā. 1. 2

३ अध्युपर्यधसां सामीप्ये । 7

४ वाक्यादेरामन्त्रितस्यासूयासंमत्योः । P. VIII, 1, 8

५ एकस्य सुप्लुक् । 9 + Vā. 3 [1])

६ आबाधे पुंवच्च । 10 + 9 Vā. 3

७ प्रकारे गुणस्य । 12

८ अकृच्छ्रे प्रियसुखयोर्वा । 13

९ व्यतिहारे सर्वादीनां सुर्बहुलम् । 12 Vā. 11

१० परस्यापुंस्याम् । 12 Vā. 12

११ यथास्वे यथायथम् । 14

१२ द्वंद्वं रहस्यमर्यादाव्युत्क्रान्तियज्ञपा-
त्रप्रयोगेषु । 15

१३ अत्यन्तसहचरिते लोकविज्ञाते । 15 Vā. 1

१४ संभ्रमे यावद्बोधम् । 12 Vā. 5 + Bh.

१५ अपादादौ पदादेकवाक्ये । 18. 17. 18 Vā. 5 [2])

१६ युष्मदस्मदोः षष्ठीचतुर्थीद्वितीयान्त-
योर्वांनौ वा । 20. 26 Bh.

१७ बहुवचनस्य वस्नसौ । 21

१८ एकवचनस्य तेमे । 22

१९ त्वामौ द्वितीयायाः । 23

२० अन्वादेशे । 26 Vā. 1

२१ सपूर्वात्प्रथमान्ताद्वा । 26

२२ न चवाहाहैवयोगे । 24

२३ दृश्यर्थे ऽनालोचने । 25

२४ आमन्त्रितं पूर्वमसद्वत् । 72

२५ न सामान्यवचनमेकार्थे । 74 Bh.

२६ बहुले वा । 74

२७ पूर्वत्रासिद्धम् । 2, 1

२८	सुपि नलोपः ।	P. VIII, 2, 2
२९	न नि सुः ।	3
३०	सिज्लोप एकादेशे ।	6 Vā. 5
३१	षठनि क्तादेशः ।	6 Vā. 7
३२	प्लुतस्तुकि ।	6 Vā. 11
३३	धुटि श्चुः ।	6 Vā. 12
३४	द्वित्वे परसवर्णः ।	6 Vā. 14
३५	मादुपान्ताच्च मतोर्वः ।	9
३६	झयः ।	10
३७	नाम्नि ।	11
३८	न यवादिभ्यः ।	9
३९	अष्ठीवच्चक्रीवत्कचीवदुदन्वद्रुमण्व- च्चर्मण्वती ।	12. 13
४०	राजन्वान्सौराज्ये ।	14
४१	क्षपो रो लो ऽक्षपणादीनाम् ।	18 + Bh.
४२	प्रादीनामयतौ ।	19
४३	ग्रो यङि ।	20
४४	अचि वा ।	21
४५	परेर्घाङ्कयोगेषु ।	22 + Bh.
४६	कपिरिकादीनाम् ।	18 Bh.
४७	ङः ।	[3]
४८	सुपः प्रकृतेर्नो लोपः ।	7
४९	न संबुद्धौ ।	8
५०	नपुंसके वा ।	8 Vā. 2
५१	सुपि वलि तद्वत् ।	I, 4, 17. 18
५२	संयोगस्य पदस्य ।	VIII, 2, 23

५३	रात्सः ।	P. VIII, 2, 24
५४	धि सङि ।	25. 22 Vā. 1
५५	झलो झलि ।	26
५६	ह्रस्वात् ।	27
५७	इट ईटि ।	28
५८	स्कोः संयोगाद्योरन्ते च ।	29
५९	चोः कुः ।	30
६०	क्विनः ।	62
६१	नश्वा ।	63
६२	हो ढः ।	31
६३	दादेर्धातोर्घः ।	32
६४	वा द्रुहमुहस्नुहस्निहाम् ।	33
६५	नहाहो धः ।	34. 35
६६	व्रश्चभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजशां षः ।	36
६७	झलो जश् ।	39
६८	तसोस्तसौ मत्वर्थे ।	I, 4, 19
६९	झष एकाचः स्ध्वोर्बशो भष् ।	VIII, 2, 37
७०	धस्तथोश्च ।	38
७१	तथोर्धो ऽधः ।	40
७२	सि षढोः कः ।	41
७३	मो नो म्वोश्च ।	64. 65
७४	रदात्तवतोर्दश्च ।	42
७५	यण्संयोगादातः ।	43
७६	ऋल्वादिभ्यः क्तिनश्च ।	44 + Vā. 1[4]
७७	पूञो नाशे ।	44 Vā. 3
७८	दुग्वोश्च च ।	44 Vā. 2[5]

७९	सेर्ग्रासे ।	P. VIII, 2, 44 Vā. 4
८०	ओदितः ।	45
८१	चेः ची च ।	46
८२	वा भावाक्रोशदैन्येषु ।	VI. 4, 60. 61
८३	श्यो ऽस्पर्शे ।	VIII, 2, 47
८४	अञ्चो ऽनवधौ ।	48
८५	अद्यूते दिवः ।	49
८६	अवाते निर्वाणः ।	50
८७	घ्रात्रार्तिह्रीनुदोन्द्वविदो वा ।	56. 60
८८	प्रस्त्यो मः ।	54
८९	चः ।	53
९०	शुषः कः ।	51
९१	पचो वः ।	52
९२	ल्हादो ल्हद् ।	VI, 4, 95
९३	क्तिनि ।	6)
९४	फुल्लक्षीबकृशोल्लाघाः ।	VIII, 2, 55
९५	न ध्याख्यापॄमूर्छिमदाम् ।	57
९६	वित्तः प्रतीतभोगयोः ।	58
९७	भित्तं शकले ।	59
९८	ससजुषो रुः ।	66
९९	अह्नः ।	68
१००	लुक्यरि रः ।	69
१०१	प्रचेतसो राजनि वा ।	70 Vā. 1
१०२	पत्यादिष्वहरादीनाम् ।	70 Bh.
१०३	दो ऽनडुहः ।	72
१०४	वसुस्रंसुध्वंसां सः ।	72

१०५	तिपि ।	P. VIII, 2, 73
१०६	सिपि रुर्वा ।	74
१०७	दः ।	75
१०८	धातो र्वोरनचीको दीर्घः ।	76. 77
१०९	न सुपि यचि ।	79
११०	द्वित्वे ।	78 Vā. 1
१११	कुरुच्छुरोः ।	79
११२	अदसो ऽत्वे दादु दो मः ।	80
११३	अद्रौ वा ।	80 Bh.
११४	एत ईत् ।	81
११५	वाक्याचां प्लुतो ऽन्त्यः ।	82
११६	दूराह्वाने ।	84
११७	अनन्त्ये ऽपि हेहै ।	85
११८	गुर्वेकैकमनृद्वा ।	86
११९	अस्त्रीशूद्रप्रत्यभिवादे ।	83 + Vā. 1
१२०	प्रत्युक्तौ हिः ।	93
१२१	उपालम्भे ।	94
१२२	अङ्गयुक्तं तिङाकाङ्क्षम् ।	96
१२३	भर्त्सने द्विरुक्तं पर्यायेण ।	95 + Vā. 1
१२४	असूयासंमत्योः पूर्वम् ।	103
१२५	विचारे ।	97. 98
१२६	प्रतिश्रुतौ ।	99
१२७	पूजिते ।	100
१२८	चित्युपमार्थे ।	101
१२९	निन्दाशीःप्रैषेषु तिङाकाङ्क्षम् ।	104
१३०	अनन्त्यस्यापि प्रश्नाख्यानयोः ।	105

१३१ एचः प्रश्नान्तपूजाविचारप्रत्यभिवा-
देष्वादिदुत्परः । P. VIII,2,107 + Vā. 2 + Bh.

१३२ नैतो द्वित्वे । 107. I, 1, 11[7])

१३३ तयोर्य्वावचि ॥ 108.

षष्ठस्य तृतीयः पादः समाप्तः ॥

[1]) So (sup mit p) alle Hss.

[2]) Als Gegenbeispiel zu apādādau giebt die Kāśikā, um zu zeigen, dass am Anfang eines Versfusses nicht die enklitischen, sondern die vollen Formen des persönlichen Pronomens stehen, folgenden Śloka:

Rudro viśveśvaro devo yuṣmākaṃ kuladevatā |
sa eva nātho bhagavān asmākaṃ śatrumardanaḥ.

Das Vorbild dieses Verses in der Candra-Vṛtti lautet mit charakteristischer Abweichung:

Rudro viśveśvaro devo yuṣmākaṃ kuladevatā |
Mārajid bhagavān Buddhaḥ asmākaṃ kulanandanaḥ.

[3]) C ḍaḥ | ḍakārasya latvaṃ vā bhavati | vaḍabhī valabhī | nāḍaḥ nālaḥ.

[4]) Alle ṛ° für ṝ°.

[5]) AB dugvor ūc ca, CT wie oben.

[6]) C ktini | ktini parato hlādo hladādeśo bhavati | prahlattiḥ. Vgl. die Kāś. zu VI, 4, 95.

[7]) C naito dvitve | dvitve vartamānasya eto na bhavaty ākāraḥ plutaḥ | kaccit kuśalaṃ bhavatyoḥ kanye3 | eta iti kim | āyuṣmantau bhūyāstāṃ kumārakā3u.

१ समः सुटि सः । P. VIII,3,5. 1

२ पुमः खय्यमि । 6

३ नश्छव्यप्रशान् । 7

४ कान्कानि । 12

५ नॄन्पे रो वा । 10 und vgl. Kāś.

६ अत्रानुनासिकः पूर्वस्य । 2

७ अनुस्वारः । P. VIII,3,4

८ हलि मः । 23. 22

९ नश्चानन्त्यस्य झलि । 24

१० सम्राट् । 25

११ हे मनयवलपरे ते वा । 26. 27. 26 Vā. 1

१२ ङ्णोः कुक्टुकौ शरि । 28

१३ डः सो धुट् । 29

१४ नः । 30

१५ शि तुक् । 31

१६ मय उञो ऽचि वः । 33. 32

१७ ङमो ह्रस्वाद्द्वि । 32

१८ ढे ऽनादौ ढलोपः । 13 + Vā. 1

१९ रो रि । 14

२० विरामे विसर्जनीयः । 15

२१ खरि । 15

२२ शर्परे । 35

२३ रोः सुपि । 16

२४ भोभगोअघोभ्यो ऽशि लोपः । 17. 20

२५ आत् । 17

२६ यो ऽचि वा ऽनुञि । 17. 21. 22

२७ व्योरीषत्स्पृष्टौ च । 18

२८ क्वि रः सः । 34

२९ वा शरि । 36

३० खरि लोपः । 36 Vā. 1

३१ कुप्वोः ᳵकᳶपौ । 37

३२ ससंख्यस्यानादौ सः । 38 + Vā. 1

३३	रोः काम्ये ।	P. VIII,3,38 Vā. 2
३४	इणः षः ।	39
३५	निर्दुर्बहिराविश्चतुष्प्रादुष्पुरसाम् ।	41. 40
३६	सुचो वा ।	43
३७	इसुसोः संबन्धे ।	44
३८	स्नुतात्ति च ।	41 Vā. 2
३९	समासे ऽनुत्तरस्य ।	45
४०	अतः कृकमिकंसकुम्भपात्रकुशाकर्णीषु ससंख्यस्य ।	46
४१	अधःशिरसोः पदे ।	47
४२	नमसः ।	40
४३	कृञि वा ।	I, 4, 74
४४	तिरसः ।	72
४५	कस्कादयः ।	VIII, 3, 48
४६	कोश्वादेश्शसनादिशासिवसिघसां सः ।	57. 59. 60. 56
४७	नुम्विसर्जनीयशर्व्यवाये ।	58
४८	स्तोः षणि ।	61
४९	णेरस्विदिस्वदिसहः ।	61. 62
५०	प्रादीनां सुसूसोस्तुस्तुभस्थासेनिसेधसिचसञ्जस्वञ्जाम् ।	65
५१	सदो ऽप्रतेः ।	66
५२	स्तम्भेः ।	67
५३	अवाद्वौर्जित्यालम्बनाविदूर्येषु ।	68[1])
५४	वेश्च स्वनो भोजने ।	69
५५	निपरेश्च सेवसिवुसहसुटाम् ।	70
५६	स्तुस्वञ्जसिवादीनां वाड्व्यवाये ।	70. 71

५७	स्वादीनाम् ।	P. VIII,3,63
५८	स्थादीनां द्विरुक्तेन तस्य च ।	64
५९	नेः सयसितयोः ।	70
६०	विपरेः ।	70
६१	निरभ्यनोश्च स्यन्दो ऽप्राणिनि वा ।	72
६२	वेः स्कन्दो ऽततवतोः ।	73
६३	परेः ।	74
६४	स्फुरिस्फुलोर्निर्निविभ्यः ।	76
६५	वेः स्कभ्नः षः ।	77
६६	समासे ऽङ्गुलेः सङ्गः ।	80
६७	भीरोः स्थानम् ।	81
६८	अग्नेः स्तुत् ।	82
६९	ईतः सोमः ।	82 + Vā. 1
७०	ज्योतिरायुषश्च स्तोमः ।	83. 82
७१	मातृपितृभ्यां स्वसा ।	84
७२	अलुकि वा ।	85
७३	अभिनिष्टानो वर्णे ।	86
७४	प्रादुःप्रादिभ्यो यच्यस्तेः ।	87
७५	सुविनिर्दुर्भ्यः समसूतिसुपाम् ।	88
७६	नदीष्णः कुशले ।	89
७७	नेः स्नातः ।	89
७८	प्रतेः सूत्रे ।	90
७९	प्रष्ठो ऽग्रगामो ।	92
८०	वेः स्त्रो नाम्नि ।	93. 94
८१	गवियुधेः स्थिरः ।	95
८२	कपेः स्थलस्य ।	91

८३	विकुशमिपरिभ्यः ।	P. VIII, 3, 96
८४	अम्बाम्बगोभूमिद्विचिकुशेकुशङ्कङ्गुम- ञ्जिपुञ्जिबर्हिर्दिव्यग्निभ्यः स्थः ।	97
८५	एति संज्ञायामकोः ।	99
८६	नक्षत्राद्दितो वा ।	100[2])
८७	ह्रस्वात्सुपस्ति ।	101
८८	निसस्तपि सक्तत् ।	102
८९	सुषामादयः ।	98
९०	नाद्यन्तयोः ।	111
९१	सात् ।	111
९२	सिचो यङि ।	112
९३	सिधो गतौ ।	113
९४	निप्रतेः स्तब्धः ।	114
९५	सोढः ।	115
९६	प्रादिभ्यः स्तम्भुसिवुसहां चङि ।	116 + Vā. 1
९७	सोः स्यसनोः ।	117
९८	सदिस्वञ्जेर्लिटि ।	118 + Vā. 1
९९	धातोः सीलुङोश्च धो ढः ।	78
१००	वेटः ।	79
१०१	रषान्नो ण एकपदे ।	4, 1
१०२	पूर्वपदान्नाम्नि ।	3
१०३	वनं पुरगामिश्रकासिध्रकाशारि- काग्रेकोटरात् ।	4
१०४	प्रनिरन्तःशरेक्षुप्लक्षाम्रकार्ष्यपीयू- क्षाखदिरात् ।	5
१०५	वौषधिवृक्षाद्विन्त्र्यचो ऽनिरिकादेः ।	6 + Bh.

१०६	अह्नो ऽतः ।	P. VIII, 4, 7
१०७	त्रिचतुर्भ्यां हायनो वयसि ।	IV, 1, 27 Bh. und vgl. Kāś.
१०८	वाहनं वाह्यात् ।	VIII, 4, 8
१०९	पानं देशे ।	9
११०	वा भावकरणयोः ।	10
१११	गिरिनद्यादीनाम् ।	10 Vā. 1
११२	समस्तान्तसमीपयोरयुवादीनाम् ।	11 Vā. 1 und 3
११३	कुमदेकाचः ।	12. 13
११४	प्राद्यन्तरो ऽदुरो णः ।	14. I, 4, 65 Vā. 1. 60 Vā. 7
११५	हिनुमीनानि ।	15. 16
११६	नेर्गदनदपतपददाधामावादिहव- हशमहनयासाद्राप्साचिवपिषु ।	17
११७	अकखादावषान्ते पाठे वा ।	18
११८	अनो ऽन्ते च ।	19. 20
११९	हनः ।	22
१२०	ग्मोर्वा ।	23
१२१	अन्तरो ऽयनस्य चादेशे ।	24. 25
१२२	सुप्यचः ।	29
१२३	निर्विणः ।	29 Vā. 1
१२४	णेर्वा ।	30
१२५	हलादेरिजुपान्तात् ।	31
१२६	नुमीजादेर्हलः ।	32
१२७	वा निक्षनिंसनिन्दाम् ।	33
१२८	न भाभूपूञ्कमिगमिप्यायीवेपाम् ।	34 + Vā. 1

१२९ षः पदे । P. VIII,4,35

१३० नशेः ष्कः । 36 + Vā. 1

१३१ अन्ते । 37

१३२ चुटुतुलशर्व्यवाये । 2

१३३ सुपानाङ्ग्ययेन । 38. 2. 38 Bh.

१३४ घा हः । 22. 2 Vā. 4 und 5

१३५ क्षुभ्नादीनाम् । 39

१३६ स्तोः श्चुष्टुभ्यां तौ । 40. 41

१३७ न टोरनवतिनगर्योरादेः । 42 + Bh.

१३८ तोः षि । 43

१३९ शात् । 44

१४० यरो ञमि ञम्वा । 45

१४१ अचो रहाद्वे । 46

१४२ अनचि । 47

१४३ यणो मयः । 47 Vā. 1

१४४ शरः खयः । 47 Vā. 2

१४५ नाक्रोशे पुत्रस्यादिनि तत्परे च । 48 + Vā. 1

१४६ शरो ऽचि रात् । 49 [3]

१४७ दीर्घात् । 52

१४८ खरि चर्झलः । 55

१४९ वा विरामे । 56

१५० अणो ऽनुनासिकः । 57

१५१ अनुस्वारस्य ययि यम् । 58

१५२ पदादौ वा । 59

१५३ तोर्लि । 60

१५४ उदः स्थास्तम्भोस्तः । 61

१५५ हलो झरां झरि सस्थाने लोपो वा । P. VIII,4,65

१५६ झयो हो झय् । 62

१५७ शश्छो ऽमि । 63

१५८ चयः शरि द्वितीयः ॥ 48 Vā. 3.

चान्द्रे व्याकरणे सूत्रस्य षष्ठो ऽध्यायः समाप्तः [4] ॥

[1]) Beispiele der Vṛtti zu aurjitya: aho vṛṣalasyāvaṣṭambhaḥ | avaṣṭabdho ripuḥ śūreṇa.

[2]) C . . . ita iti kim | Punarvasuṣeṇaḥ . . .

[3]) C . . . rād iti kim | vatssaḥ (die Verdoppelung für dieses folgt aus 144).

[4]) B add. Candragomikṛte hinter vyākaraṇe. Das Wort sūtrasya ergänze ich nach dem Tanjur. Die Unterschrift in diesem siehe Gött. gel. Nachr. 1895 S. 282 (S. 11 des Sonderdruckes).

नमो मञ्जुघोषाय ॥

१ कृवापाजिमिस्वदिसाध्यशूभ्य उण् ।

kāruḥ śilpī
vāyuḥ samīraṇaḥ
pāyur apānam
jāyur auṣadham
māyuḥ pittam
gomāyuḥ sṛgālaḥ
svādur madhuram
sādhuḥ paropakārī
āśu śīghraṃ dhānyanāma ca.

२ दृसनिजनिचरिचटितलिभ्यो ञुण् ।[1]

dāru kāṣṭham
sānur giripradeśaḥ
jānu jaṅghāsthānam
cāru śobhanam
cāṭuḥ sphuṭavādī
tālur vadanaikadeśaḥ.

३ किंजराभ्यां श्रिणः ।

kiṃśāruḥ śaraḥ
jarāyur garbhaveṣṭanam.

४ कृकादृचः कश्च ।

kṛkavākuḥ kukkuṭaḥ kṛkalāsaś ca.

५ भृमृतृचरितनिमस्जिशीभ्य उः ।

bharur bhartā
marur nirjalo deśaḥ
taruḥ pādapaḥ
carur haviṣyānnam
tanuḥ śarīram
madguḥ pakṣiviśeṣaḥ
śayur ajagaraḥ.

६ अणः ।

aṇu sūkṣmam.

७ धान्ये नित् ।

aṇur vrīhiḥ.

८ पथ्यसिवसित्रपिहनिमनीन्दिकन्दिबन्धिभ्यः ।

paṭuḥ sphuṭavādī
asuḥ prāṇaḥ

vasu dravyam
trapu sīsam
hanur vadanaikadeśaḥ
Manuḥ prajāpatiḥ
induś candramāḥ
kanduḥ pākasthānam
bandhuḥ svajanaḥ.

९ वहिपंसेर्दीर्घश्च ।

bāhur bhujaḥ
pāṃsū reṇuḥ.

१० नमिमनिजनां नाकिधतश्च ।

nākur valmīkam
madhu kṣaudram
jatu lākṣā.

११ वल्लिफल्लेर्गुक्च ।

valgur manojñaḥ
phalgur asāraḥ.

१२ नेरञ्चेः ।

nyaṅkur mṛgaḥ.

१३ इषिभिदिव्यधिगृधिधृषिपृपृथिमृदेः कुः ।

iṣuḥ śaraḥ
bhidur vajram
vidhur agniḥ
gṛdhuḥ kāmaḥ
dhṛṣuḥ pragalbhaḥ
puruḥ samudraḥ
pṛthur vistīrṇaḥ
mṛdur marditaḥ.[2]

१४ शशिरपयोरत इच्च ।

śiśur bālaḥ
ripuḥ śatruḥ.

१५ कृग्रोरुच्च ।

Kurū rājā
gurur ācāryaḥ.

१६ अर्तेरूच्च ।

ūruḥ sakthi
urur mahān.

१७ स्यन्दो यण् इग्धश्च ।

sindhur nadī.

१८ भ्रस्जिस्पशेः सलोपश्च ।

bhṛguḥ prapātaḥ
paśuś catuṣpādaḥ.

१९ सृजेरसुम् च ।

rajjur dvitrivṛttā.[3]

२० आखनिवंहेर्नलोपश्च ।
ākhur mūṣikaḥ
bahu bhūri.

२१ शङ्कादयः ।
śaṅkuś cihnam
tarkuḥ kartanadravyam
śarur āyudham[4])
tsarur darpaṇadaṇḍaḥ
dhanuḥ śastram
mayuḥ kinnaraḥ
apaṣṭhur bālaḥ
suṣṭhu śobhanam
duṣṭhur durvinītaḥ
haridrur vṛkṣajātiḥ
mitadruḥ samudraḥ
mitrayur mitravatsalaḥ
(Śatadrur nadī
devayur dhārmikaḥ
kumārayuḥ kumāraghātī
mṛgayur vyādhaḥ
Jaṭāyuḥ pakṣī
paṭāyur vastram)[5]).

२२ सितनिगमिमसिसच्यविधाञ्क्रुशिभ्यस्तुन् ।
setur jalabandhaḥ
tantuḥ sūtram
gantuḥ pathikaḥ
āgantur abhyāgataḥ
mastu dadhyavayavaḥ
saktur yavavikāraḥ
otur viḍālaḥ
dhātur lohādiḥ
kroṣṭā sṛgālaḥ.

२३ वसेर्णिद्वा ।
vāstur gṛhabhūmiḥ
vastu padārthaḥ[6]).

२४ कमिमनिजनिहिभ्यस्तुः ।
Kantuḥ Kandarpaḥ
Mantuḥ Prajāpatiḥ
jantuḥ prāṇī
hetuḥ kāraṇam.

२५ ऋत्वादयः ।
ṛtur hemantādiḥ
kratuḥ sasomako yajñaḥ
ketur dhvajaḥ
pītuḥ sūryaḥ
gātur udgātā
bhātur bhāskaraḥ
yātuḥ kāmukaḥ
edhatuḥ puruṣaḥ
vahatur anaḍvān
jīvātur auṣadham
aptur yājñikaḥ.

२६. स्तनिहृषिपुषिगदिमदिभ्यो णेरित्नुच् ।
stanayitnur meghaḥ
harṣayitnuḥ suvarṇam
poṣayitnuḥ kokilaḥ
gadayitnur vāvadūkaḥ
madayitnuḥ surā.

२७ हृकोरेणुः ।
hareṇur gandhadravyam
kareṇur hastī.

२८ दाभाभ्यां नुः ।
dānur dātā
bhānur bhāskaraḥ.

२९ रीवृञोर्नित् ।
reṇur dhūliḥ
Varṇur nadaḥ.

३० सूविषिभ्यां कित् ।
sūnuḥ putraḥ
Viṣṇur Nārāyaṇaḥ.

३१ धेन्वादयः ।
dhenur navaprasūtā gauḥ
Jahnur ṛṣiḥ
Sthāṇur Mahādevaḥ
veṇur vaṃśaḥ
vagnur vāvadūkaḥ.

३२ क्षिपिनदिभ्यां चनुङ् ।
kṣipaṇur vāyuḥ
nadanur meghaḥ.

३३ सर्तेरयुः ।
Sarayur nadī.

३४ जनिमनिदसिभुजेः क्युस् ।
janyuḥ prāṇī
manyuḥ krodhaḥ
dasyuś cauraḥ
bhujyur odanaḥ.

३५ ह्रीषिक्तशिभ्यः कुक्सुगानुक ।
hrīkur adhṛṣṭaḥ
hlīkuḥ sa eva
ikṣuḥ khādyaviśeṣaḥ
kṛśānur vahniḥ.

३६ मृङस्त्युक् ।
mṛtyuḥ prāṇaviyogaḥ.

३७ शीङो धुक् ।
śīdhuḥ surāviśeṣaḥ.

३८ शुनशुचौ पुरः ।
parśuḥ pārśvāsthi
paraśuḥ kuṭhāraḥ.

३९ पीम्यो रुः ।
perur bhāskaraḥ
Meruḥ parvatarājaḥ
Sumeruḥ sa eva.

४० जत्र्वादयः ।

jatru grīvāpradeśaḥ
śatrur amitraḥ
rurur mṛgaḥ
śmaśru mukharoma
kharur darpaḥ
śigruḥ śobhāñjanakaḥ.

४१ योरागूच् ।

yavāgūḥ peyā.

४२ भ्रमेर्डूः ।

bhrūr netroparisthānam.

४३ चमितनिबधिभ्य ऊः ।

camūḥ senā
tanūḥ śarīram
vadhūḥ putrabhāryā.

४४ कषेश्छश्च ।

kacchūḥ pāmā.

४५ तिरो दुट् च ।

tardūḥ pariveṣaṇabhāṇḍam.

४६ यालोपो दरिद्रः ।

dardrūḥ kuṣṭhavikāraḥ.

४७ जम्ब्वादयः ।

jambūr vṛkṣajātiḥ
dṛnbhūḥ sarpajātiḥ
didhiṣū raṇḍikā
punarbhūḥ punarūḍhikā
karkandhūr badarīphalam
āḍūr jalataraṇī
alābūs tumbīphalam
kaṣerūr[7]) bhakṣaṇadravyam
kāsūr vikalavāk
pādūḥ pādadhāraṇī
sarjūr vidyut
kharjūr vṛkṣajātiḥ
marjūr malaviśuddhabhāṇḍam
nṛtūr dīrghakṛmiḥ
śṛdhūr yajñaḥ
karṣūḥ śuṣkagomayāgniḥ
kambūḥ paradravyāpahārī
Ratūr nadī
andūr bhūṣaṇajātiḥ
kaphelūḥ śleṣmātakaḥ.

४८ दिवेर्ऋन् ।

devā patibhrātā.

४९ नियो डित् ।

nā puruṣaḥ.

५० पित्रादयः ।

pitā janakaḥ
mātā jananī
duhitā ātmajā
nanāndā patibhaginī
bhrātā sodaryaḥ
jāmātā duhitṛpatiḥ
svasā[8]) bhaginī
naptā pautraḥ
neṣṭā ṛtvik
tvaṣṭā ādityaḥ
kṣattā pratīhāraḥ
hotā Viṣṇuḥ
potā bālaḥ
praśāstā upādhyāyaḥ.

५१ रविकविदरिशरिवलिवल्लिध्वन्यविहरिग्रन्थिभ्य इः ।[9])

raviḥ sūryaḥ
kaviḥ kāvyakartā
dariḥ prapātaḥ
śariḥ śaraḥ
Balir asurendraḥ
valliḥ śākhā
dhvaniḥ śabdaḥ
avir meṣaḥ
Harir Viṣṇuḥ
granthiḥ parvasandhiḥ.

५२ इगुपान्तात्किः ।

kṣipir yoddhā
śucir viviktaḥ
rucir abhilāṣaḥ
kṛṣiḥ karṣaṇam.[10])

५३ क्रमो ऽत इच्च ।

krimiḥ kṣudrajantuḥ.

५४ मनेरुच्च ।

munir ṛṣiḥ.

५५ अंहिकम्पोर्नलोपश्च ।

ahiḥ sarpaḥ
kapir vānaraḥ.

५६ शॄवसिवपिराजिवृहनिनभेरिञ् ।

śāriḥ śārikā
vāsis takṣakabhāṇḍam
vāpiḥ puṣkariṇī
rājiḥ paṅktiḥ
vāri salilam
ghātiḥ praharaṇam
nābhiḥ śarīrāvayavaḥ.

५७ अजिजन्यतिघसिरशिपणेरिण् ।

ājir yuddham
janir mātā
ātir gamanam
ghāsir agniḥ
rāśiḥ samūhaḥ
pāṇiḥ karaḥ.

५८ वेञो ड्डिः ।

viḥ pakṣī.

५९ नेरीच ।
nīvir mekhalā.

६० सख्यादयः ।
sakhā mitram
aśriḥ koṭiḥ
prahiḥ kūpaḥ
bhṛmir vāyuḥ
kāriḥ śilpī.

६१ सक्त्यसिभ्यां क्थिन् ।
sakthy ūrupradeśaḥ
asthi śarīrāvayavaḥ.

६२ सारेरथिन् ।
sārathī rathavāhaḥ.

६३ अङ्ग्यतिभ्यामुरीथिनौ ।
aṅguriḥ karāvayavaḥ
aṅguliḥ sa eva
atithir abhyāgataḥ.

६४ नीदल्भ्यां मिः ।
nemiḥ śakaṭam
Dalmiḥ Śakraḥ.

६५ ऊर्मिरश्मिभूमयः ।
ūrmis taraṅgaḥ
raśmiḥ prabhā
bhūmiḥ pṛthivī.

६६ कुषेः सिक् ।
kukṣir udaram.

६७ अक्षेर्नित् ।
akṣi netram.

६८ मृकणिभ्यामीचिः ।
marīcir mayūkhaḥ
kaṇīcir latā.

६९ राशदिभ्यां त्रिप् ।
rātriḥ kṣapā
śattriḥ kuñjaraḥ.[11]

७० भूसूङदिभ्यः क्रिन् ।
bhūri prabhūtam
sūrir ādityaḥ
adriḥ parvataḥ.

७१ शकिभूभ्यामुन्त्यन्तिचौ ।
śakuntiḥ pakṣī
bhavantiḥ kālaḥ.

७२ अर्तेरत्निच् ।
aratniḥ karaḥ.

७३ अञ्जेरलिच् ।
añjaliḥ karasampuṭaḥ.

७४ ऋतॄसृधृधम्यश्यविवृतिग्रहेरनिः ।
araṇir agnikāṣṭham
taraṇiḥ samudraḥ
saraṇiḥ panthāḥ
dharaṇiḥ pṛthivī
dhamanir galasirā
aśanir vajraḥ
avaniḥ pṛthivī
vartaniḥ kartanadravyam [12])
grahaṇir vahnisthānam.

७५ क्षिपः कित् ।
kṣipaṇir vāyuḥ.

७६ शकेरुनिः ।
śakuniḥ pakṣī.

७७ अगेर्निः ।
agniḥ pāvakaḥ.

७८ वेणिः ।
veṇiḥ keśabandhaḥ.

७९ श्रुश्रियुवह्नो नित् ।
śroṇiḥ kaṭipradeśaḥ
śreṇiḥ paṅktiḥ
yonir mārgaḥ
vahnir agniḥ.

८० पार्ष्ण्यादयः ।
pārṣṇiḥ pādaprahāraḥ
Vṛṣṇiḥ Śakraḥ
ghṛṇī raśmiḥ
sṛṇir aṅkuśaḥ
bhūṇiḥ pṛthivī
bhūrṇir vāraṇaḥ
cūrṇir granthaviśeṣaḥ
tūrṇis tvaritaḥ
jūrṇir musalaḥ.[13])

८१ वृदृभ्यां विन् ।
varviḥ śakaṭam
darvis tardūḥ.

८२ जागुः क्विन् ।
jāgṛvī rājā.

८३ क्ष्व्यादयः ।

chavis tvak
sthavis tantuvāyaḥ
kikiḥ pakṣī
divir ādityaḥ
dīdiviḥ svargaḥ
kṛvir dhūpaḥ
pṛṣvī rajaḥ [14])
jīvir oṣadhiḥ.[15])

८४ दृवसिभ्यां क्तिन् ।
dṛtiś carma
vastir mudrāśrayaḥ.

८५ पातेर्डतिः ।
patiḥ svāmī
Paśupatir Mahādevaḥ.

८६ अमेरतिः ।
amatiḥ kālaḥ.

८७ वहिवसिभ्यां चतिः ।
vahatir gauḥ
vasatir grāmasaṃniveśaḥ.

८८ तन्द्रेरीः ।
tandrīr mūrchā.

८९ लक्षेर्मुट् च ।
lakṣmīḥ śrīḥ.

९० अव्यादयः ।
avīḥ prakāśaḥ
tarīr vaiśvānaraḥ
starīr dhūmaḥ
yayīr aśvaḥ
papīr ādityaḥ
vātapramīr vātamṛgaḥ.

९१ रातेर्डैः ।
rāḥ suvarṇam.

९२ गमेर्डोः ।
gauḥ pṛthivī.

९३ ग्लानुदिभ्यां डौः ।
glauś candramāḥ
naur jalataraṇī.

(९४ तारेरन् ।
Tārā Bhagavatī.

९५ जेर्नुक् च ॥
Jino bhagavān Buddhaḥ.)[16])

उणादौ प्रथमः पादः समाप्तः ॥

[1]) T1 dri° für dṝ°.

[2]) ? T2 hat mṛ · duḥ maṃ · dā · tā. Im Ms. fehlt die Stelle.

[3]) ? T2 rajjuḥ dvi · ta · bṛttāḥ. Im Ms. Lücke.

[4]) Ms. śaruḥ praharaṇam.

[5]) Die Worte von Śatadru an nur im Ms., nicht in T2.

[6]) Hinter 23 fügt Ms. ein: kader amban | . . . kadambaḥ pakṣiviśeṣaḥ.

[7]) Von kaṣa hiṃsāyām (I, 230) abgeleitet.

[8]) Von einer Wurzel svasu hiṃsāyām abgeleitet, die sich im Dhātupāṭha nicht findet.

[9]) In beiden tibetischen Übersetzungen lautet das Sūtra nur: iḥ (io).

[10]) T kṛṣiḥ karma.

[11]) Ms. rāsadibhyāṃ° und sattriḥ.

[12]) Ms. om. kartana.

[13]) T musalam.

[14]) Von pṛṣu secane (I, 236) abgeleitet. T giebt als Bedeutung jalam.

[15]) T addit nīviḥ prāptiḥ.

[16]) Sūtra 94 und 95 nur in Ms., nicht in T1 und T2; wohl späterer Zusatz.

१ इण्भीकापाशल्मिर्चिभ्यः कन् ।
eka ekākī
bheko maṇḍūkaḥ
kāko vāyasaḥ
pāko bālaḥ
śalko valkalaḥ
marko vāyuḥ.

२ यूकादयः ।
yūkā okaṇī
arbhakaḥ śiśuḥ
pṛthuko bālaḥ
udakaṃ jalam
dhūkaḥ kālaḥ
syamīko valmīkaḥ
vīkā antargalavartikā
bhīko bhīruḥ
hrīko 'dhṛṣṭaḥ
hlīkaḥ sa eva
evam anye 'pi draṣṭavyāḥ.

३ कृदाधारार्चिभ्यः कः ।
karko varṇaviśeṣaḥ
kalkaṃ piṣṭadravyam
dāko yajñaḥ
dhāka odanaḥ
rākā paurṇamāsī
arka ādityaḥ.

४ उल्कादयः ।

ulkā jvālā
ulmukam ardhadagdhakāṣṭham
sṛka utpalam
vṛkaḥ paśujātiḥ
bhūkaṃ chidram
muṣko vṛṣaṇam
valkaṃ valkalam
śukaḥ pakṣī.

५ क्षिपिलङ्घिलिखिधमिभ्यः क्वुन् ।1)

kṣipako yoddhā
laṅghako mālākāraḥ
likhakaś citrakaraḥ
dhamakaḥ karmakaraḥ.

६ हो द्वे च ।

jahakaḥ kālaḥ.

७ कृषेरचश्चाद्वा ।

kārṣakaḥ kuṭumbī
kṛṣako vā.

८ व्रश्चिमूषेश्च किकन् ।

vṛścikaḥ kīṭaḥ
mūṣika ākhuḥ
kṛṣikaḥ kuṭumbī.

९ पणिपतेराङः ।

āpaṇiko vaṇik
āpatiko bālaḥ.

१० स्यमो य ईच ।

sīmiko vṛkṣaḥ.

११ भीशीभ्यामानकः ।

bhayānakaṃ gahanam
śayānako 'jagaraḥ.

१२ शिङ्घेराणकः ।

śiṅghāṇako nāsāsravaḥ.

१३ कृतिभिदिलतिः क्तिकन् ।

kṛttikā nakṣatram
bhittikā kuḍyam
lattikā godhā.

१४ इषेः क्तकन् ।

iṣṭakā pakvamṛttikā.

१५ वलिपतेराकः ।

valākā pakṣijātiḥ
patākā dhvajaḥ.

१६ पिनाकादयः ।

pinākas triśūlaḥ
śyāmākas tṛṇajātiḥ

khajākaḥ pakṣī
manākaḥ stokaḥ
guvākaḥ pūgaphalam
taḍākaḥ saraḥ
śalākā vidyopakaraṇadravyam
naśākas tāḍayitā
vidāko jñānam
namākaḥ picchilaḥ
bhandākaṃ śubham
khurāko marmacchedanadravyam.

१७ क्रिय इकन् ।

krayikaḥ kretā.

१८ अलीषः कीकन् ।

alīkaṃ mṛṣā
iṣīkā tūlāśrayaḥ.

१९ किङ्किणीकादयः ।

kiṅkiṇīkā kṣudraghaṇṭikā
tintiḍīkā vṛkṣajātiḥ
mṛdvīkā drākṣā
mṛdīka uragaḥ 2)
patatrīkā pakṣī
varvarīkā taruṇī
jarjarīkā chidram
valīkā udaravartiḥ 3)
ṛjīka ṛjukaḥ
Vālhīko janapadaḥ
Śarśarīka Indraḥ
parparīkā aśvaśālā
dardarīko mardalakaḥ
sṛṇīkā lālā
maṇīkā mekhalā
kaṇīkā sūkṣmajātiḥ.

२० कृञादिभ्यो वुन् ।

karakaḥ surābhāṇḍam 3)
sarakaḥ surāpānam
narako duḥkhasthānam
bharakaḥ svāmī
Varakaś caraṇam
kanakaṃ suvarṇam
janakaḥ pitā.

२१ शलिमण्डेरूकञ् ।

śālūkam utpalādimūlam
maṇḍūko bhekaḥ.

२२ उलूकादयः ।

ulūkaḥ pecakaḥ
madhūko vṛkṣajātiḥ
valūko hiṃsraḥ
jalūkā prāṇakaviśeṣaḥ
marūko mayūraḥ
kāṇūkaḥ kākaḥ
malūkaḥ kṛmijātiḥ
bhālūko 'cchabhallaḥ
picūkaḥ karpāsaḥ
kacūkaḥ śākajātiḥ.

२३ शमेः खः ।

śaṅkha udakasaṃbhavaḥ.

२४ मुहेर्मूर्च ।
mūrkho bālaḥ.

२५ शिखा ।
śikhā dīptiḥ.

२६ मुदिग्रो गग्गौ ।
mudgo vrīhijātiḥ
Gargaḥ śāstraviśeṣaḥ.[4])

२७ पतेरङ्गच् ।
pataṅgaḥ śalabhaḥ.

२८ गमेर्गन् ।
Gaṅgā Jāhnavī.

२९ शृङ्गाङ्गभृङ्गाः ।
śṛṅgaṃ viṣāṇam
aṅgaṃ śarīram
bhṛṅgo bhramaraḥ.

३० जनेर्घः ।
jaṅghā prāṇyaṅgam.

३१ कचेश्छः ।
kacchaḥ pārśvaḥ.

३२ शकादिभ्यो ऽटन् ।
śakáṭaṃ vāhanam
akaṭaṃ hiraṇam [5])
kulaṭā bandhakī
Devaṭa ṛṣiḥ
markaṭo vānaraḥ
Kamaṭo Rudraḥ.

३३ जटालोष्टम् ।
jaṭā keśabandhaḥ
loṣṭaṃ mṛdvaliḥ.

३४ कॄतॄकृपिः कीटन् ।
kirīṭaṃ mukuṭam
tirīṭaṃ veṣṭanam
kṛpīṭaṃ jalam [6])

३५ शमेष्ठः ।
śaṇṭho mahiṣacauraḥ.

३६ कमो ऽठच्च ।
kamaṭho vāmanaḥ
kaṇṭho grīvā.

३७ कॄवृञो ऽण्डन् ।
karaṇḍo guhyasthānam
varaṇḍo mukharogaḥ.

३८ ऊर्णोर्डः ।
ūrṇā meṣaroma.

३९ चमन्ताड्डः ।
caṇḍo durjanaḥ
daṇḍo laguḍaḥ
aṇḍaḥ pakṣiprasavaḥ
raṇḍā aprasavā
vaṇḍo duścarmā
gaṇḍaḥ kapolaḥ
khaṇḍo guḍavikāraḥ.

४० कुण्डादयः ।
kuṇḍaṃ bhājanam
muṇḍaṃ śiraḥ
juṇḍaṃ [7]) vanam
tuṇḍaṃ mukham
evam anye 'pi draṣṭavyāḥ.

४१ शमेर्ढः ।
śaṇḍho 'prasavaḥ.

४२ शकेरुन्तः ।
śakuntaḥ pakṣī.

४३ जॄविशो ऽन्तच् ।
jaranto mahiṣaḥ
veśanto vallabhaḥ.

४४ रुहिनन्दिजीविः षित् ।
rohanto vṛkṣaḥ
rohantī oṣadhī
nandantī sakhī
jīvantī oṣadhī.

४५ भूजिवसिवहिसाधिभासिगडिमण्डिहेमिभ्यः ।
bhavantaḥ kālaḥ
jayanto vṛkṣaviśeṣaḥ
vasanta ṛtuviśeṣaḥ
vahanto rathaḥ
sādhanto bhikṣuḥ
bhāsantaḥ sūryaḥ
gaḍayanto meghaḥ
maṇḍayanta odanaḥ
hemanta ṛtuḥ.

४६ अतो भुवो डुतच् ।[8])
adbhutam āścaryam.

४७ रुहिहृश्याभ्य इतच् ।
rohito matsyaḥ
lohitaṃ raktam
harito varṇaḥ [9])
śyetaḥ sa eva.

४८ भृञादिभ्यो ऽतच् ।
bharato naṭaḥ
darśataḥ somaḥ

jayato vahniḥ
parvato giriḥ
pacataḥ sūpakāraḥ
yamato vyādhiḥ
namato namraḥ
haryato yajñaḥ
khalato durjanaḥ.

४९ पृषिरञ्जेः कित् ।

pṛṣato mṛgaḥ
rajataṃ rūpyam.

५० मृगृवाहसीणमिद्मिलूपूधूर्विभ्यस्तन् ।

marto lokaḥ
gartaḥ śvabhram
vāto vāyuḥ
hastaḥ karaḥ
eto varṇaḥ
anto 'vasānam
danto daśanam
loto 'śrupātaḥ
poto bālaḥ
dhūrtaḥ śaṭhaḥ.

५१ घृसिदूभ्यः क्तः । [10])

ghṛtam ājyam
sitaṃ śuklam
dūtaḥ preṣyaḥ.

५२ तातपलितजर्तसूरताः ।

tātaḥ pitā
palitaḥ keśavikāraḥ
jarto dīrgharomā
sūrataḥ sukhasaṃvāsaḥ.

५३ शमादिभ्यो ऽथः ।

śamathaḥ samādhiḥ
śapathaḥ pratyayakāraḥ
āvasatho gṛham
vadathaḥ kokilaḥ
ravathaḥ sa eva
gamathaḥ kālaḥ
jīvatho dharmaḥ
Prāṇathaḥ Prajāpatiḥ
bharatho 'gniḥ
vedatho mārgaḥ.

५४ रमिकुषिकाशिभ्यः कथन् ।

rathaḥ syandanam
kuṣṭho vyādhiḥ
kāṣṭham indhanam.

५५ अवाद्भृञः ।

avabhṛtho yajñāvasānam.

५६ उषिकुषिगार्तिभ्यस्थन् ।

oṣṭho 'dharaḥ
koṣṭha udaraḥ
gāthā granthaviśeṣaḥ [11])
artho dhanam.

५७ जॄवृञ ऊथन् ।

jarūtham agramāṃsam
varūtho balasamūhaḥ.

५८ पातॄतुदिवचिरिचिसिचिविशिभ्यस्थक् ।

pītham jalam
tīrthaṃ puṇyasthānam
tuttho 'gniḥ
ukthaḥ sāmavedaḥ
rikthaṃ dravyam
sikthaṃ madhūcchiṣṭam
viṣṭhā purīṣam.

५९ यूथादयः ।

yūthaḥ prāṇisamūhaḥ
gūtho viṣṭhā
pṛṣṭhaṃ prāṇyaṅgam
samitha ṛtvigviśeṣaḥ
niśīthaḥ pradoṣāntaḥ
nirṛtho yajñāvasānam
nibhṛtho bhartā
gopīthaḥ pratyūṣaḥ
udgīthaḥ sāma
prothaṃ ghrāṇāśrayaḥ
titho 'gniḥ.

६० शविकमिभ्यां दन् । [12])

śabdo dhvaniḥ
kando mūlam.

६१ अब्दादयः ।

abdaḥ saṃvatsaraḥ
vṛndaṃ samūhaḥ
kundaḥ [13]) puṣpaviśeṣaḥ
mando jaḍaḥ
tunda udaravṛddhiḥ
śyāndaḥ suvarṇam.

६२ श्यास्त्याहृञविभ्य इनच् ।

śyenaḥ pakṣī
styenaś cauraḥ
hariṇo mṛgaḥ
avino dṛśyaḥ.[14])

६३ वृजिनाजिनम् ।

vṛjinaḥ kuṭilaḥ
ajinaṃ carma.

६४ वीपतिभ्यां तनन् । [15])

vetanā bhṛtiḥ
pattanaṃ nagaram.

६५ द्रुदक्षिभ्यामिनन् । [16])

draviṇaṃ dravyam
dakṣiṇā lokayātrā.

६६ विपिनेरिणतुहिनमहिनानि ।

vipinaṃ gahanam
iriṇam ūṣaram
tuhinaṃ tuṣāraḥ
mahinaṃ mahattvam.

६७ रसिरुचिरुवृञो युच् ।

rasanā mekhalā
rocanā gopittam
ravaṇa ādityaḥ
Varaṇā nadī.

६८ उन्देर्नलोपश्च ।
odano 'nnam.

६९ रञ्जेः क्युन् ।
rajanaṃ raṅgaḥ
rajanī rātriḥ.

७० कॄपॄवृजिमण्डिनिधाञः क्युः । [17)]
kiraṇaḥ prabhā
pūraṇaḥ samudraḥ
vṛjanam antarīkṣam
maṇḍanaṃ bhūṣaṇam
nidhānaṃ nidhiḥ.

७१ धृषेर्धिष च ।
dhiṣaṇā buddhiḥ.

७२ हनो जघ च ।
jaghanaḥ kaṭipradeśaḥ.

७३ ब्रधिवसिधापॄभ्यो नः ।
bradhna ādityaḥ
vasno mūlyam
dhānā yavavikāraḥ
parṇaṃ pattram.

७४ कॄवृतॄस्वपिसिद्रुभ्यो नन् ।
karṇaḥ śrotram
varṇo nīlādiḥ
tarṇaḥ samudraḥ
svapno nidrā
senā balasamūhaḥ
droṇaḥ parimāṇam.

७५ उषीणविकृषितृषिबुधिरतिधापॄभ्यो नक् ।
uṣṇo 'gniḥ
inaḥ svāmī
ūno vikalaḥ
kṛṣṇo varṇaḥ
tṛṣṇā abhilāṣaḥ
budhnaḥ pṛṣṭhāntaḥ
ratnaṃ jātau jātau yad utkṛṣṭam
dhīnaḥ samudraḥ
pūrṇaḥ sa eva.

७६ कृतेः सुक् च । [18)]
kṛtsnaṃ niravaśeṣam.

७७ श्लिषेरितो ऽच्च ।
ślakṣṇo mṛduḥ.

७८ तिजेरीच्च ।
tīkṣṇaṃ niśitam.

७९ रास्नादयः ।

rāsnā oṣadhiḥ
sāsnā gogrīvā
sthūṇā gṛhadharaṇī
vīṇā vādyaviśeṣaḥ
tṛṇaṃ vīraṇādi
arṇo viṭapaḥ
jīrṇo vṛddhaḥ.

८० कृवृतॄयमिदार्यर्जेरुनन् ।
karuṇā kṛpā
Varuṇo jalarājaḥ
taruṇo yuvā
talunaḥ sa eva
Yamunā nadī
dāruṇo raudraḥ
arjuno vṛkṣaviśeṣaḥ.

८१ शकेरुनः । [19)]
śakunaḥ pakṣī.

८२ पॄपातलेः पः ।
parpo gṛham
pāpaṃ jihmam
talpaṃ śayanam.

८३ स्तोरूह च । [20)]
stūpaṃ caityam.

८४ युकुसूनां किच्च ।
yūpo yajñayaṣṭiḥ
kūpaḥ prahiḥ
sūpo vyañjanam.

८५ बाष्पादयः ।
bāṣpa ūṣmāgamaḥ [21)]
śaṣpaṃ bālatṛṇam
śilpaṃ vijñānam
rūpaṃ nīlādi
śūrpaṃ kulavaḥ
khaṣpo balātkāraḥ.

८६ सर्तेरपः सुक् च ।
sarṣapo vrīhijātiḥ.

८७ विटपादयः ।
viṭapaṃ gahanam
viśapo gṛham
ulapaḥ saṃtāpaḥ
kuṇapo mṛtakaḥ
uṣapo 'gniḥ
kuṭapaḥ prasthacaturthabhāgaḥ
dalapaḥ praharaṇam
kacapaḥ śākaviśeṣaḥ
viṣṭapaḥ svargaḥ
maṇḍapo devagṛham
viśipaḥ praveśaḥ.

८८ रातेरिफः ।
repho 'kṣaram.

८९ गुरेः फक् ।

gulphaḥ prapadam.

९० गृश्रृभ्यां बः ।

garvo mānaḥ
Śarvo Mahādevaḥ.

९१ अश्विलटिकणिखटिविशिः क्वन् ।

aśvas turaṅgaḥ
laṭvā pakṣī
kaṇvaṃ pāpam
khaṭvā śayanīyam
viśvaṃ niravaśeṣam.

९२ शिवादयः ।

śivaṃ śāntam
sarvam aśeṣam
ulbaṃ jarāyuḥ
śulbaṃ tāmram
nimbam ariṣṭam
bimbaṃ śarīram
śambo lohavikāraḥ
stambo viṭapam
jihvā rasanā
grīvā galapradeśaḥ.

९३ कृशृगर्देरभच् ।

karabha uṣṭraḥ
kalabho hastipotaḥ
śarabhaḥ paśujātiḥ
śalabhaḥ pataṅgaḥ
gardabhaḥ kharaḥ.

९४ ऋषिवृषिरासिवल्लेः कित् ।

ṛṣabho balīvardaḥ
vṛṣabhaḥ sa eva
rāsabho gardabhaḥ
vallabhaḥ priyaḥ.

९५ दृङो भः ।

darbhaḥ kuśaḥ.

९६ गिरो भन् ।

garbho 'ntaḥpradeśaḥ.

९७ इणः कित् ।

ibhaḥ kuñjaraḥ.

९८ गुधेरूमः ।

godhūmo vrīhijātiḥ.

९९ प्रथिचरेरमच् ।

prathamaṃ pramukham
caramaṃ paścāt.

१०० ऋस्तुसुहुधृक्षिक्षुभायापद्यक्षिणीभ्यो मन् ।

armo 'kṣirogaḥ
stomaḥ saṃghātaḥ
somaḥ śaśāṅkaḥ
homo hotavyam
dharmaḥ puṇyam
kṣemaṃ kuśalam
kṣomam atasī
bhāmaḥ kāntiḥ
yāmaḥ praharaḥ
padmaṃ kamalam
yakṣmo vyādhiḥ
nemo 'dhastāt.

१०१ ग्रसेराच्च ।

grāmo janapadasaṃniveśaḥ.

१०२ सूचेः स्मन् ।

sūkṣmaṃ nirañjanam.

१०३ युधिहीन्धिजनिश्याधूभ्यो मक् ।

yudhmaḥ śaraḥ
himaṃ tuhinam
idhmaḥ kāṣṭham
janmaḥ prasavaḥ
śyāmo varṇaviśeṣaḥ
dhūmo 'gnisaṃbhavaḥ.

१०४ भियः षुक्वा ।

Bhīṣmaḥ Kurupitā
bhīmo bhayānakaḥ.

१०५ युजिरुजितिजेः कुश्च ।

yugmaṃ yugalam
rugmaṃ rajatam [22])
tigmaṃ tīkṣṇam.

१०६ घर्मग्रीष्माधमाः ।

gharmaḥ prasvedaḥ
grīṣma ṛtuviśeṣaḥ
adhamaḥ pratyaparaḥ.

१०७ तनेः कयन् ।

tanayaḥ putraḥ.

१०८ हृञो दुक् च ।

hṛdayaṃ manaḥ.

१०९ माछाससिसूभ्यो यः ।

māyā paravañcanā
chāyā pratibimbam
sasyaṃ sāraḥ
savyaṃ vāmam.

११० जायादयः ।

jāyā bhāryā
kanyā kumārī
saṃdhyā dinavasānam
bandhyā kulaṭā.

१११ रुचिभुजेः किष्यन् ।
rucisya odanam bhujiṣyaḥ śreṣṭhaḥ.

११२ मदेः स्यन् ।
matsyo jalacaraḥ.

११३ स्पृहेराय्यः ।
spṛhayāyyaṃ ghṛtam.

११४ वृङ एन्यः ।
vareṇyaḥ śreṣṭhaḥ.

११५ अर्तेरण्यच् ।
araṇyaṃ vanam.

११६ हो हिर् च ।
hiraṇyaṃ suvarṇam.

११७ पर्जन्यः ।
Parjanyaḥ Śakraḥ.

११८ पुणेः क्यन् ।
puṇyaṃ kuśalasthānam.

११९ शिक्यं धिष्ण्यम् ॥
śikyam udgrāhyam dhiṣṇyaṃ gṛham.

उणादौ द्वितीयः पादः समाप्तः ॥

1) T_1 und T_2 laghi für laṅghi.

2) ? Ms. udaram, T urakaḥ.

3) So Ms. und T übereinstimmend.

4) So nach T; Ms. dagegen Garga ṛṣiḥ.

5) So T, dessen Lesung durch die Worte a · ka · zhes · pa · mdoi · byiṅs (= aka iti sautro dhātuḥ) sichergestellt wird; Ms. dagegen hat ava rakṣa pālane und entsprechend avaṭam araṇyam.

6) So nach T; Ms. kṛpīṭaṃ karpaṭam.

7) Von jūna gatau abgeleitet; das Wort sonst nirgends erwähnt.

8) Ms. ado für ato.

9) Ms. varṇaviśeṣaḥ.

10) Ms. ghṛṣi°.

11) So nach T; Ms. chandoviśeṣaḥ.

12) śabda wird von śava gatau (vgl. unter Dhātupāṭha I, 248) abgeleitet, ebenso im folgenden Sūtra abda von av 'helfen', ein Zeichen, dass schon zu Candras Zeit b und v in der Aussprache zusammenfielen. Dass der Lautwert diesor Zeichen für Candra b war (die heutige nordindische Aussprache), zeigt die Einreihung der va-Stämme unter die Labialen unten 90—92.

13) Ms. kundaṃ.

14) T avino mṛgaḥ.

15) Nur im Ms.

16) T inac für inan.

17) T om. kyuḥ.

18) So beide T; Ms. dagegen kṛteḥ snak, was in der Wirkung auf dasselbe hinauskommt.

19) T_2 śa · ki · las · u · nio (= śaker uniḥ) und entsprechend in der Vṛtti śakuniḥ.

20) Ms. stor ūc ca.

21) ? T uṣmāṅga · maḥ; Ms. ūṣmoṃgamaḥ.

22) Obwohl sonst nirgends belegt, ist rugma durch die Übereinstimmung von T_1 und T_2 und durch die Ableitung in der Vṛtti vou ru · jo · 'joms · pa · lao (= rujo bhaṅge Dh. VI, 112) völlig gesichert.

१ मद्यङ्गिवाशिमथिचतिभ्य उरच् ।
mandurā vājiśālā Mathurā nagarī
aṅguraḥ bījaprasavaḥ caturo dakṣaḥ.
vāśurā rātriḥ

२ मकुरदर्दुरविधुराः ।
makuro darpaṇaḥ vidhuro viguṇaḥ.
darduro bhekaḥ

३ असेरुरन् ।
asura ādityaḥ.

४ श्वशुरः ।
śvaśuro bhāryāpitā.

५ तिमिरुधिमदिमन्दिचन्दिवन्धिभ्यः किरच् ।
timiram andhakāraḥ rudhiraṃ kṣatajam

madirā surā
mandiraṃ gṛham
candiro hastī
badhiraḥ śrotravikalaḥ.

६ स्थिरादयः ।

sthiram acalam
ajiraṃ gṛham
śiśiram ṛtuviśeṣaḥ
khadiro vṛkṣajātiḥ
sthaviro vṛddhaḥ
iṣiraḥ śaraḥ
chidiraś chidram
bhidiro vajraḥ
muhiro mūrkhaḥ
muciro dātā
ruciraḥ śobhanaḥ
śrathiraṃ śithilam
sphiraṃ sphītam.

७ तञ्चवञ्चशकिक्षिपिक्षुदिरुदिमदिमन्दिचन्दिभ्यो रक् ।

takraṃ mathitam
vakraṃ kuṭilam
Śakro devarājaḥ
kṣipraṃ tvaritam
kṣudro 'dānī
Rudro Mahādevaḥ
[Madro deśaḥ]
mandro dhīraḥ
candraś candramāḥ.

८ श्वितिवृतिनीवीच्छिदिमुदिदहितृपिशुभिभ्यश्च ।[1]

śvitraṃ kuṣṭham
Vṛtro daityaḥ
nīraṃ jalam
vīro vikrāntaḥ
chidraṃ vivaraḥ
mudrā pratyayakaraṇī
dahraṃ taruṇam
tṛpraḥ puroḍāśaḥ
śubhraṃ śuklam.

९ तम्यमिजीनां दीर्घश्च ।

tāmraṃ śulbam
āmro vṛkṣajātiḥ
jīro vahniḥ.

१० दूरादयः ।

dūraṃ viprakṛṣṭam
udro jalacaraḥ
kṛcchraṃ kaṣṭam
cukram āmlam
dabhraḥ kuśaḥ
usraḥ kedaraḥ
usrā gośrīvā
vāśraṃ purīṣam
śīro 'jagaraḥ
hasro hāsaḥ
sidhraḥ sādhujanaḥ
randhraṃ vivaraḥ
vikusraś candramāḥ
vandraḥ pūjakaḥ
khidro dainyaḥ.

११ सुसूधाञ्गृधेः क्रन् ।

surā madyam
sūro raviḥ
dhīro matsyaghātī
gṛdhraḥ pakṣijātiḥ.

१२ सिमिचीनामीच्च ।

sīro lāṅgalam
mīro jalam
cīraṃ valkalam.

१३ वपिवजिवृधीन्द्भ्यो रन् ।

vapraḥ kedāraḥ
vajraḥ kuliśaḥ
vardhraś candraḥ
Indraḥ Śakraḥ.

१४ भद्रादयः ।

bhadraṃ kalyāṇam
ugra utkṛṣṭaḥ
bhero dundubhiḥ
bherī sa eva
agraṃ śreṣṭham
gauro 'vadātaḥ
Gaurī Śivā
śukraṃ retaḥ
vṛdhro vayo'dhikaḥ
ṛjro nāyakaḥ
vipro brāhmaṇaḥ
Kupraḥ Śaṅkaraḥ
cubraḥ prītikāraḥ
kṣuro romāyudham
khuro marmacchedanaḥ
irā mahī.

१५ चतिकटिशृवृञ्ष्वरच् ।

catvaram aṅganam
kaṭvaraṃ dadhivikāraḥ
Śarvaro Mahādevaḥ
śarvarī niśā
varvarī kuṭilakeśā
varvaraṃ keśavikāraḥ.

१६ पीवरादयः ।

pīvaraḥ sthūlaḥ
cīvaraṃ bhikṣuprāvaraṇam
tīvaro mlecchaḥ
nīvaraṃ gṛham
gahvaraṃ gahanam
chitvaro dhūrtaḥ
chatvara upasthaḥ
dhīvaro matsyaghātī
mīvaraḥ pūjyaḥ
saṃyadvaro bāṣpaḥ.

१७ कुवः क्रवन् ।

kuravaḥ pakṣī.

१८ मद्यशिवसेः सरन् ।

matsaraḥ kṛpaṇaḥ
akṣaraṃ varṇaḥ
vatsaro varṣaḥ
saṃvatsaraḥ sa eva.

१९ कृधूतनेः कित् ।

kṛsarā tilayavāgūḥ
dhūsaro rūkṣaḥ
tasaraḥ kundadravyam.

२० भ्रमिवठिदेविवासेररन् ।

bhramaraḥ ṣaṭpadaḥ
vaṭharo mūrkhaḥ
devaraḥ patibhrātā
vāsaro divasaḥ.

२१ **अङ्गिमदिमन्दिकडेरारन् ।**
aṅgāro dagdhakāṣṭham
madāro maṇiviśeṣaḥ
mandāro vṛkṣajātiḥ
kaḍāraḥ piṅgalaḥ.

२२ **शृङ्गिभृङ्गिमृजिकञ्जेश्चित् ।**
śṛṅgāraṃ darśanīyam
bhṛṅgāraḥ suvarṇabhājanam
mārjāro biḍālaḥ
kañjāro mayūraḥ.

२३ **कमो ऽत उच्च ।**
kumāro bālajanaḥ.

२४ **शॄः करन् ।**
śarkarā guḍavikāraḥ.

२५ **पुषः कित् ।**
puṣkaraṃ padmam.

२६ **क्षणो डीरच् ।**
kṣīraṃ payaḥ.

२७ **कॄशॄशौटिभ्य ईरच् ।**
karīro vaṃśāṅkuraḥ
śarīraṃ dehaḥ
śauṭīro dātā.

२८ **वशेः कित् ।**
uśīraṃ vīraṇamūlam.

२९ **गम्भीरादयः ।**
gambhīraṃ bhayānakam
gabhīro duravagāhaḥ
kumbhīro jalacaraḥ
kuṭīro janavāsaḥ
parīraḥ samudraḥ
paṭīraḥ kandarpaḥ
kurīraṃ maithunam.

३० **मसेरूरन् ।**
masūro vrīhijātiḥ.

३१ **जनेरठश्च ।**
jaṭharo mūrkhaḥ.

३२ **वदेर्वा ।**
vaṭharo jaḍaḥ
badaraṃ karkandhūphalam
badarī tad eva.

३३ **पचेरत इच्च ।**
piṭharaḥ sthālīpākaḥ.

३४ **कठिचकिभ्यामोरः ।**
kaṭhoro nibiḍaḥ
cakoraḥ pakṣī.

३५ **घुणेर्डोरः ।**
ghoram antakaram.

३६ **धादानीपतिपाशसिभ्यः ष्ट्रन् ।**[2]
dhātrī dharaṇī
dātraṃ lavanadravyam
netraṃ cakṣuḥ
pattraṃ parṇam
pātraṃ bhājanam
śastraṃ praharaṇam.

३७ **उषिसूमूभ्यः कित् ।**
uṣṭraḥ karabhaḥ
sūtraṃ kalyāṇam (!)
mūtraṃ prasrāvaḥ.

३८ **अमिनक्षिकडिभ्यो ऽत्रच् ।**
amatraṃ bhājanam
nakṣatraṃ tārakādi
kaḍatraṃ bhāryā
kalatraṃ saiva.

३९ **वृञश्च ।**
varatrā carmamayī.

४० **अमिचिमिदेस्त्रक् ।**
antraṃ kukṣanāḍī
citram adbhutam
mitraṃ suhṛt.

४१ **पूङो ह्रस्वश्च ।**
putras tanayaḥ.

४२ **वहलादिभ्य इत्रोत्रौ ।**
vahitraṃ vahanam
pavitraṃ yajñasūtram
kaḍitraṃ carmamayam
lotram apahṛtadravyam
potraṃ sūkaranāsāgram
śrotraṃ śrutiḥ.

४३ **खर्जिपिञ्जादिभ्य ऊरोलचौ ।**
kharjūro vṛkṣajātiḥ
karpūro mukhasugandhidravyam
vallūraṃ śuṣkamāṃsamayam
piñjūlaḥ pakṣijātiḥ
lāṅgūlaṃ puccham.

४४ **तमेर्बुक् च ।**
tāmbūlaṃ mukhabhūṣaṇam.

२१ अङ्गिमदिमन्दिकडेरारन् ।

aṅgāro dagdhakāṣṭham
madāro maṇiviśeṣaḥ
mandāro vṛkṣajātiḥ
kaḍāraḥ piṅgalaḥ.

२२ शृङ्गिभृङ्गिमृजिकञ्जेश्चित् ।

śṛṅgāraṃ darśanīyam
bhṛṅgāraḥ suvarṇabhājanam
mārjāro biḍālaḥ
kañjāro mayūraḥ.

२३ कमो ऽत उच्च ।

kumāro bālajanaḥ.

२४ शिरः करन् ।

śarkarā guḍavikāraḥ.

२५ पुषः कित् ।

puṣkaraṃ padmam.

२६ चणो डीरच् ।

kṣīraṃ payaḥ.

२७ कॄशॄशौटिभ्य ईरच् ।

karīro vaṃśāṅkuraḥ
śarīraṃ dehaḥ
śauṭīro dātā.

२८ वशेः कित् ।

uśīraṃ vīraṇamūlaṃ.

२९ गम्भीरादयः ।

gambhīraṃ bhayānakam
gabhīro duravagāhaḥ
kumbhīro jalacaraḥ
kuṭīro janavāsaḥ
parīraḥ samudraḥ
paṭīraḥ kandarpaḥ
kurīraṃ maithunam.

३० मसेरूरन् ।

masūro vrīhijātiḥ.

३१ जनेररष्ठश्च ।

jaṭharo mūrkhaḥ.

३२ वदेर्वा ।

vaṭharo jaḍaḥ
badaraṃ karkandhūphalam
badarī tad eva.

३३ पचेरत इच्च ।

piṭharaḥ sthālīpākaḥ.

३४ कठिचकिभ्यामोरः ।

kaṭhoro nibiḍaḥ
cakoraḥ pakṣī.

३५ घुणेर्डोरः ।

ghoram antakaram.

३६ धादानीपतिपाशसिभ्यः ष्ट्रन् । [2])

dhātrī dharaṇī
dātraṃ lavanadravyam
netraṃ cakṣuḥ
pattraṃ parṇam
pātraṃ bhājanam
śastraṃ praharaṇam.

३७ उषिसूमूभ्यः कित् ।

uṣṭraḥ karabhaḥ
sūtraṃ kalyāṇam (!)
mūtraṃ prasrāvaḥ.

३८ अमिनचिकडिभ्यो ऽत्रच् ।

amatraṃ bhājanam
nakṣatraṃ tārakādi
kaḍatraṃ bhāryā
kalatraṃ saiva.

३९ वृञश्च ।

varatrā carmamayī.

४० अमिचिमिदेस्त्रक् ।

antraṃ kukṣanāḍī
citram adbhutam
mitraṃ suhṛt.

४१ पूङो ह्रस्वश्च ।

putras tanayaḥ.

४२ वहलादिभ्य इत्रोत्रौ ।

vahitraṃ vahanam
pavitraṃ yajñasūtram
kaḍitraṃ carmamayam
lotram apahṛtadravyam
potraṃ sūkaranāsāgram
śrotraṃ śrutiḥ.

४३ खर्जिपिञ्जादिभ्य ऊरोलचौ ।

kharjūro vṛkṣajātiḥ
karpūro mukhasugandhidra-
vyam
vallūraṃ śuṣkamāṃsamayam
piñjūlaḥ pakṣijātiḥ
lāṅgūlaṃ puccham.

४४ तमेर्बुक् च ।

tāmbūlaṃ mukhabhūṣaṇam.

४५ शविकमः कलन् ।

śabalam vyāmiśram kamalam padmam.

४६ वृषादिभ्यश्चित् ।

vṛṣalaḥ śūdraḥ galaḥ kaṇṭhapradeśaḥ
utpalam indīvaram capalo durvinītaḥ
vaṭalo 'kṣirogaḥ kevalam asahāyam.
kalā kalaviśeṣaḥ

४७ शकिशमेर्नित् ।

śakalam asthi śamalam aśuci.

४८ कुटेः क्मलच् ।

kuṭmalam avikasitam.

४९ पतिचण्डिभ्यामालञ् ।

pātālam rasātalam cāṇḍālo mātaṅgaḥ.

५० कुणिपीभ्यां कालन् ।

kuṇālaḥ pakṣī piyālo vṛkṣajātiḥ.

५१ पालन्वलञौ शीङः ।

śepālam jalatṛṇam śaivalaḥ sa eva.

५२ मङ्गेरलच् ।

maṅgalaḥ praśastaḥ.

५३ मालेल्वलपल्वलचषालशिथिलशुक्लतण्डुलाः ।

mālā sragdāma śithilam adṛḍham
ilvalās tārakāḥ śuklam śvetam
palvalam śākhāpattram taṇḍulo dhānyasambhavaḥ.
caṣālo yajñopakaraṇadravyam

५४ अर्तेः पिशन् ।

arpiśo 'gramāmsam.

५५ वृभृवमिकुभ्यः शक् ।

vṛśo gauḥ (!) vamśo veṇuḥ
bhṛśo gatyarthaḥ kuśo darbhaḥ.

५६ कीनाशदाशाङ्कुशाः ।

kīnāśaḥ kṛpaṇaḥ aṅkuśo gajaprabodhakaḥ.
dāśaḥ kaivartaḥ

५७ ऋमञ्जिपीयिहन्यगिभ्य ऊषन् ।

arūṣaś candramāḥ hanūṣo vyāghraḥ
mañjūṣā kāṣṭhamayam aṅgūṣo devagamaḥ (?).
pīyūṣo 'mṛtakam

५८ पुरः कुषन् ।

puruṣo naraḥ.

५९ कृतृभ्यामीषन् ।

karīṣo gomayam tarīṣaḥ samudraḥ.

६० शिरीषादयः ।

śirīṣo vṛkṣajātiḥ ambarīṣo bhrāṣṭram
purīṣam viṣṭhā ṛjīṣo nāyakaḥ.

६१ अवेष्टिषच् ।

aviṣaḥ samudraḥ aviṣī nadī.

६२ किल्बिषादयः ।

kilbiṣam pāpam tāviṣī nadī
rohiṣo mṛgaḥ vyathiṣo vyādhiḥ
lohiṣaḥ sa eva avyathiṣaḥ svargaḥ.
tāviṣaḥ sūryaḥ

६३ वृतृवदिहनिमानिकम्यशिकशिः सः ।

varṣaḥ samvatsaraḥ māmsam piśitam
tarṣaḥ samudraḥ Kamso 'surarājaḥ
vatso bālaḥ akṣam indriyam
hamsaḥ pakṣī kakṣo vanapradeśaḥ.

६४ ऋषिवृषिस्नुभ्यः सक् ।

ṛkṣam nakṣatram snuṣā putravadhūḥ.
vṛkṣas taruḥ

६५ पनिमनिरभिचम्यतिवेतियुवो ऽसच् ।

panasaḥ kaṇṭaphalam atasaḥ puṣpajātiḥ
manasam hṛdayam vetaso vṛkṣaḥ
rabhasa utsāhaḥ yavaso ghāsaḥ.
camasaḥ piṣṭakaḥ

६६ कृञः पासप् ।

karpāsaḥ kartanadravyam.

६७ सिचेः कन्नुम्हौ च ।
siṃhaḥ kesarī.

६८ श्रिस्रुद्रुप्रुज्वां क्विब्दीर्घश्च ।
Śrīr Lakṣmīḥ
srūḥ sruk
drūḥ suvarṇam
prūḥ kāmacāraḥ
jūḥ piśācaḥ.

६९ प्रच्छिवचोस्तौ च ।
prāṭ śiṣyaḥ
vāg vāṇī.

७० गमो द्वे च ।
jagat trailokyam.

७१ परिव्रजेः षश्च पदान्ते ।
parivrāṭ parivrājau parivrājaḥ.

७२ स्रुवश्चिक् ।
srug yajñabhāṇḍam.

७३ वशिवणिभ्यामिजिक् ।
uṣik tantravāyaḥ
vaṇig vāṇijaḥ.

७४ मृङ उतिः ।
marud vāyuḥ.

७५ ग्रो वा मुट् च ।
garut pakṣaḥ
garmut suvarṇam.

७६ हृसृतडिरुहियुषिभ्य इतिः ।
harit śvaḍalaḥ (?)
sarin nadī
taḍid vidyut
rohin matsyaḥ
lohid raktaḥ
yoṣid aṅganā.

७७ पृषिवृषिमहेः शतृः ।
pṛṣan mṛgaḥ
vṛṣad vipulaḥ
mahan mahāyānam
mahān uttamaḥ.[3])

७८ शरद्दरद्दृषदः ।
śarad ṛtuḥ
darad dhṛdayam
dṛṣat chilā.

७९ वृषितक्षिराजिधन्विप्रतिदिवयुवः कनिन् ।
vṛṣā gauḥ
takṣā vardhakī
rājā nṛpaḥ
dhanvā dhanuḥ
pratidivā divasaḥ
yuvā taruṇaḥ.

८० श्वादयः ।
śvā kukkuraḥ
ukṣā balīvardaḥ
pūṣā raviḥ
plīhā vyādhiḥ
mūrdhā śiraḥ
[majjā asthisāraḥ]
mātariśvā vātaḥ
maghavā Indraḥ.

८१ भसिजनिवृतेर्मनिन् ।[4])
bhasma charāḥ (?)
janma utpattiḥ
vartma panthāḥ.

८२ व्योमादयः ।
vyoma ākāśaḥ
vema kaulikānāṃ bhāṇḍam
sāma vedaḥ
roma aṅgajaḥ
loma sa eva
nāma saṃjñā.

८३ इमनिच् ।
Harimā Viṣṇuḥ
dharimā pṛthivī mātā vā
bharimā svāmī bhājanaṃ vā.

८४ पथिमथिभ्यामिनिः ।
panthā mārgaḥ
manthā Bṛhaspatir manthanadaṇḍo vā.

८५ गमः ।
gamī gamiṣyati.

८६ आङो णिच्च ।
āgāmī āgamiṣyati.

८७ भुवः ।
bhaviṣyatīti bhāvī.

८८ परमेष्ठी ।
Parameṣṭhī Brahmā.

८९ अर्चिहुसृपिछदिछर्दिभ्य इसिः ।
arcir jvālā
havir yajñaḥ
sarpir ghṛtam
chadir ātapatram
chardir udgāraḥ.

९० ज्योतिरादयः ।
jyotir dīptir nakṣatraṃ vā
śociḥ piṅgalam
bhuviḥ pṛthivī
nipathir vimārgaḥ.

९१ जनेरुसिः ।
janur janma.

९२ ऋपॄवपियजिधनित्रपेर्नित् ।
arur vraṇaḥ
paruś cirakālaḥ (!)
vapuḥ śarīram
yajur vedaḥ
dhanuḥ śastram
trapuḥ sīsam.

९३ इणो णित् ।
āyur jīvaparimāṇam.

९४ चक्षेरुसिन् ।
cakṣur netram.

९५ वशेः कनसिः ।
Uśanā Śukraḥ.

९६ विधीणो ऽसिः ।
Vedhāḥ Prajāpatiḥ
ayo loham.

९७ पयःपुरसो धाञः ।
payodhāḥ parjanyaḥ
purodhāḥ purohitaḥ.

९८ चन्द्राम्माङो ङित् ।
candramāś candraḥ.

९९ अनेहोऽङ्गिरोऽप्सरसः ।
anehāḥ kālaḥ
Aṅgirā nāma ṛṣiḥ
apsarā devayoṣit.

१०० असुन् ।
vayaḥ śarīram
payaḥ kṣīram
tejo dīptiḥ
aṃhaḥ pāpam
tapaḥ puṇyam.

१०१ उषिरञ्जिशॄभ्यः कित् ।
uṣā raviḥ
rajo reṇuḥ
śiro mūrdhā.

१०२ वस्यगिभ्यां णित् ।
vāso vastram
āgaḥ pāpam.

१०३ यजेः शश्च ।
yaśaḥ kīrtiḥ.

१०४ उषेर्जश्च ।
ojo dīptiḥ.

१०५ वशेः सुट् च ।
vakṣaḥ kroḍaḥ.

१०६ स्रुरीङ्भ्यां तुट् च ।
sroto nadī
retaḥ śukram.

१०७ इणो नुट् च ।
enaḥ pāpam.

१०८ शीङः फुट् च ।
[śepho liṅgam.]

१०९ छदेर्नुम् च ।
chando vedaḥ.

११० अमेर्भुक् च ।
ambhaḥ salilam.

१११ अर्तेरुश्च ।
uraḥ kroḍaḥ.

११२ शुट् च ।
arśo vyādhiḥ.

११३ नुट् च ।
arṇo jalam.

११४ युट् च ॥
aryā (!) vaiśyaḥ.[5]

उणादौ तृतीयः पादः समाप्तः ॥

[1]) Ms. om. ca.
[2]) In T lautet das Sūtra nur: ṣṭran.
[3]) T om. mahān ('mahat · ma · hā · yā · na · mutta · maḥ').
[4]) T nur manin. [5]) T vaiśyā.

आचार्यचन्द्रगोमिकृतमुणादिसूत्रं समाप्तम् ॥

शुभमस्तु सर्वजगताम् ॥

Verzeichnis der Uṇādi-Worte.

Verzeichnis der Sūtra.

Druck von G. Kreysing in Leipzig.